

GENDERDOC-M

RAPORT
privind activitatea
desfășurată
pe parcursul a 5 ani
anii 2010 – 2014

Chișinău – 2015

Cuprins

noi – despre noi înșine și prietenii – despre noi

Cinci ani de succese reale 3

Să te oprești, să privești înapoi 4

GENDERDOC-M 2009-2014 5

Fără GENDERDOC-M nu avea să fie emanciparea persoanelor LGBT 7

GENDERDOC-M și Civil Rights Defenders: 10 ani de colaborare fructuoasă 8

GENDERDOC-M – partenerul nostru de încredere în Republica Moldova 9

GENDERDOC-M se bucură de recunoaștere prin faptul că este o organizație care activ reprezintă interesele comunității LGBT 10

Prin intermediul mass-mediei, Centrul a reușit să arate societății fața comunității LGBT 11

dezvoltarea organizațională

Autoritatea organizației crește atât în țară, cât și peste hotare 13

- ▶ Adunarea generală și ședința senatului
- ▶ Planul strategic
- ▶ Rebranding
- ▶ Biblioteca.
- ▶ Conferințe
- ▶ Festivalurile Pride internaționale

lobby și advocacy

GENDERDOC-M – lider regional în combaterea discriminării 19

- ▶ Coaliția și Legea pentru Nediscriminare
- ▶ Litigii strategice
- ▶ Consultații și seminare pentru comunitate
- ▶ Omul și Legea cu privire la prevenirea și combaterea discriminării
- ▶ Tabără pentru persoanele LGBT „Stereotipuri, prejudecăți, stigma și discriminarea”

- ▶ Monitorizarea și documentarea cazurilor de încălcare a drepturilor
- ▶ Campanii de informare
- ▶ Treninguri
- ▶ Spectacole
- ▶ Acțiunile publice
- ▶ Munca cu presa
- ▶ Publicații
- ▶ Monitorizarea presei
- ▶ Feminism
- ▶ Seminare pentru studenți
- ▶ Seminare pentru grupuri profesionale

dezvoltarea comunității

Ajutăm persoanele LGBT să devină social activi 29

sănătatea LGBT

Într-un corp sănătos, o minte sănătoasă 31

- ▶ Comunitatea LGBT alege sexul protejat
- ▶ Ne gândim la necesitățile beneficiarilor

pe scurt despre cele importante

Conferința PRECIS: cum a fost? 34

Festivalul „Curcubeul peste Nistru” 2010 – 2014 37

- ▶ Conferințele internaționale
- ▶ Acțiunile publice și Marșul
- ▶ Evenimentele sociale pentru LGBT și cercul lor de persoane apropiate
- ▶ Maratonul documentar – 2012

„Oglindirea” vieții comunității LGBT 40

Grupuri de suport 42

- ▶ Cei din grupul de sprijin au mai crescut cu 5 ani
- ▶ Părinții au început să manifeste inițiativă

Acordăm ajutor persoanelor transgen 44

executarea bugetului pentru anii 2010-2014

Alexei MARCICOV,
Președintele Centrului de informație GENDERDOC-M

FIECARE om are în viața sa anumite etape datorită cărora își scrie istoria. Una din aceste etape în viața mea, a devenit perioada de cinci ani între 2010 și 2014. Ai mei cinci ani s-au contopit în totalitate cu anii de raportare ai Centrului de informație GENDERDOC-M. Punctul meu de start a devenit terminarea unui proiect unic din punct de vedere al importanței sale, nu doar pentru Centru, dar și pentru mine – proiectul PRECIS. El a transformat GENDERDOC-M într-o organizație apărătoare a drepturilor omului profesionistă și într-un centru de resurse pentru organizațiile non-guvernamentale din spațiul post-sovietic, iar pe mine m-a făcut un apărător al drepturilor omului profesionist.

Apoi, a sosit următorul moment cu semnificație istorică – recunoașterea comunității LGBT ca fiind grup social, care are nevoie ca statul să-i asigure

noi – despre noi înșine și prietenii – despre noi

Cinci ani de succese reale

protecție împotriva discriminării. Eu visam la o lege care va asigura drepturi egale pentru comunitatea LGBT încă din momentul fondării Centrului de informație GENDERDOC-M. Și iată că acest vis a devenit realitate – Legea privind „Egalitatea de șanse” a fost adoptată de către Parlamentul țării în anul 2012.

Și încă ceva, după evenimentele tragice din anul 2008, s-ar părea că dorința persoanelor din comunitatea LGBT de a ieși la acțiuni publice masive, a fost suprimată pentru totdeauna. Însă, slavă Domnului, am greșit. Odată ce a simțit gustul libertății, omul nu va mai putea niciodată să trăiască altfel. Iată de ce în anul care a urmat adoptării legii privind „Egalitatea de șanse”, am desfășurat primul Marș al Egalității. Chiar dacă a fost scurt ca traseu, a fost de o mare importanță sufletească pentru persoanele LGBT. Organele securității și apărării au protejat organizatorii marșului și participanții de oponenții agresivi. Astfel, conducerea Republicii Moldova a declarat că persoanele din comunitatea LGBT sunt cetățeni ai țării cu drept deplin, și că ei se află sub protecția statului.

Să te oprești, să privești în spate

CÂNDVA, pășind pentru prima dată pragul Centrului de Informație GENDERDOC-M, m-am gândit că doar în vis poți ajunge să lucrezi în această organizație. Și mi se părea un vis imposibil de realizat. Însă, peste vreo cinci ani, am devenit directoarea executivă al uneia dintre cele mai puternice, profesioniste și experimentate organizații LGBT din Europa de Est.

Așa a ieșit, că perioada de raportare a coincis cu perioada de când sunt directoare și abia în timpul pregătirii lui am putut cu adevărat să conștientizez și să

apreciez volumul de muncă depus de echipa GENDERDOC-M și acele succese pe care le-am atins cu ajutorul partenerilor, voluntarilor și membrilor comunității.

Deseori, implicați în munca zilnică, în proiecte și rapoarte, în procese de judecată și treninguri, nu avem când să ne oprim, să privim în urmă și să ne spunem: „Am făcut multe, suntem bravo!”. Acum, terminând acest raport, vreau să fac anume acest lucru: să mulțumesc în primul rând toți angajații și voluntarii și, desigur, toți specialiștii și partenerii datorită cărora voi țineți în mână această broșură.

Anastasia Danilova,
Directoarea executivă
al GENDERDOC-M

GENDERDOC-M 2009-2014

PENTRU prima dată am sosit la Chișinău în aprilie 2009, imediat după evenimentele dramatice din jurul alegerilor din acea lună. Parlamentul tocmai a fost ars și zeci de oameni au ajuns în arest. În cele din urmă, circa 700 persoane au pretins că au fost bătuți de poliție în timpul evenimentelor în care câteva persoane și-au pierdut viața.

Eu am sosit sâmbătă, m-am cazat la hotel și m-am îndreptat direct la închiderea festivalului Curcubeul peste Nistru – Pride 2009, o petrecere dintr-o discotecă de pe strada Sciusev. Un prieten de-al meu mi-a făcut legătura cu Boris Balanețkii – Director al GENDERDOC-M la acel moment, și Boris m-a invitat să mă alătur lor. A fost o petrecere minunată. Îmi amintesc perfect concursul de frumusețe Travesti și concursul de karaoke. În acea noapte am întâlnit persoane care mi-au rămas prieteni până azi. Desigur, a fost o seară dificilă și complicată – Chișinău Pride 2009 a fost un eveniment total privat, secret, atât din cauza tulburărilor politice, dar la fel și din cauza că Pride 2008 a fost stopat de o mulțime violentă, susținută

de serviciile de securitate. O înregistrare video a evenimentelor din 2008, încă pe YouTube, este o dovadă înspăimântătoare, depresivă, urâtă a intimidării publice masive.

Cât de mult a avansat GENDERDOC-M de atunci! În 2010, 2011 și 2012, Primăria Chișinău a interzis desfășurarea Pride, dar a permis contra-demonstrații. Mișcările anti-LGBT au devenit mai proeminente în Moldova și membrii - cheie ai conducerii Republicii Moldova au făcut declarații intolerabile în orice colț al lumii, care, la sigur nu sunt demne de guvernul unei țări care s-a angajat să-și respecte obligațiunile sale internaționale privind drepturile omului. Pe măsură ce aceste chestiuni au avansat pe lista îngrijorărilor internaționale legate de Moldova, noi am urmărit cu propria noastră mândrie cum

Claude Cahn,
Consilier Drepturile Omului
Oficiul Înaltului Comisar ONU
pentru Drepturile Omului (OHCHR)
20 noiembrie
2014, Chișinău

a evoluat GENDERDOC-M într-o organizație de specialitate, gânditoare și extrem de competentă – probabil cea mai bună echipă de apărare a drepturilor omului în orice domeniu din Moldova.

Noi la fel ne mândrim de faptul că Organizația Națiunilor Unite și-a exprimat pe deplin, deschis și fără echivoc susținerea sa față de eforturile GENDERDOC-M de a sprijini transformarea Moldovei într-o țară democratică, sărbătorind diversitatea frumoasă a Republicii Moldova prin „toleranță, pluralism și indulgență”, conform formulării puternice a Curții Europene pentru Drepturile Omului. Remarcăm cu sinceră bucurie succesele înregistrate de GENDERDOC-M în desfășurarea festivalului Chișinău Pride în 2013, și desfășurarea acestuia chiar fără nici o problemă în 2014. O fotografie a Anastasiei Danilova ținând sus drapelul curcubeu de pe podium și strigând cu bucurie este una din cele mai impresionante imagini ale frumuseții eliberării umane pe care am văzut-o.

Desigur, probleme încă mai există: noi mișcări în Internet cheamă deschis la persecutarea bărbaților gay. În septembrie, oficiul GENDERDOC-M a fost pentru prima dată atacat. Ținând cont de toate problemele privind drepturile omului cu care se confruntă comunitatea LGBT din Moldova, vom fi alături de GENDERDOC-M pentru a găsi metode potrivite de abordare a acestora. Și noi suntem încrezuți că, în viitorul nu prea îndepărtat, această activitate, în cele din urmă, va fi în-cununată cu succes: demnitate deplină pentru lesbiene, gay, persoane bisexuale, transsexuale și intersexuale în Republica Moldova, astfel încât să se simtă membri deplini și egali ai familiei umane.

20 noiembrie 2014
Chișinău

Fără GENDERDOC-M nu avea să fie emanciparea persoanelor LGBT

GENDERDOC-M este una dintre puținele organizații ale societății civile care reprezintă interesele concrete ale unui anumit grup de oameni în societatea noastră. Puține organizații pot da un astfel de exemplu. Centrul de Informație GENDERDOC-M nu permite compromisuri și nu trădează principiile egalității și ale drepturilor omului. Anume aceste lucruri ar trebui să le deprindă alte asociații de la Centrul de informație.

GENDERDOC-M este o organizație a societății civile și nu o organizație consultativ-profesionistă, de care în Moldova sunt suficiente. În acest fapt și se regăsește naturalețea și armonia înțelegerii poziției sale civice. Probabil că nu există în Moldova o altă organizație de acest fel care ar depăși în calea sa atâtea stereotipuri, și nu doar în societate. Dacă GENDERDOC-M nu ar exista, nu ar mai fi o mișcare de emancipare a comunității LGBT.

Sergiu Ostaf,
directorul
Centrului de Resurse
pentru Drepturile Omului
„CReDO”

GENDERDOC-M și Civil Rights Defenders: 10 ani de colaborare fructuoasă

ÎNCEPÂND cu anul 2004, Civil Rights Defenders menține relații de parteneriat cu GENDERDOC-M în domeniul sporirii nivelului de conștientizare și acces la informație cu privire la comunitatea LGBT. Eforturile comune depuse de ambele organizații, au fost îndreptate și spre lupta cu prejudecățile și dezvoltarea comunității LGBT în Republica Moldova. Această colaborare include în sine editarea publicațiilor și a resurselor care informează și extind drepturile și posibilitățile persoanelor LGBT care trăiesc în țară. Pentru a îmbunătăți acoperirea mediatică a problemelor LGBT, GENDERDOC-M a instruit jurnaliști și a efectuat monitorizarea pe scară largă a materialelor jurnalistice. Cea mai recentă analiză, a arătat că pe parcursul ultimilor ani, reflectarea temelor legate de LGBT de către mass-media, a devenit mai neutră și mai puțin părtinitoare, tendențioasă. Aceasta este o realizare importantă nu numai în domeniul apărării drepturilor cetățenilor de a nu fi supuși discriminării, ci și în domeniul îmbunătățirii percepției publicului a acestui subiect, precum și în depășirea stereotipurilor și prejudecăților.

GENDERDOC-M – partenerul nostru de încredere în Republica Moldova

CENTRUL de Informații GENDERDOC-M cu siguranță iese în evidență ca o organizație cu viziune strategică și cu un impact mare. În ultimii ani, noi, cei de la ILGA-Europe, am fost impresionati de strategia bine dezvoltată și advocacy bine gândit pentru promovarea adoptării legii anti-discriminare în Republica Moldova, care au dus nu numai la adoptarea unei legi anti-discriminare incluzivă și pentru persoanele LGBT, dar, și la crearea mecanismelor eficiente pentru protejarea drepturilor persoanelor LGBT din țară. Există, de asemenea, și foarte multe lucruri pe care le poți învăța de

la echipa GENDERDOC-M, de exemplu, cooperarea eficientă cu poliția în domeniul organizării evenimentelor protejate în timpul Pride-ului, litigarea strategică de succes, precum și lucrul cu persoanele gay în etate, printre multe alte activități. Un alt punct forte notabil al organizației este capacitatea sa de a îmbunătăți încontinuu structurile democratice pentru asigurarea transparenței și responsabilității. Pe scurt, în ultimii cinci ani, Centrul GENDERDOC-M a devenit mai puternic în calitate de partener credibil, eficient și respectat atât în Republica Moldova cât și la nivel european. Pentru aceasta, aduc sincere felicitări multor membri ai echipei GENDERDOC-M care sunt dedicați, inteligenți și plini de compasiune.

Evelyne Paradis,
Directoarea
executivă
a ILGA-Europe

GENDERDOC-M se bucură de recunoaștere prin faptul că este o organizație care activ reprezintă interesele comunității LGBT

D EȘI cunosc despre activitățile Centrului de Informații GENDERDOC-M din 2001, parteneriatul nostru a început în 2010, când organizația și-a propus să facă uz de prevederile legislației naționale pentru a apăra persoanele din comunitatea LGBT și să dezvolte instrumente legale noi, prietenoase comunității LGBT. Imaginea organizației pe parcursul acestor ani a evoluat datorită insistenței cu care a cerut tratament egal pentru persoanele LGBT și sancționarea comportamentelor abuzive și infracționale. Organizația este bine știută în mediul juridic și în societate ca o organizație activă a comunității LGBT. Organizația care a împins practica instanțelor judecătorești în sancționarea discursurilor de ură față de persoanele homosexuale și interdicția discriminării pe criteriul orientării homosexuale. Organizația a reușit determinarea unei practici clare de schimbare a actelor de stare civilă pentru persoanele transgender în situația când lipsea cu desăvârșire orice claritate în procedurile oficiilor de stare civilă. Libertatea întrunirilor și de

exprimare, încălcările drepturilor omului față de persoanele LGBT și crimele de ură rămân o provocare continuă, dar nu și imposibilă. Cu certitudine se poate afirma că eforturile din ultimii ani a Centrului de Informații GENDERDOC-M au adus mai multe schimbări pozitive în lege și în viața socială pentru persoanele LGBT. Nu în zadar o vorbă veche spune: „Bate și ți se va deschide, cere și ți se va da”.

Doina Ioana Străisteanu,
avocată și expertă în
drepturile omului

Prin intermediul mass-mediei, Centrul a reușit să arate societății fața comunității LGBT

D ACĂ este să mă uit peste activitatea din ultimii cinci ani a organizației, pot afirma cu siguranță că GENDERDOC-M a trecut de la perioada adolescenței la cea a maturității sub mai multe aspecte, dar, în primul rând, în ceea ce privește informarea societății – informarea societății nu doar despre drepturile și problemele persoanelor LGBT, dar, în general, despre drepturile omului, întrucât am văzut activiștii de la GENDERDOC-M solidarizându-se cu diverse categorii de persoane discriminate din Moldova și nu doar.

Prin 2010 – 2011, GENDERDOC-M era prezent ocazional în spațiul informațional (mai cu seamă în contextul legii anti-discriminare). Acum observ un salt calitativ și cantitativ semnificativ. GENDERDOC-M este din ce în ce mai vizibil și subliniez, în context pozitiv. Sigur că saltul este determinat și de câțiva factori indirecti, cum ar fi cursul european al RM și, în consecință, dezghețarea treptată a societății moldovenești

(inclusiv a instituțiilor de presă) în ceea ce privește acceptarea diversității.

Factorul principal rămâne totuși maturizarea organizațională a însăși GENDERDOC-M. Activiștii Centrului devin tot mai activi în a informa societatea, organizează mai multe evenimente publice care deseori sunt atractive și pentru jurnaliști. Lucrul imens pe care Centrul GENDERDOC-M îl desfășoară cu persoanele LGBT, acordându-le asistență, consiliere, devine din ce în ce mai vizibil. Observ o deschidere a gay-ilor și lesbienelelor, tot mai mulți dintre ei preferă să nu-și mai ascundă orientarea sexuală și o declară deschis în fața societății, în fața camerelor de luat vederi, nu mai au frică să participe la Marșul Egalității organizat anual de GENDERDOC-M.

Remarc o maturizare și în ceea ce privește prezența pe internet (un element ce nu trebuie ignorat în era informațională). GENDERDOC-M a reușit să lanseze o platformă excepțională inspirată de la americani, pro-

iectul „Totul se va schimba spre bine – egali.md”, aducând și mai aproape de public persoanele LGBT, ceea ce este foarte important. Eu sunt convinsă că, în mare parte, cei care discriminează sau au atitudini negative față de LGBT nu cunosc, de fapt, aceste persoane, nu au stat de vorbă vreodată cu un gay sau cu o lesbiană să vadă că sunt la fel ca toți oamenii.

GENDERDOC-M a reușit să ofere altă „față”, să „reformeze” pagina web a Centrului care arată absolut superb, e mult mai ușor navigabilă, poți găsi (inclusiv în calitate de jurnalist) informațiile necesare și e mult mai atractivă comparativ cu pagina web anterioară.

Și o ultimă observație personală: GENDERDOC-M a reușit în ultimii doi ani, cred, să-și formuleze mai clar mesajul central și să-l transmită din ce în ce mai des, precum că persoanele LGBT nu cer drepturi speciale, ci drepturi egale de care se bucură ceilalți cetățenii ai Republicii Moldova, reușind astfel să diminueze (poate nu suficient de mult) și să neutralizeze reacțiile negative și discriminatorii, dar mai cu seamă stereotipurile față de această comunitate.

Alla Ceapai,
Radio Europa
Liberă

dezvoltarea organizațională

Crește autoritatea organizației atât în țară, cât și peste hotare

ADUNAREA GENERALĂ ȘI ȘEDINȚA SENATULUI

Ajutorii staff-ului din anii 2010 – 2014 au devenit membrii organizației și ai board-ului. Ei au ajutat organizația în munca sa dificilă de promovare a drepturilor comunității LGBT. Lucrul pentru promovarea legii anti-discriminare, pentru obținerea de drepturi reale pentru comunitatea LGBT,

În perioada anilor 2011-2014, au avut loc șase adunări ai membrilor board-ului, trei adunări de raportare și două adunări generale a membrilor organizației. La adunările board-ului, la adunările generale și la cele de raportare, au fost ascultate rapoartele directorului executiv și a lucrătorilor staff-ului: despre lucrul efectuat, rapoarte de audit a comisiei privind contabilitatea și a veniturilor de bază ale organizației, a fost aprobat personalul centrului. Aproape la fiecare adunare a fost înaintată întrebarea despre statutul de membru și taxele de membru. Atât boardul cât și adunările generale au acordat timp pentru discutarea problemelor legate de desfășurarea acțiunilor publice, a manifestațiilor pașnice și a festivalului „Curcubeul peste Nistru”. La una dintre adunări s-a pus în discuție întrebarea privind modificarea statutului organizației, fapt legat de schimbarea adresei juridice, schimbarea numelui organizației și a drepturilor delegate Centrului GENDERDOC-M de a

pentru libertatea de exprimare și pentru protejarea drepturilor și libertăților fiecărui beneficiar al Centrului de informare GENDERDOC-M, încă nu a fost niciodată atât de unit, în interconexiunea tuturor structurilor organizației, și, mai presus de toate, la nivelul Adunării Generale, a Comisiei de Audit și a staff-ului organizației.

reprezenta interesele oamenilor din comunitatea LGBT în sistemul judiciar și în alte structuri ale statului. În timpul întâlnirilor de raportare a fost ales Senatul și Președintele Senatului.

În perioada de raportare a crescut și numărul de membri ai organizației. La începutul anului 2010, organizația GENDERDOC-M număra 21 de membri. La adunarea de raportare din decembrie anul 2014, erau deja 37 de membri, dintre care 6 – de onoare. Trebuie menționat faptul că în ianuarie 2014 au fost primiți în membri ai organizației 11 persoane, iar cinci foști membri ai organizației au primit titlul de membri de onoare ai GENDERDOC-M. E important să menționăm că la adunarea de raportare din anul 2012, pentru prima dată, ca membri ai organizației au fost primiți părinții gaylor și boardul organizației s-a reînnoit cu mai mult de 50%, și asta datorită tinerilor, datorită gaylor și lesbienelelor.

PLANUL STRATEGIC

La finele anului 2010, a fost începută activitatea de elaborare a planului strategic al organizației pentru anii 2011-2013, care s-a realizat cu succes în cadrul a trei programe: Programul de Dezvoltare organizațională și Mișcarea de voluntariat, Programul Sănătatea și Bunăstarea LGBT și Programul de Lobby și Advocacy a drepturilor LGBT. La finele celor trei ani, în baza analizei planului strategic pentru anii 2011 – 2013, a fost elaborat un nou plan strategic pentru următoarea perioadă: anii 2014 – 2016. În etapa de pregătire a planului strategic actual, au fost făcute focus-grupuri cu participarea organizațiilor partenere, a jurnaliștilor, psihologilor, beneficiarilor (gay-ii de vârstă a treia, vizitatorii oficiului, participanții activi la evenimente), părinților și rudelor LGBT, a lucrătorilor ou-

treach și membrii Consiliului organizației. În planul strategic pentru anii 2014-2016 au fost incluse următoarele programe: Programul de extindere a capacităților organizației, Programul Lobby și Advocacy pentru drepturile LGBT, Programul dezvoltării comunității LGBT și Programul Sănătate LGBT. Astfel, lucrului cu comunitatea i s-a acordat un program aparte, scopul căruia este să dezvolte o comunitate de LGBT consolidați, social-activi și motivați. Pentru prima dată, în planul strategic a fost inclusă munca pentru dezvoltarea mișcării feministe.

REBRANDING

Pentru mărirea vizibilității organizației, în anul 2013 a fost luată decizia de a face rebrandingul organizației, care includea elaborarea unui nou stil și logo pentru GENDERDOC-M. Logoul a îmbinat în sine atât simbolul internațional al luptei pentru drepturile LGBT – triunghiul roz, cât și motivul național – vița de vie cu frunza sa. În așa mod, logoul actual reflectă în același timp însemnătatea organizației atât pe teritoriul Moldovei, cât și implicarea ei activă în mișcarea LGBT la nivel internațional. Compania de design care a făcut rebrandingul, a elaborat și Brand Book - ul organizației, care include regulile de utilizare a stilului organizației și exemple de utilizare a lui în designul materialelor promoționale.

Noul site al Centrului a fost creat și lansat la începutul anului 2014, el fiind bine structurat, comod pentru utilizatori, accesibil și contemporan. Proiectarea noului site a fost una dintre principalele recomandări indicate în strategia de comunicare elaborată în anul 2012. Noul site al organizației GENDERDOC-M conține următoarele pagini: documente oficiale în baza cărora își exercită activitatea Centrul; rapoarte de audit; noutăți; informații despre angajați și angajate; calendarul evenimentelor; secțiunea litigii strategice, formular de înscriere pentru voluntari, biblioteca electronică, butonul „căutare”; formular de cerere pentru training-uri, formularul on-line pentru a documenta încălcări a drepturilor omului, a discriminării și incidentelor motivate de ură împotriva persoanelor LGBT, precum și opțiunea de a distribui

materialele postate pe site pe rețelele de socializare. Noul site a fost foarte apreciat de către partenerii Centrului, de jurnaliști, și de către specialiștii din domeniul comunicării și a relațiilor publice.

BIBLIOTECA

Fondul bibliotecii și videoteca, sunt cu siguranță comoara organizației. Pe parcursul a cinci ani ne-a reușit să o completăm considerabil atât cu literatură artistică, cât și cu literatură de specialitate în domeniul psihologiei, juridicii, sociologiei, etc. Beneficiarii și studenții de la diverse universități au beneficiat activ de sala de lectură a Centrului, inclusiv au împrumutat cărți pentru lectură și scrierea unor lucrări de curs sau de licență. Totodată, în oficiu în mod regulat s-au organizat vizionări de filme artistice, dar și documentare, care se află în videoteca organizației.

DESPRE MUNCA IN STRAINATATE

GENDERDOC-M și-a continuat munca sa în calitate de centru de resurse pentru alte organizații LGBT din spațiul post-sovietic. Astfel, cu susținerea Civil Rights Defenders, doi ani la rând directoarea executivă și președintele Centrului au oferit consiliere tinerii organizației din Minsk „GayBelarus”. În urma acestei colaborări, a fost elaborat planul strategic al organizației pentru trei ani de zile, precum și unele documente importante ce țin de organizație, cum ar fi Codul etic al organizației, politica de voluntariat, a fost revizuit Codul și schimbată structura organizației. Au fost stabilite respon-

sabilitățile angajaților în conformitate cu scopurile și obiectivele programelor incluse în planul strategic. În cadrul colaborării regionale cu Centrul GENDERDOC-M a fost:

- ▶ acordată consiliere în domeniul lobby și advocacy a politicilor de nediscriminare organizației „PINK” (Armenia);
- ▶ oferit ajutor în pregătirea și desfășurarea festivalului „Rainbow Spring” de către asociația „LiGa” din orașul Nikolaev (Ucraina);
- ▶ oferit ajutor și consiliere pentru dezvoltarea organizației și a lucrului cu mass-media organizației „Gender și dezvoltare” (Azerbaidjan);
- ▶ desfășurate traininguri la tema „Violența domestică și metode de lucru cu jertfele”, „Metode psihologice de lucru cu persoanele LGBT”, „Lucrul cu părinții persoanelor LGBT” pentru asociația „LiGa” din orașul Nikolaev;
- ▶ oferită consiliere în domeniul lucrului cu părinții lesbienele, gay-lor, bisexualilor și transgenderilor, asociației „LiGa” din orașul Nikolaev (Ucraina);
- ▶ desfășurată la Cernigău, o sesiune de informare la tema „Egalitatea gender” pentru organizațiile ce pledează pentru drepturile omului în spațiul post-sovietic;
- ▶ oferită consiliere pentru elaborarea planului strategic al asociației „Organizația noastră” din orașul Dnepropetrovsk (Ucraina).

CONFERINȚE

În fiecare an, conducerea și membrii organizației participă la conferința organizată de asociația „ILGA Europe”, care este cel mai mare și cel mai important eveniment pentru mișcarea LGBT europeană. Reprezentanții Centrului GENDERDOC-M au participat la workshop-uri și discuții care au avut loc în cadrul următoarelor conferințe:

- ▶ „Exprimarea diferențelor noastre, confruntarea cu prejudecățile noastre, dezvoltarea parteneriatelor noastre”, 2010, Haga (Olanda);
- ▶ „Drepturile omului” și „valorile tradiționale”: opoziție sau dialog?”, 2011, Turin (Italia);
- ▶ „Promovarea drepturilor egale pentru LGBTI pe timp de criză economică”, 2012, Dublin (Irlanda);
- ▶ „Familia contează! Apelând la inimi și minți”, 2013, Zagreb (Croatia);
- ▶ „Mișcarea: Direcționând schimbări durabile”, 2014, Riga (Letonia).

În anul 2014, la conferința anuală a „ILGA Europe” care s-a desfășurat la Riga, președintelui Centrului GENDERDOC-M i s-a acordat o diplomă din partea organizației, membrilor și angajaților „ILGA

- Europe”, „pentru contribuția sa neprețuită, dedicația și angajamentul față de mișcarea internațională pentru drepturile LGBT. La aceeași conferință, directoarea executivă a fost aleasă de Adunarea generală a membrilor „ILGA - Europe” ca reprezentantă a regiunii europene în Consiliul Internațional al asociației lesbienele, gay-lor, bisexualilor, transgenderilor și persoanelor intersex - „ILGA”.

În anul 2012, coordonatoarea Programului Lobby și Advocacy pentru drepturile LGBT, a participat la conferința mondială organizată de „ILGA”, la tema „Drepturile universale – respectare universală”; doi ani mai târziu, directoarea executivă al organizației a participat la conferința asociației „ILGA” cu titlul „Decolonizarea trupurilor noastre”.

La fel, în anii 2011, 2012 și 2013, angajații Centrului au participat la Adunarea anuală generală a membrilor organizației internaționale „IGLIO” pentru tinerii LGBTQ și studenți, care a avut loc la Amsterdam (Olanda), Nikolaev (Ucraina) și Copenhaga (Danemarca).

În anii 2011 – 2012, coordonatorul Programului Dezvoltarea comunității LGBT (la moment el ocupa funcția de asistent în Programul Lobby și Advocacy), a ocupat funcția de membru în Comitetul executiv al Consiliului Național al Tineretului din Moldova. În anii 2012 – 2013, el a fost membru în Comitetul executiv al „IGLIO”. Pe parcursul acestui mandat, în anul 2013 el a fost directorul cursului de pregătire „Egalitatea în acțiune: Mobilizarea tinerilor LGBTQ în jurul Recomandărilor Consiliului Europei cu privire la măsurile de combatere a discriminării pe motive de orientare sexuală și identitate

de gen”, desfășurat pentru tinerii activiști LGBTQ în Centrul European pentru tineri de la Strasbourg (Franța). În perioada 2010 – 2014, el a participat la următoarele evenimente internaționale:

- ▶ Conferința „Universitatea gender – queer: Punerea la îndoială a normelor din sistemul de învățământ superior”, 2010, Strasbourg (Franța);
- ▶ „Tur informativ pentru activiștii și activistele din Europa de Est și Asia Centrală: „LGBT în Germania”, la invitația Ministerului Afacerilor Externe al Germaniei, 2011, Berlin (Germania);

- ▶ Adunarea OSCE / ODIHR a societății civile privind monitorizarea și documentarea crimelor motivate de ură, rasism și intoleranță și Adunarea suplimentară pentru dimensiunea umană în domeniul combaterii crimelor motivate de ură, rasism și intoleranță, 2012, Viena (Australia);
- ▶ Conferința regională „Să oprim violența: Drepturile LGBT – drepturile omului” pentru activiștii LGBT și angajații ambasadelor SUA din Europa de Est și Balcani, 2012, Tirana (Albania);
- ▶ Forumul OSCE / ODIHR a societății civile privind libertatea întrunirilor și asocierilor și Adunarea suplimentară privind dimensiunea umană în domeniul libertății întrunirilor și asocierilor, 2012, Viena (Austria);
- ▶ Conferința „Drepturile lesbienelor, gaylor, bisexualilor și transgenderilor în Europa”, 2013, Paris (Franța);
- ▶ Conferința „Zilele apărătorilor drepturilor civile”, 2013, Stockholm (Suedia);
- ▶ Conferința „Zilele apărătorilor drepturilor civile”, 2014, Stockholm (Suedia);
- ▶ Al cincilea Consiliu European Transgender, 2014, Budapesta (Ungaria);
- ▶ Coordonatorul programului Sănătatea comunității LGBT a participat la următoarele conferințe:
- ▶ A XVIII-a Conferință internațională privind SIDA, 2010, Viena (Austria);
- ▶ Conferința europeană „HIV în regiunea europeană – unitate și diversitate”, 2011, Tallin (Estonia);
- ▶ Conferința privind prevenirea pe viitor a HIV în rândul BSB din Europa „Bărbații, sexul și HIV”, 2011, Stockholm (Suedia);

- ▶ Conferința națională privind HIV / SIDA, Chișinău, Moldova. „Zero tendință: zero cazuri noi de infectare cu HIV, zero discriminare, zero decese cauzate de SIDA”, 2013, Chișinău (Moldova);
- ▶ Conferința privind hepatita și HIV: „HIV și hepatita virală: Problemele testării în timp util”.

FESTIVALURILE PRIDE INTERNAȚIONALE

La invitația Ambasadei Olandei în Germania, în iunie a anului 2013, coordonatorul Programului Dezvoltarea comunității LGBT, a participat la a 35-a Paradă Pride Christopher Street Day de la Berlin. În luna iunie a anului 2014, directoarea executivă și coordonatoarea Programului Lobby și Advocacy a drepturilor LGBT, au reprezentat Centrul GENDERDOC-M la cel mai de amploare festival Pride din Europa – EuroParada, care s-a desfășurat în capitala Norvegiei – Oslo. În luna august a aceluiași an, directoarea executivă și coordonatorul Programului Dezvoltarea comunității LGBT au reprezentat organizația și Moldova la cel mai mare festival Pride din Scandinavia – Stockholm Pride.

lobby și Advocacy

GENDERDOC-M – lider regional în combaterea discriminării

COALIȚIA ȘI LEGEA PENTRU NEDISCRIMINARE

Din anul 2005, Centrul de Informare GENDERDOC-M este membru a Coaliției Nediscriminare, formată din organizații neguvernamentale din Moldova, care apără drepturile omului. Coaliția a elaborat proiectul legii de combatere a discriminării și a lansat promovarea lui la nivel guvernamental.

Inițial, proiectul s-a numit „Legea privind prevenirea și combaterea discriminării”. El a atras nemulțumirea asociațiilor creștine datorită sintagmei „orientare sexuală” care era inclusă în lege. În urma consultărilor cu partenerii europeni, legii i-a fost schimbat titlul în „Egalitatea șanselor”, iar sintagma „orientarea sexuală” a fost păstrată doar în articolul 7, care prevede interzicerea discriminării în baza orientării sexuale în domeniul angajării și exercitării profesiei. În luna mai

2012, legea, care deja se numește „Legea cu privire la asigurarea egalității”, a fost adoptată de Parlamentul RM.

Legea a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2013. Centrul GENDERDOC-M a devenit prima organizație care s-a adresat în instanță folosind această lege și a câștigat procesul, în care a fost recunoscut faptul discriminării, și anume hărțuire și victimizare.

Prezentul act prevede un mecanism instituțional pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității – Consiliul. GENDERDOC-M împreună cu alte ONG-uri, a înaintat candidați în membri în Consiliul privind prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, și a monitorizat intervierea candidaților. Din luna septembrie a anului 2013, Consiliul și-a început activitatea. La moment, din el fac parte cinci apărători ai drepturilor omului, prietenoși persoanelor LGBT, juriști și alți specialiști.

În anul 2012, organizațiile care sunt membre ale Coaliției,

urmând sfatul unui evaluator extern, au luat decizia de a înregistra oficial Coaliția la Ministerul Justiției în calitate de organizație neguvernamentală. GENDERDOC-M a devenit unul dintre fondatorii noii organizații neguvernamentale - „Coaliția nediscriminare”.

LITIGII STRATEGICE

În anul 2010, Litigarea strategică a devenit una dintre priorități în activitatea organizației GENDERDOC-M. Acest fapt a devenit posibil datorită colaborării cu un avocat calificat, magistrul în domeniul drepturilor omului – Doina Ioana Străisteanu. Împreună cu ea, GENDERDOC-M a elaborat „Politica litigiilor strategice”, de care organizația s-a condus pe parcursul a cinci ani.

În anul 2011, în cadrul Programului Lobby și Advocacy a drepturilor omului, a fost realizat cu succes proiectul „Făcând protecția împotriva discriminării reală”. Acest proiect a fost realizat cu susținerea financiară a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD). El a dat startul lucrului continuu și sistematic în domeniul Litigiilor strategice. În ultimii cinci ani, GENDERDOC-M a inițiat 30 de procese de judecată după următoarele criterii:

- ▶ Crime motivate de ură – 8 cazuri;
- ▶ Discursuri de ură, incitări la ură și discriminare – 13 cazuri;
- ▶ Discriminare – 4 cazuri;
- ▶ Recunoașterea juridică a genului – 3 cazuri;
- ▶ Libertatea de exprimare – 1 caz;
- ▶ Custodia copilului – 1 caz.

Au fost eliberate 16 hotărâri definitive în favoarea organizației și/sau reclamantilor, cărora Centrul le-a acordat asistență juridică.

Celelalte cazuri sunt la diferite stadii de revizuire, inclusiv la Curtea de Apel și la Curtea Supremă de Justiție.

Un eveniment important atât pentru organizație, cât și pentru toată comunitatea LGBT din Moldova a devenit hotărârea Curții Europene pentru Drepturile Omului, care a satisfăcut cererea Centrului de Informație GENDERDOC-M în cazul „GENDERDOC-M împotriva Moldovei”, recunoscând ilegal refuzul autorităților de la Chișinău privind manifestația, care trebuia să aibă loc pe 27 mai anul 2005, în cadrul festivalului „Curcubeul peste Nistru”.

Curtea de la Strasbourg a stabilit că autoritățile Chișinăului au încălcat articolul 11 (dreptul la libertatea de întrunire pașnică), articolul 13 (dreptul la apărarea efectivă), precum și articolul 14 (interzicerea discriminării) a Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Adică, pentru prima dată în istoria contemporană a Republicii Moldova, țării noastre i s-a indicat nerespectarea articolului 14, care interzice discriminarea oamenilor

dintr-un oarecare motiv. Potrivit deciziei emise, autoritățile Moldovei, au achitat Centrului de Informație GENDERDOC-M 8110 euro compensație pentru prejudiciul adus și 2900 de euro compensație pentru cheltuielile de judecată.

Încă un astfel de caz privind încălcarea dreptului la libertatea de întrunire pentru LGBT din Moldova este în curs de cercetare de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Acesta se referă la cazul discriminării de către autoritățile orașului Chișinău a activiștilor și aliaților Centrului de Informație GENDERDOC-M, care în luna mai a anului 2010 aveau intenția să desfășoare o acțiune publică în centrul capitalei în susținerea adoptării legii anti-discriminare. Atunci, primarul Chișinăului, Dorin Chirtoacă, a intentat un proces împotriva organizației non-guvernamentale cu cerința de a muta locul de desfășurare a acțiunii publice LGBT, din centrul orașului, la periferie. Curtea de Apel a aprobat procesul primarului Chișinăului, iar Curtea Supremă de Justiție a refuzat să recunoască decizia instanței inferioare ca fiind discriminatorie.

Potrivit statisticii ILGA – Europe prezentată la conferința anuală ce a avut loc în luna octombrie a anului 2012, Moldova este pe primul loc în Europa privind numărul de cazuri de judecată la nivel național cu privire la orientarea sexuală și identitatea de gen. În luna decembrie a anului 2012, Centrului i-a fost acordat premiul Misiunii Organizației Națiunilor Unite în Republica Moldova „pentru activitatea sa în lupta împotriva discriminării prin litigii, activități de advocacy și de sensibilizare”. În expunerea motivelor a fost menționat

că organizația „este unica din Moldova care apără interesele și drepturile grupurilor LGBT la nivel național și internațional”. Experții au numit Centrul de Informare o „pârghie națională, lider regional” în special în domeniul protecției drepturilor lesbienelor, gay-ilor, bisexualilor și persoanelor transgender, și la general, în combaterea discriminării în sens mai larg.

CONSULTAȚII ȘI SEMINARE PENTRU COMUNITATE

Una dintre formele principale de susținere a persoanelor LGBT este consilierea gratuită a beneficiarilor cu privire la problemele legate de încălcarea drepturilor lor pe motive de orientare sexuală sau identitate gender. Din anul 2010 până în 2014, au fost oferite 146 de consilieri juridice.

Pe lângă asta, pentru comunitatea LGBT au fost făcute seminare cu participarea juristului. Seminarele s-au petrecut la următoarele teme:

- ▶ Procedura de detenție de către poliție. Cum să te porți în timpul detenției. Ce drepturi are cel reținut și ce motive sunt pentru detenție;
- ▶ Vârsta consimțământului pentru a intra într-o relație sexuală;
- ▶ Ce este discriminarea și cum să reacționezi la actele de discriminare;
- ▶ Violența într-o relație;

- ▶ Apără-ți drepturile astăzi, fii liber mâine. Despre Declarația Internațională a Drepturilor Omului și Legea privind prevenirea și combaterea discriminării.

OMUL ȘI LEGEA CU PRIVIRE LA PREVENIREA ȘI COMBATERE A DISCRIMINĂRII

- ▶ Eu și poliția. Drepturi și obligațiuni;
  - ▶ Adresează o întrebare juristului;
  - ▶ Relațiile de proprietate în cuplurile de același sex;
  - ▶ Drepturile și libertățile LGBT;
  - ▶ Prevenirea crimelor motivate de ură.
- A fost desfășurat un seminar pentru voluntarii outreach privind combaterea crimelor

motivate de ură cu scopul răspândirii informației printre beneficiarii care vizitează locurile frecventate de gay.

Pe lângă asta, s-a făcut un training pentru documentarea cazurilor de discriminare pentru cinci dintre voluntarii

organizației care au fost învățați să ofere consultanță în domeniul drepturilor omului, să intervieveze jertfele discriminării, precum și anchetare.

TABĂRĂ PENTRU PERSOANELE LGBT „STEREOTIPURI, PREJUDECĂȚI, STIGMA ȘI DISCRIMINAREA”

În septembrie a anului 2013, a avut loc tabăra pentru persoanele LGBT „Stereotipuri, prejudecăți, stigma și diversitatea culturală”. La tabăra au fost 20 de persoane, fiind respectat echitatea de gen. Scopul taberei a fost determinarea și comentarea prejudecăților și a stereotipurilor participanților. Totuși, a fost important să discutăm și interiorizarea homofobiei, caracterul ei și daunele pe care le pricinuieste persoanelor LGBT. În partea a doua a evenimentului, participanții la tabără au primit informație despre homofobie și discriminare. Tabăra s-a desfășurat într-o formă interactivă cu utilizarea videourilor și a exercițiilor practice.

MONITORIZAREA ȘI DOCUMENTAREA CAZURILOR DE ÎNCĂLCARE A DREPTURILOR

Deoarece GENDERDOC-M este o organizație care apără drepturile omului, una dintre sarcinile principale ale sale este să monitorizeze și să documenteze cazurile de discriminare și încălcare a drepturilor în baza criteriilor de orientare sexuală și a identității de gen.

Organizația emite în fiecare an un raport ce conține descrierea situațiilor cu privire la respectarea drepturilor LGBT în Moldova, susținut de cazuri de încălcare înregistrate la Centrul GENDERDOC-M în cadrul Programului Lobby și Advocacy.

În ultimii cinci ani, au fost întocmite următoarele rapoarte tematice:

- ▶ Raportul privind încălcarea drepturilor economice, sociale și culturale ale persoanelor LGBT din Moldova, care a fost oferit Comisiei ONU pentru Drepturile Omului;
- ▶ Rapoartele anuale privind crimele motivate de ură în adresa LGBT din Moldova pentru Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE;
- ▶ Raportul privind comportamentul urât și discriminarea, bazat pe ura împotriva comunității LGBT din Moldova, pentru Equal Rights Trust;
- ▶ Raportul alternativ privind încălcarea drepturilor LGBT pentru anii 2008 – 2010, pentru RPU (Raportul Periodic Universal), în baza căruia s-au făcut recomandări pentru Guvernul Republicii Moldova, să respecte drepturile persoanelor LGBT;
- ▶ Raportul privind declarațiile homofobe ale membrilor Parlamentului Republicii Moldova (scris în colaborare cu ILGA - Europe);
- ▶ Rapoarte privind litigiile strategice.

Situația privind respectarea drepturilor LGBT în Republica Moldova a fost mereu discutată la tot felul de întâlniri și mese rotunde la care au participat înalți funcționari de stat, reprezentanți ai organizațiilor

europene (Politica de Vecinătate a Comisiei Europene, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, Delegația Uniunii Europene, Consiliul Europei, OSCE, PNUD), reprezentanțe internaționale, comisii, delegații și ambasade.

În anul 2011 a fost realizat un studiu privind discriminarea și încălcarea drepturilor omului în rândul persoanelor LGBT din comunitate. În baza studiului a fost întocmit un raport-analiză a cazurilor de încălcare împotriva LGBT. El a arătat că 65% din respondenții din comunitatea LGBT care au participat la studiu, s-au confruntat cu probleme legate de orientarea sexuală. Ceilalți, 35% (94 dintre respondenți), nu s-au confruntat niciodată cu astfel de probleme), 39% (37 dintre respondenți) au răspuns că nu au spus nimănui despre orientarea lor sexuală, 23% (22 dintre respon-

denți) au spus despre asta doar prietenilor, și doar 31% (25 dintre respondenți) au vorbit despre orientarea lor sexuală membrilor de familie și prietenilor. Numărul persoanelor care au întâlnit probleme din cauza orientărilor sexuale printre gay a constituit 65%, la lesbiene 49%.

Încă ceva, în urma monitorizării problemelor cu care se confruntă persoanele transgen, prin implicarea directă a Centrului de Informare GENDERDOC-M, a fost creat un grup care va elabora un mecanism de schimb al documentelor pentru transgenderi.

CAMPANII DE INFORMARE

În cadrul Proiectului „Totul se va schimba spre bine – egal.md”, a fost elaborat site-ul egal.md pentru ca vocea celor care condamnă homofobia, transfobia și își arată susținerea în adresa LGBT, să fie auzită. Prin acest proiect, „GENDERDOC-M” încearcă să demonstreze tinerilor LGBT care au devenit conștienți de orientarea lor sexuală, că nu sunt singuri, și, chiar și în Moldova sunt mulți oameni care îi acceptă, le doresc fericire și îi consideră egali în drepturi. Pe lângă video-urile de susținere, pe site sunt publicate istoriile persoanelor LGBT din Moldova și adresări video ale gay-lor și lesbienele deschise.

Ideea de creării site-ului egal.md a fost împrumutată de la proiectul din SUA „Totul se va schimba spre bine” (IT GETS BETTER).

Importanța proiectului moldovenesc „Totul se va schimba spre bine – egal.md” a fost apreciată la nivel internațional. Din iulie anul 2013, site-ul este reprezentantul oficial în Moldova al „părintelui” său IT GETS BETTER. Astfel, „Totul se va schimba spre bine

– egal.md” este prima inițiativă îndreptată spre tinerii LGBT din Europa de Est, și, în particular, spre cei din spațiul post-sovietic. Site-ul a fost lansat în luna februarie a anului 2013 și la moment, numără 70 de filmulețe video și 60 de istorii personale. Pe durata a doi ani de zile, site-ul a fost vizitat de aproximativ 34 de mii de vizitatori unici.

„Cuvântul poate duce la crimă” – scopul acestui proiect este să prevină discursurile homofobe din partea politicianilor în campania electorală. În cadrul proiectului a fost creat desenul animat „Nu te lăsa manipulat!”. Campania Centrului GENDERDOC-M îndeamnă societatea, care în timpul campaniei electorale devine ținta jocurilor politice murdare și a propagandei, să conștientizeze faptul că politicianii ignoră problemele sociale reale în favoarea unor idei inventate. Cetățenii ar trebui să ceară ca politicianii să rezolve adevăratele probleme și să nu le permită să fie manipulați de ei.

TRENINGURI

În perioada de raportare au fost desfășurate 23 de treninguri privind orientarea sexuală și identitate de gen pentru următoarele grupuri de persoane: jurnaliști, voluntari, Amnesty International Moldova, lucrătorii și vo-

luntarii SPFM, membrii Coaliției Nediscriminare, lucrătorii și voluntarii CNR, participanții Youth in Action, colaboratorii de poliție, profesori, lucrătorii Centrului pentru Drepturile Omului, juriști și avocați, participanții la Școala Înalță de Jurnalism, lucrătorii serviciului vamal, grupul de lucru privind problemele persoanelor transgen, lucrătorii PEACE CORP. Pe lângă acestea, au fost organizate treninguri și în 14 școli din orașele și raioanele Moldovei în cadrul campaniei „Caravana Nediscriminare” și 13 lecții privind combaterea hărțuirii în instituțiile de învățământ pentru liceele din orașele și raioanele Moldovei, la care au participat 401 de elevi și 30 de profesori.

SPECTACOLE

Angajații și voluntarii GENDERDOC-M au participat în calitate de consultanți și intervievați la două spectacole puse în scenă de „Teatrul Spălătorie”. Scenariul primului spectacol, intitulat ROGVAIV, s-a bazat pe materialele din procesul de adoptare a Legii anti-discriminare în Moldova. În el sunt reflectate cele mai expresive declarații ale persoanelor publice, care au pledat pentru adoptarea legii și declarațiile homofobe ale celor care au fost contra.

Al doilea spectacol „Dragă Moldova, putem să ne pupăm puțin de tot?” a fost creat prin participarea actorilor neprofesioniști, beneficiarii ai GENDERDOC-M, care povestesc despre cum e să fi o persoană homosexuală sau o rudă a persoanelor homosexuale (părinți sau copii) în Moldova. Acest spectacol a avut un succes enorm – de trei ori a fost în turneu în Germania, unde a luat primul loc la festivalul „Burgerbuhnenfestival”. Ambele spectacole au fost arătate în cadrul festivalului „Curcubeul peste Nistru” din anii 2013 și 2014.

ACȚIUNILE PUBLICE

Pe parcursul celor cinci ani, între anii 2010 și 2014 inclusiv, au fost organizate 19 proteste, marșuri, flashmob-uri și alte acțiuni publice dedicate drepturilor LGBT la libera adunare și altor probleme precum: Zilei Internaționale a luptei cu Homofobia și Transfobia, kiss-in, Dragostea împotriva urii, drepturilor la familie, combaterii discriminării, Legii privind interzicerea propagandei homosexuale în țările CSI, hărțuirii stradale, venirii homofobului Paul Camerun, etc. Angajații, voluntarii și beneficiarii Centrului au participat la 11 proteste, marșuri, flashmob-uri și acțiuni publice ale organizațiilor partenere, consacrate combaterii violenței în familie, acțiunilor „Stop violența asupra femeilor” și „No hate speech”, Zilei Europei, discriminării refugiaților și persecuțiilor romilor, egalității sexelor, în susținerea Legii privind nediscriminarea cu cerința de a declassifica arhivele KGB, pentru dreptul la vot a persoanelor cu dizabilități și pentru libertatea religioasă.

LUCRUL CU PRESA

În ultimii ani, problemele legate de LGBT sunt cele mai vizualizate și controversate atunci când sunt discutate, atât în spațiul mediatic din Republica Moldova, cât și în societate. Conștientizând faptul că în societate, mass-media formează atitudinea față de LGBT, lucrătorii și voluntarii GENDERDOC-M au oferit o deosebită atenție lucrului cu jurnaliștii și studenții – viitorii lucrători în domeniul mass-mediei. Pe parcursul acestor cinci ani, s-au făcut trei lecții pentru Înalta Școală de Jurnalism la tema „Orientarea sexuală, identitatea de gen, terminologia corectă”.

Trebuie să menționăm faptul că angajații organizației au oferit mai

mult de 80 de interviuri privind respectarea drepturilor LGBT în Moldova, Legea nediscriminare, cazuri de judecată pe care le duce organizația, precum și alte probleme legate de persoanele LGBT în Moldova pentru televiziune, radio, ziare și media online (Jurnal TV, Moldova1, ProTV, Euro TV, Jurnal Fm, Europa Liberă, Prime, TV2, Publica TV, Canal Regional, Jurnal de Chișinău, TVC21, Adevărul, NIT, TV 7, Radio Chișinău, Unimedia, comersant.md, Комсомольская правда, Голос России, discriminare.md, BBC, Canalul МИР). Angajații GENDERDOC-M au participat la mai mult de 30 de emisiuni și dezbateri televizate la canalele AltTV, Jurnal TV, Canal Regional, Publica TV, televiziunea Soroca și Prime TV.

Au fost organizate 17 conferințe de presă la următoarele subiecte:

- ▶ „În susținerea Legii cu privire la libertatea de întrunire”;
- ▶ „Interzicerea marșului LGBT” cu participarea Mariei Cornelissen, deputat în Parlamentul European și Maxim Anmeghichean, director de program al ILGA Europe;
- ▶ „Spunem „nu” religiei în școli”;
- ▶ „În susținerea Legii cu privire la prevenirea și combaterea discriminării”;
- ▶ „Apel către Parlament, biserică și societate, pentru a preveni discursul de ură și incitarea la violență și discriminare împotriva persoanelor LGBT”;
- ▶ „Anunțarea Festivalului Curcubeul peste Nistru” – anual;
- ▶ Studiul în cadrul proiectului ILGA Europe „Facing existing discrimination”;
- ▶ „Condamnarea crimelor motivate de ură”;
- ▶ „Bilanțul privind litigiile strategice”
- ▶ „Hotărârea judecătorească în cazul Oleg Brega împotriva privesc.eu”;

- ▶ „Grupurile extremiste din Moldova”;
- ▶ „Rezultatele proceselor de judecată”;
- ▶ „Demascarea pseudospecialistului Paul Cameron”;

Cele mai difuzate comunicate de presă în mass-media:

- ▶ „Declarațiile din partea deputatului PLDM Petru Vlah privind interzicerea statutului de membru în partidul lor pentru persoanele LGBT”;
- ▶ „Schimbarea actelor civile pentru transgenderi”;
- ▶ „Hotărârea judecătorească în cazul site-ului mdn.md”.

Reprezentanții GENDERDOC-M au participat la trei mese rotunde organizate împreună cu jurnaliștii. Temele meselor rotunde: „Discursuri de ură”, „Reflectarea etică a temelor legate de marginalizarea minorităților”, „Toleranță în ceea ce privește persoanele vulnerabile”.

PUBLICAȚII

Pe parcursul a cinci ani, au fost redactate și editate:

Ghidul pentru jurnaliști „Cum se scrie corect despre persoanele LGBT”. Broșura a fost elaborată cu ajutorul lucrătorilor din domeniul mass-media, pentru ca în procesul de scriere a materialelor, ei să evite folosirea unui limbaj ofensator sau necorespunzător. Această broșură trebuie să contribuie la îmbunătățirea abordării profesionale în reflectarea materialelor LGBT.

„Cunoaște-ți drepturile”. Broșura este destinată lesbienele, gay-ilor, bisexualilor și persoanelor transgen. Scopul ei principal este să informeze despre cele mai răspândite încălcări ale drepturilor persoanelor LGBT din Moldova, precum și oferirea de recomandări pentru protejarea drepturilor. Textul broșurii conține link-uri la legislația Republicii Moldova și fragmente din anumite articole.

MONITORIZAREA PRESEI

În anii 2011 și 2012 au fost oferite 10 burse jurnaliștilor și bloggerilor, dar și unor ziare individuale, cum este gazeta „SP” din Bălți, ziarul „Expert” și

Anul	Tonul în care a fost reflectată tema	Limba în care a fost scris articolul		Bilanț
		Rusă	Română	
2010	pozitiv	18	134	152
	negativ	7	156	163
	neutru	8	76	84
Total de materiale 2010				399
2011	pozitiv	61	237	298
	negativ	35	214	249
	neutru	28	77	105
Total de materiale 2011				652
2012	pozitiv	49	96	145
	negativ	32	127	159
	neutru	73	101	174
Total de materiale 2012				478
2013	pozitiv	22	97	119
	negativ	84	71	155
	neutru	164	256	420
Total de materiale 2013				694
2014	pozitiv	54	91	145
	negativ	68	93	161
	neutru	125	161	286
Total de materiale 2014				592

publicația „Ziarul de Gardă”.

FEMINISM

Din anul 2014, una dintre direcțiile de lucru a GENDERDOC-M cu comunitatea LGBT, a devenit dezvoltarea grupei feministe, care, prin urmare, teoretic, va deveni o parte activă a mișcării feministe din Republica Moldova. A dat start acestei activități, trainingul „Dreptul de a fi femeie” la care a fost creată grupa feministă activă, tot aici au fost discutate acțiunile și implicarea grupei în mișcarea pentru drepturile femeilor din Moldova. Programul trainingului a inclus următoarele teme: rolurile sociale de gen, istoria feminismului și direcțiile sale, influența patriarhatului asupra femeilor, problemele cu care se confruntă femeile în Moldova, elaborarea planului de acțiuni a grupei feministe.

SEMINARE PENTRU STUDENȚI

Pe parcursul a cinci ani de raportare, au fost efectuate 36 de seminare la tema „Principalele aspecte ale sexualității umane”. Ascultătorii acestor seminare în mare parte au fost studenții de la facultățile de psihologie și asistență socială de la diferite universități din orașul Chișinău (Universitatea Pedagogică Ion Creangă, Universitatea de Stat din Moldova, ULIM, Universitatea de Drept Penal și Criminologie, Universitatea Tehnică a Moldovei). O mare parte din seminare au fost desfășurate la inițiativa profesorilor universităților, ele s-au petrecut în cadrul instruirii practice a studenților. În perioada anilor 2010-2014, în ca-

drul seminarelor, inclusiv a celor menționate mai sus, au fost instruiți 654 de studenți, dintre care 538 au fost fete, iar 116 – băieți.

Participanții la seminare au primit informația pe cale orală și diverse materiale informative despre orientarea sexuală și identitatea gender a omului, despre specificul lucrului cu persoanele din comunitatea LGBT. În procesul de desfășurare a seminarului au fost utilizate diverse metode interactive. La fel, participanții la seminare au avut posibilitatea să adreseze întrebări și să primească răspunsuri la ele de la unul din reprezentanții comunității LGBT (coming out), fapt ce cu desăvârșire făcea seminarul să fie mai eficient.

Conform observațiilor lucrătorilor organizației, în ultimii ani există o tendință de a răspândi în rândul tinerilor o atitudine tolerantă față de persoanele LGBT. Tinerii mai repede acceptă și încearcă să înțeleagă fenomene noi pentru ei, precum și informația despre anumite fenomene din natură și din societate pe care mai înainte nu o înțelegeau.

SEMINARE PENTRU GRUPURI PROFESIONISTE

În anii 2010-2014, Centrul de Informație GENDERDOC-M a acordat o

atenție deosebită lucrului cu diverse grupuri profesionale care acordă servicii de consultanță – psihologi, lucrători medicali, polițiști, jurnaliști, specialiști de la diverse ONG-uri. La modul general, cum a fost și în cazul studenților, cu ei s-au făcut ore de seminar. O mare parte dintre seminare au fost făcute la cererea acestor grupuri profesionale, fapt legat de apariția necesității primirii informației cu privire la anumite aspecte specifice ale lucrului cu LGBT, care a rezultat la ei în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu.

Pe parcursul a cinci ani au avut loc nouă seminare la tema „Principalele aspecte ale sexualității umane”, la care au fost prezenți 159 de specialiști activi în diverse domenii de specializare. Participanții la seminare au primit informația pe cale orală și diverse materiale informative despre orientarea sexuală și identitatea gender a omului, despre specificul lucrului cu persoanele din comunitatea LGBT. În procesul de desfășurare a seminarului au fost utilizate diverse metode interactive.

Participanții la seminare au evaluat cu o notă înaltă informația primită și și-au exprimat opinia că această informație le este foarte utilă, că ea a schimbat multe dintre concepțiile pe care le aveau.

dezvoltarea comunității

Ajutăm persoanele LGBT să devină activi social

PE parcursul ultimilor cinci ani, Centrul de informare GENDERDOC-M a continuat să lucreze în domeniul organizării și desfășurării evenimentelor informative, educative, culturale și de divertisment pentru LGBT, familiile și prietenii lor, dar și pentru susținătorii lor și toți cetățenii Republicii Moldova interesați în obținerea informațiilor exacte cu privire la orientarea sexuală, identitatea de gen și expresia de gen. Astfel, din 2010 până în anul 2013 la Centru, în perioade diferite, au avut loc cluburi de discuții, vizionări de filme, art-cluburi și seminare informative pe diverse teme: dezvoltarea personală, combaterea homofobiei interioare, coming-out și relațiile cu părinții, familiile de același sex, violență și crime motivate de ură, etc. Multe evenimente, precum dezbaterele publice, flashmob-urile, atelierile și petrecerile, s-au desfășurat în diferite locuri publice (cluburi, discoteci, cafenele, săli de conferințe, parcuri), locuri prietenoase persoanelor LGBT, inclusiv în cadrul festivalului „Curcubeul peste Nistru”, de Ziua Internațională a luptei împotriva Homofobiei și Transfobiei, de Ziua coming-out-ului, de Ziua comemorării transgenderilor uciși, de Ziua Internațională a Drepturilor Omului.

În legătură cu faptul că din anul 2010, Centrul de informare GENDERDOC-M acordă o atenție deosebită rezolvării problemelor legate de drepturile omului, discriminarea LGBT și crimelor motivate de ură, lucrătorii organizației au simțit că pierd legătura cu comunitatea. De aceea, începând cu anul 2014, lucrul cu beneficiarii Centrului a devenit una din prioritățile propuse în cadrul unui nou plan strategic aprobat pentru anii 2014 – 2016: Programul dezvoltării comunității LGBT, coordonatorul căruia este Artiom Zavadovsky, care a deținut anterior funcția de asistent în Programul de lobby și advocacy a drepturilor LGBT.

Țelul programului este sistematizarea și revitalizarea activității care a fost întreprinsă în anii precedenți și care a avut drept scop dezvoltarea unei comunități LGBT consolidate, social-active și motivate în Republica Moldova. În ca-

drul strategiei de extindere geografică a activității GENDERDOC-M în alte regiuni ale țării, din martie 2014, au început în mod regulat să fie desfășurate seminare tematice pentru reprezentanții comunității gay din orașul Bălți. Iar în orașul Tiraspol au început să lucreze voluntari, care organizează evenimente de promovare a comportamentului sexual protejat, în cadrul cărora se caută căi de consolidare a gay-lor, lesbienelor, bisexualilor și persoanelor transgen din Transnistria. În același timp, la Chișinău în cadrul programului se lucrează la îmbunătățirea formelor și metodelor de organizare a diferitelor activități pentru persoanele LGBT și susținătorii lor, pentru sporirea vizibilității organizației și a serviciilor sale, inclusiv prin editarea și difuzarea materialelor vizuale.

Unul dintre marile succese ale programului și a Centrului de infor-

mare GENDERDOC-M, este realizarea proiectului „Totul se va schimba spre bine – egali.md”, care a fost lansat pe 5 februarie 2013. Portalul informativ sus numit, este reprezentantul oficial al „părintelui” său american „IT GETS BETTER”. Site-ul egali.md a fost făcut pentru ca vocea celor care condamnă homofobia, transfobia și își arată susținerea față de LGBT, să fie auzită. Acest proiect tinde să arate tinerilor LGBT, care și-au conștientizat orientarea sexuală sau identitatea de gen, că nu sunt singuri și că chiar și în Moldova sunt o mulțime de oameni care îi acceptă, le doresc fericirea și îi consideră egali. Astfel, „Totul se va schimba spre bine - egali.md” reprezintă prima inițiativă de acest fel, destinată tinerilor LGBT din Europa de Est în general și din spațiul post-sovietic în particular.

sănătatea LGBT

Într-un corp sănătos, o minte sănătoasă

COMUNITATEA LGBT ALEGE SEXUL PROTEJAT

În anii 2010 – 2014, Centrul de informație GENDERDOC – M și-a continuat munca în domeniul protecției sănătății comunității LGBT în cadrul proiectului „Sănătatea comunității LGBT”. Trebuie recunoscut faptul că acesta este un domeniu de activitate de durată și care se dezvoltă cu succes în această organizație non-guvernamentală.

Pe parcursul a cinci ani:

- ▶ Am extins grupul țintă din punct de vedere cantitativ și geografic (inclusiv Bălți, unde cu grupul țintă lucrează Centrul de sănătate prietenos tinerilor ATIS, și Tiraspol, unde munca outreach este efectuată de doi angajați outreach);
- ▶ A fost soluționată problema accesului beneficiarilor la metodele de protecție (prezervative și lubrifianți);
- ▶ A fost stabilită munca de teren regulată – 12 lucrători instruiți profesional merg în teren de cinci ori pe săptămână;
- ▶ S-a instituit un sistem de înregistrare a beneficiarilor (card de înregistrare);
- ▶ BSB au fost recunoscuți și incluși în Programul Național de Prevenire și Control HIV/SIDA și ITS.
- ▶ Programul „Sănătate LGBT” participă activ la reuniunile CNC (Consiliul Național pentru

coordonarea programelor naționale de prevenire și control a infecției HIV/SIDA, infecții cu transmitere sexuală și tuberculoză) și în grupurile tehnice de lucru în cadrul CNC cu drept de vot.

- ▶ S-a instituit activitatea de consiliere și testare voluntară – serviciu disponibil în cadrul GENDERDOC-M din 26 noiembrie 2013.
- ▶ Spitalul de Dermatologie și Maladii Comunicabile, în colaborare cu alți actori-cheie, printre care și GENDERDOC-M, au elaborat Standardul pentru CTV pentru grupurile vulnerabile, folosind teste rapide în baza salivei. Standardul de CTV a fost aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății (Nº1162 din 18.10.2013).
- ▶ În prezent, GENDERDOC-M are specialiști certificați în domeniul CTV, care au trecut instruirea pentru CTV și au primit permis de muncă.
- ▶ Consultanții în birourile de consiliere și testare voluntară din întreaga țară (62 de cabinete), inclusiv Transnistria, au primit informație la tema „Orientarea sexuală ca o componentă

a sexualității umane, comportamentul sexual, stigma și discriminarea, stereotipurile, lucrul cu BSB, ridicarea gradului de conștientizare a specialiștilor pentru a lucra cu BSB”.

- ▶ A fost elaborată și aprobată de Ministerul Sănătății (N° 1553 din 26.12.2013) ghidul „Prevenirea HIV în rândul populației cheie” (ghidul a fost elaborat de Centrul Național de Sănătate Publică, Departamentul de prevenire a HIV în colaborare cu actorii – cheie, printre care și GENDERDOC-M).
- ▶ A fost stabilită colaborarea cu Centrele de sănătate prietenoase tinerilor (Neovita – Chișinău, ATIS – Bălți) și cu specialiștii din domeniul medical, LGBT prietenos.
- ▶ În 2014 a fost dezvoltat și așteaptă aprobarea Ministerului Sănătății, anexat la Programul Național de Prevenire și Control HIV/SIDA ITS și standardul „Pachet de servicii pentru prevenirea infecției HIV în rândul bărbaților care fac sex cu bărbați (BSB)”.
- ▶ Grupurile de sprijin lucrează cu succes (BSB de vârsta a treia, HIV + gay). Acum, întâlnirile lor sunt regulate (nu mai rar de o dată pe lună).

▶ Pe parcursul a cinci ani de raportare, programul „Sănătate LGBT” a realizat următoarele proiecte:

- ▶ În anul 2010: „Comunitatea LGBT alege siguranța în comportamentul sexual”. Proiectul a fost finanțat de Fondul SOROS din Moldova (8962.00 \$).
- ▶ În anul 2011: „Comunitatea LGBT alege siguranța”, cu susținerea financiară a Fondului SOROS din Moldova (9380.00 \$).
- ▶ În anul 2012: „Comunitatea LGBT și BSB aleg siguranța în comportamentul sexual”, cu susținerea financiară a Fondului SOROS din Moldova (31823,00 \$).
- ▶ În anul 2012: „Lucru organizațional și de conștientizare cu BSB de vârsta a treia: Răspunsul nostru la HIV/SIDA”, cu susținerea financiară a fondului amfAR (The Foundation for AIDS Research) (19975,00 \$).
- ▶ În anul 2013: „Comunitatea LGBT și BSB aleg siguranța în comportamentul sexual”, cu susținerea financiară a Fondului SOROS din Moldova (18324,00 \$ + 16588.00 Euro).
- ▶ În anul 2014: „Comunitatea LGBT și BSB aleg siguranța în comportamentul sexual”, cu susținerea financiară a Fondului SOROS din Moldova (30700,00 Euro).

Menționăm și faptul că coordonatorul programului „Sănătate LGBT”, Veaceslav Mulear, pe 30 noiembrie 2011 a fost decorat cu Premiul „Panglica Roșie” și Diploma pentru realizări excepționale, implicare și angajament la răspunsul național HIV/SIDA. Premiul a fost acor-

dat de Ministerul Sănătății și UNAIDS Moldova.

NE GÎNDIM LA NECESITĂȚILE BENEFICIARILOR

În ultimii cinci ani, nevoia de asistență psihologică pentru persoanele din comunitatea LGBT a crescut cu o treime. Cele mai frecvente adresări sunt legate de diverse stări emoționale negative, precum depresia, senzația de anxietate și frică, insomnie, chiar și panică. Aceste stări, în mare parte sunt specifice beneficiarilor de sex feminin (aproximativ 52%).

Trebuie remarcat faptul că astfel de stări sunt rezultatul fricii înaintea de un posibil coming out. Oamenilor din comunitatea LGBT le este frică că cineva le va spune membrilor familiei sau rudelor, colegilor de la lucru (locul de studii) sau vecinilor despre orientarea lor sexuală. Îi înfricoșează și strada: dacă, cumva, trecătorii vor afla despre homosexualitatea lor și îi vor bate, sau îi vor ataca cu insulte, îi vor amenința cu violența.

Un alt motiv al fricilor este homofobia interioară.

În privința problemelor legate de coming out se adresează mai mult bărbații (63%). Numărul de astfel de ape-luri crește cu fiecare an. În același timp crește și nivelul de încredere în ajutorul pe care îl oferă psihologul organizației.

Pentru consiliere psihologică din cauza conflictelor în familie se adresează un număr diferit de bărbați și femei. În mare parte, conflictele cu părinții se iscă din cauza orientății sexuale a copiilor. Deseori, certurile se termină cu aplicarea violenței fizice și psihice. Mulți dintre beneficiarii centrului rămân unu la unu cu problemele de ordin economic -

fără loc de trai și surse de existență.

Pentru a arăta existența problemei, Centrul de Informație GENDERDOC-M a făcut o cercetare, care a evaluat starea emoțională a beneficiarilor și motivele tulburărilor psihice.

Un alt tip de probleme care motivează persoanele să se adreseze la psiholog după ajutor, sunt cele legate de atitudinea din interiorul comunității LGBT. De regulă, conflictele apar la nivelul relațiilor cuplurilor de același sex sau în relațiile dintre membrii comunității. Răbufnirile se datorează lipsei de încredere în propriile puteri, de teama de a fi respins sau de a nu fi susținut în ceva ce este esențial din punctul de vedere al clientului. În astfel de cazuri, cel mai des se adresează psihologului femeile (60%).

Paralel cu consultațiile individuale, s-au desfășurat și întâlniri cu părinții, copiii cărora sunt membri ai comunității LGBT. Temele sunt foarte diverse. Cele mai solicitate s-au dovedit a fi seminarele și training-urile legate de problemele comunicării eficiente și a încrederii în sine, reacțiile psihologice la infecții care se transmit pe cale sexuală, pe alte teme legate de sănătatea sexuală, precum și influența stresului asupra sănătății, și despre problemele adaptării psihologice a oamenilor de vârsta a treia.

Lucrul psihologului nu se reduce la consultațiile psihologice, training-uri și seminare pentru persoanele din comunitatea LGBT, prietenii lor și cei apropiați. Paralel, societatea civilă la fel este informată despre orientarea sexuală și identitatea gender. Aceste probleme au fost discutate la seminarele organizate pentru studenți, polițiști, învățători, medici, psihologi militari, lucrători ai serviciului vamal, și alții.

pe scurt despre cele importante

Conferința PRECIS: cum a fost?

O altă etapă a dezvoltării GENDERDOC-M a devenit proiectul PRECIS, care a ajutat Centrul nu doar să atragă noi parteneri și prieteni, dar a oferit șansa să-și împărtășească experiența, să treacă la un nou nivel – la nivelul unui centru de resurse regional pentru tinerii organizații LGBT, care lucrează în spațiul post-sovietic.

La finele proiectului care a durat cinci ani, în anul 2011, activiștii pentru drepturile omului din Moldova au desfășurat o conferință finală a proiectului la care au adunat peste 100 de delegați din Moldova, Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Kazahstan, Kârgâzstan și Ucraina, precum și câteva zeci de reprezentanți ai organizațiilor și fondurilor internaționale. În cadrul conferinței au avut loc patru sesiuni plenare, 14 seminare (workshop-uri), iar marocul ONG-urilor, Meeting of leaders LGBT organizations and management, o conferință de presă, cina de rămas bun și seara prieteniei, la care au participat vedetele showbiz-ului moldovenesc.

Deschizând conferința de încheiere a proiectului, președintele Centrului GENDERDOC-M Alexei Marcicov a reamintit cât de important a fost acest proiect din punct de vedere social, pentru că el a fost primul de acest fel, și într-o anumită măsură, singurul axat pe comunitatea LGBT, nu doar din una, ci din șapte țări din fosta Uniune Sovietică. El a numit PRECIS ca fiind o școală de curaj social – pentru rezultatele obținute în domeniul apărării drepturilor omului, o școală a modului sănătos de

viață – pentru aplicarea măsurilor preventive, o școală de consolidare instituțională – pentru experiența dobândită în această ramură a domeniului.

La conferință, au evoluat cu prezență directorul „COC – Olanda” Koen van Dijk, avocatul parlamentar Tudor Lazăr, directorul pe drepturile LGBT al organizației internaționale Human Rights Watch Boris Dittrich, ambasadorul pentru drepturile omului al Ministerului Afacerilor Externe al Olandei Lionel Veer.

După cum se știe, conferința PRECIS este un proiect îndreptat spre profilaxia HIV/SIDA și a consolidării comunității LGBT din țările CSI. De aceea, programul a fost împărțit în câteva secțiuni, iar la conferința de încheiere, fiecăruia i-a fost alocat o parte din timp. La workshop-urile organizate, participanții la proiect au povestit despre succesele obținute și despre planurile de viitor.

La conferință, problemei HIV/SIDA i s-a alocat probabil cea mai multă atenție. La atelierul privind prevenirea HIV au vorbit șeful Oficiului pentru Politica Sănătății Publice din cadrul Ministerului Sănătății - Aliona Serbulenco, asistentul programului „Sănătate și bunăstarea socială a LGBT” a Centrului de informare GENDERDOC-M Veaceslav Mulear, conducătorii altor organizații nonguvernamentale internaționale – membre a proiectului PRECIS, precum și directoarea executivă a GENDERDOC-M Anastasia Danilova.

Cea mai mare problemă a țărilor din spațiul post-sovietic – discriminarea comunității LGBT. În unele țări, autorită-

țile încă nu și-au dat seama că o parte a societății continuă să fie proscrisă, unele au început să se gândească că poate, într-adevăr, ceva nu este corect. Pe de altă parte, sub presiunile structurilor europene au început să dezvolte și chiar să promită că în viitorul apropiat vor adopta o lege cu privire la nondiscriminare.

În orice caz, pentru început trebuie remarcat meritul mare al apărătorilor drepturilor omului și activiștilor comunității LGBT pentru aceea că această campanie de prevenire a discriminării în societate, în genere a fost începută. Cum să procedăm mai departe, ne-a spus expertul filialei europene a Asociației Internaționale a Lesbianelor și Gaylor „ILGA Europa” Beth Fernandez.

Avocata Doina Ioana Străisteanu din Moldova a menționat că în alte țări, precum și în a noastră, cu siguranță există legi care garantează anumite drepturi tuturor cetățenilor. Însă ele nu sunt în stare să aere un gay sau o lesbiană de discriminare. De aceea, a spus experta, Ministerul Justiției al Republicii Moldova pregătește propriul proiect de lege privind prevenirea și combaterea discriminării. Cu toate acestea, ea și colegii ei au întrebări legate de acest document, iar un număr

de observații și comentarii au fost trimise autorilor lui.

Reprezentanta organizației din Kazahstan Valentina Ragoza, a spus că în țara lor în general se neagă și se ignoră fenomenul

discriminării. În Armenia situația cu legislația anti-discriminare este complicată din cauza religiei. Pe lângă asta, președintele organizației „We For Civil Equality” Karen Badalyan, a spus că societatea armeană nu doar că nu este pregătită să accepte comunitatea LGBT și drepturile ei, dar la modul general nu acceptă așa concept ca drepturile omului. În ceea ce privește Ucraina, aici s-a încercat a se crea un cadru pentru prevenirea discriminării încă în 2004. Însă lobby corespunzător și promovarea documentului nu a fost făcută, de aceea a a înghețat înainte de a ajunge în Parlament. În Georgia la fel încă nu există o legislație anti-discriminare. În plus, aici autoritățile sunt foarte homofobe și indifferente față de convingeri de orice fel sau de superioritatea structurilor europene. Cu toate că nu le este chiar indiferent la ceea ce spune Consiliul Europei.

Expertul filialei europene a Asociației Internaționale „ILGA – Europa” Nigel Warner a sugerat ca toți

anumit mod și să fie vizibil în societate.

Una dintre cele mai interesante activități în cadrul conferinței finale a fost Târgul ONG-urilor. Toate țările participante la proiect au prezentat literatură care reflectă rezultatele muncii lor. Se deosebesc prin profunzime și calitate cercetările sau broșurile cu caracter consultativ.

apărării drepturilor omului să se folosească de faptul că autorităților locale le pasă de cuvintele și atitudinea structurilor europene, atunci când vor face lobby pentru legislația anti-discriminare. La fiecare doi ani, Consiliul Europei primește rapoarte scrise cu privire la monitorizarea reformelor în țară, ceea ce înseamnă că probabil, poate nu prin cea mai importantă cale, dar această structură va influența puterea locală.

Apărătorii drepturilor omului, specialiștii din diverse domenii și experți de alte ranguri au discutat o listă extinsă de probleme. Separat, au avut loc sesiuni pe problemele transgender și pe aspectele legate de relația dintre părinți și copiii lor homosexuali. Reprezentanții diferitor țări au împărtășit experiențele lor cu privire la modul de combatere a stereotipurilor, la felul în care trebuie să se lucreze pentru consolidarea comunității LGBT, pentru asigurarea securității evenimentelor publice.

Foarte popular în rândul participanților la conferință a fost atelierul la care s-a vorbit despre cum ar trebui să comunice organizațiile cu donatorii și cum să atragă finanțatori. După cum a menționat directorul de program al „ILGA – Europa” Maxim Anghicic, aproape toți finanțatorii acordă atenție câtorva aspecte ale organizațiilor: prezența liderilor și a echipei, structura democratică, viziunile concrete privind cerințele și nevoile. La fel, este important ca ONG-ul să se afirme într-un

La sfârșitul conferinței de tragere a concluziilor, GENDERDOC-M, în calitate de organizator al evenimentului, a pregătit pentru toți participanții câteva surprize. În primul rând, un film de scurtmetraj sau mai bine zis o prezentare de fotografii pe care se vede cum au trecut acești cinci ani. Asta a inclus și întâlniri oficiale cu experții europeni, precum și vizite comune în alte țări la Pride, și traininguri, și momente când ne-am permis să ne relaxăm.

A doua surpriză poate fi numită în același timp și cadou. Fiecărui reprezentant al organizațiilor participante la proiect i s-a oferit câte o bucată dintr-un imens panou cu numele proiectului. Ea va aminti mereu despre cât de important și util a fost la timpul său proiectul PRECIS. Cel mai important este că privind această bucățică din întregul portret, nu poți să uiți că proiectul a împrietenit reprezentanții a șapte țări. El a unit sute de apărători a drepturilor omului pentru un singur țel – pentru a face lumea mai bună.

Festivalul „Curcubeul peste Nistru” 2010 – 2014

Festivalul Pride al lesbienele, gay-lor, persoanelor bisexuale și transgender din Moldova, „Curcubeul peste Nistru” – este cel mai de amploare eveniment al anului, care are o deosebită importanță nu doar pentru mișcarea LGBT din Moldova, dar și pentru tot spațiul post-sovietic. Anual, programul festivalului include evenimente informative, sociale, culturale și politice, care sunt îndreptate spre sporierea vizibilității persoanelor LGBT din Moldova, atragerea atenției la problemele actuale care îi vizează, precum și informarea societății despre orientarea sexuală și identitatea de gen, despre principiile egalității și nediscriminării.

Din anul 2013, deschiderea festivalului ia start prin ridicarea steagului de la oficiul Centrului de informare GENDERDOC-M. De regulă, la ceremonie sunt prezenți mai mulți oaspeți: reprezentanți ai organizațiilor partenere, atât din Moldova cât și de peste hotare, diplomați și jurnaliști.

Un eveniment din cadrul Pride-ului care a devenit deja tradițional, este depunerea de flori și a cununii

comemorative la Monumentul victimelor represiunilor. Prin aceasta, organizatorii și oaspeții Pride-ului aduc omagii persoanelor LGBT care de-a lungul anilor au devenit victime ale represiunii și violenței.

O altă bună tradiție a Pride-ului este decernarea de premii experților din diverse domenii pentru contribuția lor activă la integrarea socială a comunității LGBT. Decernarea are loc în cadrul Seratei mândriei, în prezența a numeroși oaspeți. În onoarea celor menționați, este organizat un concert festiv cu participarea artiștilor din Republica Moldova.

Un alt eveniment important al festivalului „Curcubeul peste Nistru” este petrecerea de promovare a comportamentului sexual sigur. Ultimii doi ani, acest eveniment începe cu un flashmob dedicat comemorării jertfelor SIDA. Astfel, nu întâmplător la finele unei scurte demonstrații, participanții și oaspeții festivalului lansează baloane albe în

interiorul că-
rora o lungă perioadă de
timp arde o flăcără. „Fie ca aceasta să
fie mesajul nostru celor care au murit de
SIDA, ca ei să știe: noi îi ținem minte și
vom face totul ca să oprim HIV”, - a spus
președintele Centrului de informare GEN-
DERDOC-M Alexei Marcicov, la flashmob-
ul din anul 2014.

CONFERINTELE INTERNAȚIONALE

Unele dintre cele mai marcante eve-
nimente informative ale Pride-ului, sunt
conferințele, la care se discută proble-
mele presante ale persoanelor LGBT din
Moldova. Din această cauză, conferințele
din cadrul Pride-ului adună la aceeași
masă apărătorii drepturilor omului din
Moldova, activiștii LGBT din țările în-
vecinate, reprezentanții structurilor in-
ternaționale și partenerii organizației.
Pe parcursul celor cinci ani de raportare,
conferințele au fost o parte integrantă
a Pride-ului. Iată temele lor și o scurtă
descriere:

Anul 2010. „Rolul organizațiilor ne-
governamentale în rezolvarea probleme-
lor persoanelor transgen”.

Activiștii LGBT din Moldova, Ka-
zahstan, Kârgâzstan, Azerbaidjan, Ucrai-
na, Georgia și Rusia au dezbătut prin-
cipalele probleme cu care se confruntă
persoanele transgen din regiune, și
anume: neajunsul sau lipsa totală de
specialiști capabili să prescrie terapie
cu hormoni; lipsa mecanismelor juridice
care ar recunoaște legal sexul persoa-
nei; activitatea scăzută și vizibilitatea

persoanelor transse-
xuale. La conferință au vorbit re-
prezentantul „ILGA – Europa” Maxim An-
meghichean (la moment angajat al OSF),
care a prezentat cazurile la CEDO cu pri-
vire la problemele transgender, precum
și deputatul Parlamentului European Ma-
raya Cornelissen, care a povestit despre
situația persoanelor transgen în Europa.

Anul 2011. „Despre drepturile co-
munității LGBT din Moldova modernă
și oportunități de combatere eficientă a
discriminării”.

Această conferință a adunat apă-
rătorii ai drepturilor omului din Moldova,
precum și reprezentanți ai misiunii OSCE
în Moldova și delegații ale Uniunii Euro-
pene pentru discutarea problemelor: cum
ar trebui să fie legea cu privire la nedis-
criminare în Moldova, care sunt condițiile
prealabile adoptării acesteia, ce ajută și
ce împiedică adoptarea timpurie a legii.

Anul 2012. Masă rotundă dedicată
adoptării legii cu privire la egalitatea de
șanse.

Ideea desfășurării mesei rotunde a ve-
nit din partea Ministerului Justiției al RM.

Anul 2013. „Parteneriatul – cheia
spre succes”.

Această conferință a fost dedi-
cată împlinirii a 15 ani de activitate
a Centrului de informare „GENDER-
DOC-M”. La ea au participat repre-
zentanți din aproape toate organiza-
țiile partenere cu care am colaborat
pe parcursul mai multor ani.

Anul 2014. „Este Republica
Moldova un stat lider în regiune
în domeniul asigurării drepturilor
LGBT ?”

ACȚIUNILE PUBLICHE ȘI MARȘUL

Anul 2010. Acțiune de protest în
fața Primăriei „Legea este pentru toți”.

Anul 2011. Un flashmob - curcu-
beu la locul incidentului cu autobuzul din
anul 2008.

Anul 2012. Marșul egalității a fost
înlocuit cu masa rotundă.

Anul 2013. Primul Marș al Egalității
- primii 350 de metri parcurși sub protec-
ția statului.

Anul 2014. Primul Marș al Egalității
complet. Participanții la marș au parcurs
traseul prestabilit de la început și până
la sfârșit. La finele marșului a avut loc un
protest scurt. Contramanifestanții s-au
comportat, ca și dățile trecute, agresiv.
Însă datorită muncii coordonate a orga-
nelor de apărare, s-a trecut fără victime și
incidente semnificative.

EVENIMENTELE SOCIALE PENTRU LGBT ȘI CERCUL LOR DE PERSOANE APROPIATE

Încă un țel al Pride-ului este sociali-
zarea și consolidarea comunității LGBT.
Un eveniment foarte bun ca formă și
desfășurare și care a atins acest
țel, a

fost Pride-House, care s-a petrecut în
cadrul Pride-ului trei ani la rând: în 2010,
2011 și 2012. Pride-House reprezintă câ-
teva ateliere, cluburi de discuții și work-
shop-uri care au loc concomitent. Fiecare
participant poate alege evenimentul după
propria dorință.

Pe parcursul a trei ani, în timpul Pride-
House-ului au avut loc două discuții la te-
ma „Copiii și părinții: coming-out în fami-
lie”; seminare: „Pregătirea și desfășurarea
treningurilor”, „Retorica violenței și violen-
ța retoricii”, „Teoria Queer”; ateliere: „Art
terapie”, „Fă o carte poștală pentru un de-
putat”, „Decupaje”.

MARATONUL DOCUMENTAR – 2012

Din anul 2013, numărul zilelor de
desfășurare a Pride-ului s-au dublat: dacă
în perioada 2010 – 2012 festivalul avea
loc doar pe parcursul a trei zile, progra-
mul ultimelor două Pride-uri (anii 2013 și
2014) au inclus șase zile. Acest fapt a per-
mis completarea festivalului cu dezbateri
publice, bibliotecă vie, evenimente sub ce-
rul liber, spectacole și expoziții.

De exemplu, în 2012, ultima zi a
festivalului-pride a fost consacrată ar-
tei cinematografice și teatrului. Toate
activitățile s-au desfășurat sub sloga-
nul „Maratonul Documentar”. Programul
acestuia a inclus proiecția a două filme
documentare și vizionarea unui specta-
col. După fiecare film și spectacol, au
avut loc discuții cu autorii acestuia.

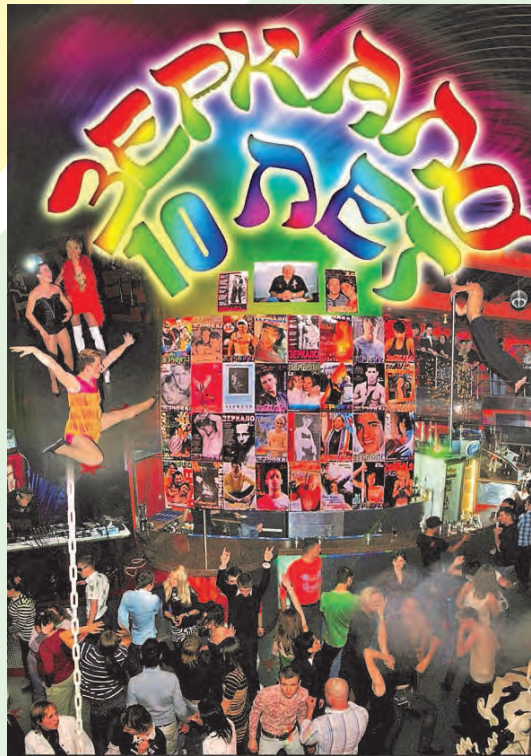

„Oglindirea” vieții comunității LGBT

Informații generale: Doar în cinci ani, din 2010 până în 2014, au fost editate 14 numere ale jurnalului: în anul 2010 – 2 numere, iar în următorii trei ani, câte trei numere pe an. Tirajul fiecărui număr varia între 500 și 550 de exemplare. Majoritatea numerelor au avut în mediu un număr de 24 de pagini (Nr. 1 și 2 pentru fiecare an de raportare), iar Nr.3 pentru anii 2011 – 2014 au fost editate cu volumul paginilor de 32.

Despre conținutul jurnalului. Primul număr din fiecare an de raportare era dedicat evenimentelor trăite de comunitatea LGBT la finele anului trecut și la începutul acestui an, inclusiv, Adunării generale a membrilor organizației. Al doilea număr al fiecărui an de raportare era dedicat Pride-ului, iar al treilea - materialelor din a doua jumătate a anului curent.

Trebuie menționat că autorii publicației s-au străduit să reflecte toate evenimentele care au avut loc în comunitatea LGBT, atât din Moldova, cât și de peste hotarele țării. În ce privește informația din mass-media străină, au fost prezentate în primul rând, evenimentele cruciale pentru mișcarea LGBT. De exemplu, s-au publicat rapoarte despre participarea reprezentanților Centrului de informare GENDERDOC-M la conferința anuală a ILGA-Europa, declarațiile structurilor publice europene și guvernamentale cu privire la drepturile persoanelor LGBT, precum și rapoarte de la paradele Pride, trainingurile și seminarele la care au participat reprezentanții GENDERDOC-M. În revistele publicate în perioada de raportare, se pot găsi de multe ori articole despre cum și cu ce au ajutat lucrătorii Centrului GEN-

DERDOC-M organizațiile partenere și cele prietenoase.

În ciuda importanței problemelor internaționale, de-a lungul perioadei de raportare rămâne o prioritate acoperirea evenimentelor din viața comunității LGBT din Republica Moldova. După cum am spus, în reviste pot fi găsite descrieri amănunțite ale adunărilor generale a membrilor organizației și a celor de raportare, a festivalului anual „Curcubeul peste Nistru”, aproape despre toate evenimentele publice și despre trainingurile și seminarele desfășurate. Autorii articolelor și reportajelor au acordat o atenție

deosebită lucrului Centrului GENDERDOC-M în domeniul lobby pentru drepturile comunității LGBT, cazurilor judiciare strategice și promovării unui comportament sexual protejat, dar și altor subiecte. Nu a fost nici o întâlnire a grupurilor

de sprijin pentru BSB de vârsta a treia și părinților beneficiarilor Centrului GENDERDOC-M, pe care să nu o reflectăm în revistă. Altfel vorbind, „Oglinda” a început cu adevărat să reflecte viața comunității LGBT din Moldova.

Perspective. Din păcate, trebuie să constatăm faptul că treptat, a scăzut interesul reprezentanților comunității LGBT față de edițiile tipărite, „Oglinda” are mai puțini cititori. Astăzi, revista este citită doar în biblioteca oficiului. Pe lângă asta, mai multe exemplare din fiecare ediție sunt distribuite participanților grupului de sprijin pentru BSB de vârsta a treia, precum și celor care nu au acasă un calculator sau nu-și pot imagina traiul fără un organ tipărit (așa oameni sunt puțini – câteva zeci de persoane). Citesc ediția tipărită și

acel care vin pentru prima dată la Centrul de informare GENDERDOC – M. Un număr mic de exemplare este împrăștiat în timpul petrecerilor de promovare a comportamentului sexual protejat și la alte evenimente culturale și de divertisment. Altfel vorbind, tot mai mulți oameni citesc articole și reportaje despre viața comunității LGBT din Moldova în versiunea electronică,

pe site-ul Centrului de informare GENDERDOC-M, și nu revista tipărită. Din această cauză, s-a decis să fie publicată doar versiunea electronică a revistei „Oglinda”. Deja în anul 2015 vor fi lansate două astfel de numere.

Grupuri de sprijin

CEI DIN GRUPUL DE SPRIJIN AU MAI CRESCUT CU 5 ANI

Întemeietorii grupului de sprijin al Centrului de informare „GENDERDOC-M”, au devenit gay-ii de vârstă a treia, când la începutul lunii aprilie a anului 2002, au organizat prima întâlnire.

Acum, este greu de numărat câte astfel de întâlniri s-au petrecut în total - au fost multe. Însă trebuie menționat că în foarte scurt timp, aceste întâlniri au devenit regulate. Mult timp, acești oameni trecuți de prima tinerețe, se întâlneau de patru ori pe an. Întâlnirile se desfășurau fie în afara orașului, dacă se organiza vreo tabără de vară, fie în excursii de o zi prin locurile istorice ale Moldovei, fie în oficiu, unde aveau loc discuții pe diverse teme.

Începând cu luna iulie a anului 2013, s-a ivit posibilitatea să adunăm grupa o dată pe săptămână. Acum întâlnirile abordează diverse subiecte. Se fac traininguri și ore de seminar pe problemele legate de promovarea comportamentului sexual protejat, se organizează ieșiri în aer liber, călătorii prin locurile istorice. Dar se organizează și adunări simple, în oficiu, adunări atât de necesare pentru gay-ii de vârstă a treia. La ele se poartă discuții neformale despre problemele care s-au adunat pe suflet, dar și despre comportamentul sexual protejat, despre modul sănătos de viață, tot aici sunt felicitări și cei care și-au serbat ziua de naștere în acea lună. Dacă tot am menționat sărbătorii, ei sunt nu doar felicitări, dar și li se dăruie cadouri.

Aceste întâlniri nu trec fără jocuri și concursuri. Câștigătorilor concursurilor de orice fel, li se oferă cado-

uri, inclusiv unele făcute de către un membru al grupului - Mihail, care e maestru de sculptură în lemn. În oficiu puteți obține literatură editată de centru, mijloace de protecție împotriva HIV și ITS, precum și informații cu privire la diverse probleme. Aproape la fiecare adunare se vorbește și despre oferirea ajutorului pentru cei care sunt bolnavi sau au probleme, iar împreună cu GENDERDOC-M, se iau decizii referitor la acordarea de ajutor celor care au nevoie de el.

Tuturor membrilor grupului le plac ieșirile la aer liber, mai ales peste noapte. Pentru ei se elaborează anumite programe. De exemplu, în iulie a anului 2014, a avut loc seminarul cu privire la aspectele psihologice ale relației în cuplurile homosexuale, atunci când unul dintre parteneri este HIV-pozitiv, care s-a bucurat de un interes sporit. În timpul discuției temelor teoretice, la acest atelier au fost spuse multe istorii reale, transpuse din viața membrilor grupului de sprijin. Seara, a fost privit filmul artistic „The Normal Heart”, tematica căruia a coincis perfect cu cea a seminarului.

Nu putem să nu spunem că a devenit o tradiție ca una dintre adunările grupului să fie dedicate Anului Nou. La oficiu (uneori în

altă

parte) se pu-

ne masa, iar celor adu-

nați la masa de sărbătoare li se

adresează directorul executiv al Centrului GENDERDOC-M și Moș Crăciun. Apoi se fac concursuri și loterii cu daruri pentru câștigători și desigur că, se organizează dansuri. Apropo, celor mai săraci gay, în această zi li se oferă o mică sumă de bani, astfel încât să poată cumpăra produsele necesare pentru masa festivă, și, cu demnitate, să sărbătorească Anul Nou.

Altfel spus, astfel de întâlniri sunt foarte necesare oamenilor singuri, cum de altfel și sunt gay-ii de vârstă a treia. Majoritatea din ei nu au alt cerc de prieteni. Și, precum a spus unul dintre membrii grupului, „poate de aceea noi încă mai trăim, că a devenit interesant să trăiești”. La moment, în listă sunt aproximativ 50 de persoane, însă în mod regulat, la adunări vin 15-20 de persoane.

Grupul de sprijin este unul deschis. Dacă vreunul din gay sau BSB cu vârsta peste 50 de ani dorește să devină membru al acestui grup, poate suna la numărul de telefon 0 (22) 288860 sau 069142822, conducătorului grupului de sprijin pentru gay-ii de vârstă a treia - Alexei Marcicov.

PĂRINȚII AU ÎNCEPUT SĂ MANIFESTE INIȚIATIVA

În perioada de raportare, grupul de susținere a părinților persoanelor din comunitatea LGBT, a devenit mai numeros. Astăzi, lista tinerilor LGBT care au făcut coming out și a căror părinți au participat la evenimentele organizației, numără 76 de persoane.

În total, au fost organizate 17 întâlniri, dintre care 4 au fost comune: părinți și copii. În acest răstimp, grupului i s-au alăturat 20 de părinți noi.

Grupul de părinți din Moldova a început foarte activ să dezvolte relații cu părinții persoanelor LGBT din alte țări. La Chișinău și Odessa au fost organizate 4 întâlniri comune dintre părinții persoanelor LGBT din diferite țări. Participanții la aceste întâlniri au avut ocazia să comunice, să afle care ar fi problemele comune cu care se confruntă, să-și împărtășească cu grupul experiența de viață și de lucru.

Trebuie remarcat faptul că în această perioadă se evidențiază activitatea socială, însă doar la unii părinți. Ei au început să dea dovadă de inițiativă, să susțină activ părinții care s-au alăturat grupului mai târziu. Ei ajută copiii, părinții cărora nu știu despre orientarea lor sexuală.

Unii dintre părinți au început să participe activ la diverse evenimente publice, inclusiv cele desfășurate în cadrul festivalului „Curcubeul peste Nistru”, chiar și la cele la care sunt prezente canalele mass-media. Ei, împreună cu toți participanții la festival depun flori la Monumentul Victimelor Represiunilor, participă activ la „Biblioteca vie”, la manifestările publice și în performance-uri teatrale. Ei oferă interviuri jurnaliștilor.

Altfel vorbind, în grupă s-a format un nucleu de activiști prin care ceilalți părinți își exprimă dorințele de a primi informație nouă, despre cum trebuie să-ți aperi copiii, cu ce ar putea ei să contribuie la dezvoltarea mișcării comunității LGBT din Moldova și cu ce ar putea fi ei de folos în munca Centrului de Informare GENDERDOC-M. Patru persoane din grupul de sprijin au devenit membri ai organizației și alții și-au exprimat dorința să devină membri în anul 2015. Ei presupun că apartenența la organizație le va permite să fie mai activi în promovarea drepturilor și libertăților copiilor săi.

Acordarea suportului persoanelor transgen

PRIMA dată persoanele transgen au pășit pragul Centrului de Informații GENDERDOC-M în 2007 adresându-se după asistență în rezolvarea problemei discriminării pe motiv de identitate de gen și exprimare de gen, precum și după consiliere psihologică și socializare. Cu timpul, la inițiativa unei angajate transsexuale, s-a format un grup de suport de la egal la egal pentru transgenderi, al cărui adunări se desfășurau în mod regulat cât la sediul Centrului GENDERDOC-M, atât și în afara acestuia. În anii 2010 - 2014, la adunări se discutau teme importante pentru persoanele transgen, precum confortul psihologic, identitatea de gen și exprimarea de gen, schimbarea numelui și sexului în actele de identitate, discriminarea, angajarea, relațiile cu persoanele din jur, terapia hormonală și altele.

Actualmente, grupul se adună după necesitate. Unii membri ai acestuia continuă să acorde altora un suport neformal în ca-

zurile ce țin de tranziția de la un gen la altul. Centrul de Informații GENDERDOC-M continuă să le acorde persoanelor transgen asistență gratuită și confidențială în recunoașterea juridică a genului în actele de identitate asigurându-le serviciile unui avocat calificat și menținând legătura cu Comisia privind disforia de gen pe lângă Ministerul Sănătății, care se ocupă de stabilirea diagnosticului „transsexualitate” fără de care, din păcate, persoanele transsexuale nu-și pot schimba numele și sexul în actele de identitate. În perioada de raportare, cu susținerea avocatului Centrului GENDERDOC-M, cinci persoane transsexuale au reușit să le fie recunoscută identitatea de gen și schimbate actele de identitate prin adresare în instanța de judecată. La fel, în cadrul Centului lucrează și un psiholog instruit în consilierea profesionistă a transgenderilor. Toate serviciile Centrului se acordă în mod gratuit și confidențial.

Executarea bugetului pentru anii 2010-2014

Finanțatorul	Scopul finanțării	Venituri financiare 2010-2014 (în Euro)					Cheltuieli 2010-2014 (în Euro)						
		2010	2011	2012	2013	2014	TOTAL încasări	2010	2011	2012	2013	2014	TOTAL cheltuieli
Sigrid Raising Trust	Sporjindul activității generale a organizației	38 838	44 959	48 143	45 280	46 944	224 144	33 043	49 870	49 245	33 319	38 706	204 183
SOS Olanda	Documentarea cazurilor de discriminare și a altor încălcări ale drepturilor LGBT	206 161	84 323		9 201		290 484	212 548	84 323		15 639		296 871
ILGA Europe		4 500					13 701	2 855	1 972				20 466
Fondul Soros din Moldova	Promovarea comportamentului sexual protejat printre LGBT și BSB de vârsta a treia. Menținerea site-ului egalim.d. Campanie de informare privind discursurile de ură	7 000	6 914	37 715	36 050	38 600	126 279	7 000	6 914	37 091	36 674	38 600	126 279
Civil Rights Defenders	Promovarea drepturilor comunității LGBT prin activități de informare și advocacy		44 930	62 063	41 912	53 755	202 640		45 000	62 053	39 956	53 754	200 763
PNUD	Promovarea drepturilor comunității LGBT prin litigiile strategice și informare		7 252	3 572			10 824		4 825	3 572			8 397
MATRA	Activitate informativ-educativă cu persoanele LGBT și rudele lor			21 445			21 445			21 498			21 498
amfAR	Prevenirea HIV/SDA printre BSB			11 653	3 670		15 323			4 699	10 624		15 323
Ministerul Finanțelor Republicii Moldova	Recompensă privind decizia CEDO			11 010			11 010						
Europa Transgender	Documentarea crimelor motivate de ură și a altor încălcări a drepturilor în adresa persoanelor transgender					12 468	12 468					4 820	4 820
"Asociația juriștilor americani" inițiativă pentru supremăția legii	Promovarea drepturilor comunității LGBT prin litigiile strategice și informare				25 807	37 665	61 472				16 360	41 155	57 515
Institutul pentru o societate deschisă	Promovarea și apărarea drepturilor persoanelor LGBT				14 700	31 111	45 811				15 432	18 432	33 864
UNICEF Moldova	Studiu privind percepția adolescenței de către tinerii LGBT				2 265	1 407	3 672				2 265	1 107	3 372
Ambasada Marii Britanii în Moldova	Menținerea site-ului egalim.d Organizarea festivalului Pride				520	820	1 340				520	816	1 336
Biroul înaltului Comisar pentru Drepturile Omului	Desfășurarea evenimentelor educative în cadrul Pride-ului					1 479	1 479					1 104	1 104
Oficiul ONU în Moldova	Premiul ONU pentru drepturile omului			768			768						
Finanțator anonim	Litigiile strategice			4 000			4 000			3 948			3 948
Human Rights Adviser	Desfășurarea trainingului privind problemele LGBT				381		381				381		381
TOTAL		255 469	188 358	200 369	177 786	224 229	1 047 241	255 446	192 904	182 106	171 170	198 494	1 000 120

GENDERDOC-M

**ОТЧЁТ
о проделанной
работе за 5 лет**

2010 – 2014 годы

Кишинёв – 2015

Содержание

мы - сами о себе, и друзья - о нас

Пять лет реальных побед 3

Остановиться, оглянуться 4

Центр информации
«ГЕНДЕРДОК-М»
в 2009 – 2014 годах 5

Без «ГЕНДЕРДОК-М»
не было бы и эмансипации ЛГБТ 7

«ГЕНДЕРДОК-М» и
«Civil Rights Defenders»:
10 лет плодотворного
сотрудничества 8

«ГЕНДЕРДОК-М» – наш надёжный
и уважаемый партнёр в Молдове 9

«ГЕНДЕРДОК-М» пользуется
известностью как организация,
активно представляющая
интересы сообщества ЛГБТ 10

Посредством СМИ Центру
удалось предъявить обществу
настоящее лицо ЛГБТ 11

организационное развитие

Авторитет организации растёт
как в стране, так и за рубежом 13

- ▶ Общие собрания и заседания борда
- ▶ Стратегическое планирование
- ▶ Ребрендинг
- ▶ Библиотека
- ▶ О работе за рубежом
- ▶ Конференции
- ▶ Международные прайд-фестивали

лоббирование и адвокация

«ГЕНДЕРДОК-М» –
региональный лидер
в борьбе с дискриминацией 19

- ▶ Коалиция и Закон
о недискриминации
- ▶ Стратегические судебные дела
- ▶ Страсбургский суд постановил...
- ▶ Консультации и семинары
для сообщества

- ▶ Лагерь для ЛГБ «Стереотипы,
предвзвещения, стигма и дискриминация»
- ▶ Мониторинг и документирование
- ▶ Исследование
- ▶ Информационные кампании
- ▶ Тренинги
- ▶ Спектакли
- ▶ Публичные акции
- ▶ Работа с прессой
- ▶ Публикации
- ▶ Мониторинг прессы
- ▶ Феминизм
- ▶ Семинары для студентов
- ▶ Семинары для профессиональных групп

развитие сообщества

Помогаем стать
социально активными 29

здоровье ЛГБТ

В здоровом теле – здоровый дух 31

- ▶ Сообщество ЛГБТ
выбирает безопасный секс
- ▶ С учетом потребностей бенефициариев

коротко о важном

Конференция «PRECIS» –
как это было? 34

Фестиваль «Радуга над Днестром»
2010-2014 37

- ▶ Международные конференции
- ▶ Публичные акции и марши
- ▶ Социальные мероприятия
- ▶ Документальный марафон-2012

«Зеркальное» отражение жизни 40

Группы поддержки 42

- ▶ В группе они повзрослели
еще на пять лет
- ▶ Родители стали проявлять инициативу

Оказывая поддержку
трансгендерным людям 44

исполнение бюджета
за 2010-2014 гг.

**Алексей
МАРЧКОВ,**
председатель
Центра информации
«ГЕНДЕРДОК-М»

мы - сами о себе, и друзья - о нас

Пять лет реальных побед

по которому люди нуждаются в защите от дискриминации. О законе, который обеспечил бы равные права для сообщества ЛГБТ, я мечтал с момента создания Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М». И вот эта мечта сбылась – закон «Об обеспечении равенства» принят парламентом страны в 2012 году.

И еще, после драматических событий 2008 года казалось, что желание выходить на массовые публичные акции у людей из сообщества ЛГБТ отбили раз и навсегда. Но, слава Богу, я ошибся. Почувствовав вкус свободы, человек уже никогда не сможет жить иначе. Вот почему в следующем же после принятия закона «Об обеспечении равенства» году мы прошли пусть коротким по протяженности, но огромным по духовной значимости Маршем равенства. Его организаторов и участников от агрессивных оппонентов защищали представители правоохранительных органов.

Таким образом правительство Республики Молдова заявило, что люди из сообщества ЛГБТ являются равноправными гражданами страны и находятся под защитой государства.

В ЖИЗНИ каждого человека есть этапы, из которых и складывается его история. В моей жизни одним из таких этапов стала пятилетка 2010 – 2014 годов. Пять моих лет целиком переплелись с отчетными годами Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М». Причем точкой отсчета стало время завершения уникального по своей значимости не только для Центра, но и для меня проекта «PRECIS». Он превратил «ГЕНДЕРДОК-М» в по-настоящему профессиональный, не только правозащитный, но и ресурсный центр для неправительственных организаций стран постсоветского пространства, а меня сделал профессиональным правозащитником.

А потом наступил следующий исторически важный момент – признание сексуальной ориентации в качестве критерия,

Остановиться, оглянуться

КОГДА-ТО, впервые переступив порог Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М», я подумала, что это просто мечта работать в этой организации. И эта мечта казалась мне несбыточной. Но спустя каких-то 5 лет я стала исполнительным директором одной из самых сильных, опытных и профессиональных ЛГБТ-организаций в Восточной Европе.

Так сложилось, что период этого отчета совпал с периодом моего директорства, и только во время его подготовки я

смогла по-настоящему осознать и оценить тот огромный объем работы, который был проделан командой «ГЕНДЕРДОК-М», и те успехи, которых нам удалось достичь с помощью наших партнеров, волонтеров и членов сообщества.

Зачастую в ежедневной работе, в проектных заявках и отчетах, в судебных тяжбах и тренингах, нам некогда остановиться, оглянуться и сказать себе: «Мы многое сделали, мы – молодцы!». Сейчас, закончив этот отчет, я хочу сделать именно это – выразить благодарность, в первую очередь, всем сотрудникам и волонтерам, и, конечно, всем специалистам, и партнерам, благодаря которым вы держите в руках эту брошюру.

Анастасия Данилова,
исполнительный директор
«ГЕНДЕРДОК-М»

Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» в 2009 – 2014 годах

МОЙ первый визит в Кишинев состоялся в апреле 2009 года, вскоре после завершения драматических событий, которыми сопровождались апрельские выборы в парламент страны. Здание парламента сильно пострадало от пожара, десятки людей были арестованы. Кроме того, около 700 человек утверждали, что были избиты представителями полиции во время известных событий, причем несколько человек были убиты.

Был субботний день. Я поселился в гостинице и сразу же отправился на закрытие фестиваля «Радуга над Днестром – Прайд 2009», на праздничную вечеринку, устроенную в дискотекле на улице Щусева. Один из моих друзей свел меня с Борисом Баланецким, который в то время занимал должность директора Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М», он-то и пригласил меня на эту вечеринку. Она прошла замечательно. Я до сих пор помню конкурсы травести и караоке. Надо сказать, что в тот

Клод Кан,
советник по правам человека,
Управление Верховного
Комиссара Организации
Объединенных Наций по
Правам Человека (УВКПЧ)

вечер я познакомился с людьми, с которыми поддерживаю дружеские отношения до сих пор. Разумеется, вечер проходил в достаточно сложной обстановке – Кишиневский Прайд-2009 проводился как частное, закрытое мероприятие, что объяснялось не только политическими волнениями, но и тем, что все еще помнили, как Прайд-2008 был остановлен разъяренной толпой при поддержке представителей службы безопасности. Видео событий 2008 года, которое все еще выложено на YouTube, представляет собой устрашающее, угнетающее и отвратительное свидетельство массовой публичной травли.

Каких же успехов удалось достичь Центру информации

«ГЕНДЕРДОК-М» с тех пор? В 2010, 2011 и 2012 годах муниципальные власти Кишинева запрещали Прайд, однако не препятствовали проведению контрдемонстраций. Движение против ЛГБТ стало более выраженным в Молдове, причем ключевые фигуры его руководства выступали с заявлениями, неприемлемыми в любой точке мира и явно неподобающими для правительства страны, взявшей на себя обязательства по соблюдению прав человека. По мере того как эти проблемы перемещались

в верхнюю часть списка международной обеспокоенности состоянием дел в Молдове, мы наблюдали, с присущим нам собственным чувством гордости, как центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» превращается в знающую, вдумчивую и высококомпетентную организацию – возможно, лучшую группу по защите прав человека в Молдове, по сравнению с такими же группами, действующими в других областях.

Мы гордимся тем фактом, что Организация Объединенных Наций полностью, открыто и недвусмысленно высказалась в поддержку усилий Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М», направленных на превращение Молдовы в демократическое государство, от-

метив прекрасное разнообразие страны, емко сформулированное Европейским судом по правам человека как проявление «плюрализма, терпимости и широты взглядов». С искренней радостью мы отмечаем успехи Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М», достигнутые в проведении Кишиневского Прайда в 2013 году, а также в его проведении без каких-либо проблем в 2014. Фотография кричащей от счастья Анастасии Даниловой с высоко поднятым радужным флагом на подиуме и является одним из наиболее впечатляющих образов, отражающих красоту человеческой свободы, которые я когда-либо видел.

Несомненно, впереди еще много нерешенных проблем: в Интернете появляются новые движения, открыто призывающие к преследованию гомосексуалов. В сентябре, впервые за время существования «ГЕНДЕРДОК-М», его офис подвергся нападению агрессивной молодежи. Учитывая все проблемы в области прав человека, с которыми сталкивается сообщество ЛГБТ в Молдове, мы намерены продолжать наше сотрудничество с Центром информации «ГЕНДЕРДОК-М» с тем, чтобы найти соответствующие методы их разрешения. Мы уверены, что в недалеком будущем эта работа наконец-то увенчается успехом: лесбиянкам, гомосексуалам, транссексуалам и бисексуалам в Республике Молдова будет предоставлено право на полноту человеческого достоинства, и они смогут чувствовать себя полноценными и полноправными членами человеческой семьи.

20 ноября 2014,
Кишинёв

Без «ГЕНДЕРДОК-М» не было бы и эмансипации ЛГБТ

«ГЕНДЕРДОК-М» является одной из немногих организаций гражданского общества, которые представляют конкретные интересы конкретного круга людей нашего общества. Редкие организации могут привести это в пример. Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» не допускает компромиссов и не предает принципы равенства и прав человека. Именно этому многим другим ассоциациям нужно поучиться у Центра информации.

«ГЕНДЕРДОК-М» – организация гражданского общества, а не профессионально-консультативная организация, которых немало в Молдове. В этом и заключается естественность и гармоничность понимания ее смелой гражданской позиции. Нет, наверно, другой подобной организации в Молдове, которая преодолевала бы на своем пути столько стереотипов, и не только в обществе. Если бы не существовал «ГЕНДЕРДОК-М», не было бы и движения в сторону эмансипации сообщества ЛГБТ.

Сергей Остаф,
директор
Ресурсного центра по
правам человека «CReDO»

«ГЕНДЕРДОК-М» и «Civil Rights Defenders»: 10 лет плодотворного сотрудничества

НАЧИНАЯ с 2004 года, «Civil Rights Defenders» поддерживает с «ГЕНДЕРДОК-М» партнерские отношения в области повышения осведомленности и доступа к информации об ЛГБТ-сообществе. Совместные усилия обеих организаций также были нацелены на борьбу с предрассудками и улучшение положения сообщества ЛГБТ в Республике Молдова. Это сотрудничество включает в себя выпуск публикаций и создание ресурсов, информирующих и расширяющих знания о правах и возможностях ЛГБТ-людей, живущих в стране.

Для улучшения освещения средствами массовой информации ЛГБТ-вопросов «ГЕНДЕРДОК-М» обучил журналистов и провел обширный мониторинг журналистских материалов. Самый свежий анализ показал, что на протяжении последних нескольких лет освещение средствами массовой информации тем, связанных с ЛГБТ, стало более нейтральным и менее предвзятым, тенденциозным. Это является важным достижением не только в области защиты прав граждан не подвергаться дискриминации, но и в области улучшения восприятия данной тематики общественностью, а также в преодолении стереотипов и предрассудков.

«ГЕНДЕРДОК-М» – наш надежный и уважаемый партнёр в Молдове

«ГЕНДЕРДОК-М» определенно выделяется на фоне множества других общественных организаций своей стратегией помогающей достигать значимых результатов. В последние годы мы в «ИЛГА-Европа» находились под впечатлением от хорошо разработанной стратегии и продуманной адвокации по продвижению антидискриминационного законодательства в Молдове, что привело не только к принятию Закона «Об обеспечении равенства», включающего в себя ЛГБТ, но и к созданию эффективного механизма защиты прав для ЛГБТ в стране. Нам всем есть чему поучиться у команды «ГЕНДЕРДОК-М»

в области эффективного сотрудничества с полицией в том, что касается организации безопасных мероприятий Прайда, успешного ведения судебных дел, а также работы с пожилыми геями среди прочего. Еще одной заметно сильной чертой организации является ее способность постоянно улучшать свои демократические институты для обеспечения прозрачности и подотчетности. Короче говоря, «ГЕНДЕРДОК-М» еще больше вырос за последние пять лет в надежного, эффективного и уважаемого партнера в Молдове и на европейском уровне. Именно с этим я искренне и поздравляю всех преданных, умных и сострадательных людей, составляющих команду Центра «ГЕНДЕРДОК-М».

Эвелин Пареди,
исполнительный
директор
ассоциации
«ИЛГА-Европа»

«ГЕНДЕРДОК-М» пользуется известностью как организация, активно представляющая интересы сообщества ЛГБТ

ХОТЯ с деятельностью Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М» я была знакома с 2001 года, наше партнерство началось в 2010 году, когда организация поставила перед собой цель воспользоваться положениями национального законодательства для защиты представителей сообщества ЛГБТ и развития новых правовых инструментов, дружественных ЛГБТ.

Имидж организации на протяжении всех этих лет эволюционировал благодаря той настойчивости, с которой она требовала равного отношения к ЛГБТ и наказания за оскорбительное к ним отношение и правонарушения. Организация пользуется широкой известностью в правовых кругах и в обществе как активно представляющая интересы сообщества ЛГБТ, как организация, которая в судебном порядке добилась не только санкций в отношении речей ненависти, но и запрета дискриминации на основании сексуальной ориентации. Организация смогла отстоять внедрение четкой практики смены актов гражданского состояния для трансгендерных людей в отсутствие какой-либо ясности в процедуре смены документов, осуществляемой отделами ЗАГС.

Тем не менее, осуществление права на свободу собраний и самовыраже-

ния, нарушения прав человека в отношении людей из сообщества ЛГБТ, преступления на почве ненависти всё ещё остаются актуальными проблемами, которые можно и нужно решить в ближайшей перспективе. С уверенностью могу сказать, что усилия, прилагаемые на протяжении последних лет Центром информации «ГЕНДЕРДОК-М», принесли немало положительных изменений в законодательство и социальную жизнь для ЛГБТ в Республике Молдова. Не зря древняя поговорка гласит: «Стучите – и вам откроется, просите – и получите».

Дойна Иоана Страйстану,
адвокат и эксперт в области прав человека

Посредством СМИ Центру удалось предъявить обществу настоящее лицо ЛГБТ

ЕСЛИ посмотреть на деятельность организации за последние пять лет, то можно с уверенностью сказать, что «ГЕНДЕРДОК-М» перешел от юности к зрелости во многих аспектах, и, в первую очередь, в том, который касается информирования общества. Информирования не только о правах и проблемах, с которыми сталкиваются ЛГБТ, но и, в общем, о правах человека: я видела, как активисты «ГЕНДЕРДОК-М» солидаризировались с различными категориями людей, подвергающихся дискриминации, и не только в Молдове.

В 2010 – 2011 годах «ГЕНДЕРДОК-М» был не часто представлен в информационном пространстве (в основном в контексте антидискриминационного закона). В настоящее время я замечаю значительный качественный и количественный скачок. «ГЕНДЕРДОК-М» становится все более видимым, и хочу подчеркнуть, в положительном контексте. Конечно, данный скачок вызван и несколькими косвенными факторами, такими, как европейский курс, взятый Молдовой, и,

как следствие, постепенное пробуждение молдавского общества (включая СМИ) в том, что касается принятия разнообразия.

Главным фактором все же остается организационное взросление самого Центра «ГЕНДЕРДОК-М». Активисты центра все больше внимания уделяют вопросам информирования общества, организуют множество публичных мероприятий, которые зачастую привлекают и журналистов. Огромную работу Центр «ГЕНДЕРДОК-М» проводит с сообществом ЛГБТ посредством предоставления помощи и консультирования. И работа становится все более видимой. Я наблюдаю, что все больше геев и лесбиянок открываются, многие из них предпочитают больше не скрывать свою сексуальную ориентацию, и заявляют об этом открыто перед обществом, перед видеокамерами, больше не боятся участвовать в Маршах равенства, которые проводит «ГЕНДЕРДОК-М».

Хочу также отметить взросление организации в том, что касается присутствия в Интернете (элемент, который нельзя иг-

норировать в информационную эпоху). Центру «ГЕНДЕРДОК-М» удалось запустить исключительную платформу в интернет-пространстве - *egali.md*, вдохновенную американским проектом «Все изменится к лучшему», которая приблизила ЛГБТ-людей к широкой общественности. И это очень важное достижение. Я убеждена, что, по большей части, те, кто выступают за дискриминацию или проявляют негативное отношение к ЛГБТ, на самом деле не знают этих людей, никогда не беседовали с геем или с лесбиянкой, чтобы понять, что они являются точно такими же людьми, как и все остальные.

Центру «ГЕНДЕРДОК-М» удалось предъявить другое «лицо»: «реформировать» свой сайт, который выглядит совершенно бесподобно, является легкодоступным, где можно найти (в том числе журналистам) всю необходимую информацию, и который является более привлекательным по сравнению с предыдущей версией.

И еще одно наблюдение. Думаю, за последние два года «ГЕНДЕРДОК-М» удалось сформулировать четче и транслировать как можно чаще главное послание: ЛГБТ требуют не особых, а равных прав, которыми пользуются все остальные граждане Молдовы. Таким образом, организация добивается уменьшения количества (возможно, не на много) и нейтрализации негативных и дискриминационных реакций, в особенности, стереотипов в отношении этого сообщества.

Алла Чапай,
радио
«Свободная
Европа»

организационное развитие

Авторитет организации растет как в стране, так и за рубежом

ОБЩИЕ СОБРАНИЯ И ЗАСЕДАНИЯ БОРДА

Именно помощниками для стафа организации в его непростой работе по продвижению прав сообщества ЛГБТ стали члены организации и борда в 2010 – 2014 годах. Работа по продвижению Закона о недискриминации, по завоеванию реального права сообщества ЛГБТ на свободу со-

лось 6 заседаний борда, 3 отчетно-выборных и 2 общих собрания членов организации. На заседаниях борда, на общих и отчетно-выборных собраниях заслушивались отчеты исполнительного директора и работников стафа о проделанной работе, отчеты ревизионной комиссии об учете финансовых и основных средств организации, утверждалось штатное расписание Центра. Почти на каждом собрании слушался вопрос о членстве в организации и о членских взносах. Как борд, так и общее собрание уделяли время обсуждению проблем, связанных с проведением публичных акций, мирных манифестаций и фестиваля «Радуга над Днестром». На одном из собраний был заслушан вопрос о внесении изменений в устав организации, связанных с переименованием юридического адреса, изменением названия организации и с делегированием центру «ГЕНДЕРДОК-М» права представлять интересы людей из сообщества ЛГБТ в судебных и других государственных структурах.

браний и по защите прав и свобод каждого бенефициария Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М» была как никогда сплоченной, во взаимосвязи всех его структур, прежде всего, общего собрания, борда, ревизионной комиссии и стафа организации.

За период с 2010 года по 2014 год включительно состоя-

На отчетно-выборных собраниях избирались сенат и председатель сената.

В отчетный период росло и число членов «ГЕНДЕРДОК-М»: если в начале 2010 года в организации числился 21 человек, то на отчетно-выборном собрании в декабре 2014 года их количество возросло до 37, в том числе 6 – почетных членов. Следует подчеркнуть, что только в январе 2014 года принято в члены организации 11 человек, а 5 бывших членов организации были удостоены звания почетных членов «ГЕНДЕРДОК-М». Важно и то, что на отчетно-выборном собрании в 2012 году впервые членами организации стали родители геев, и более чем на 50 процентов обновился борд организации, причем, за счет молодых, за счет геев и лесбиянок.

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ

В конце 2010 года была проведена подготовительная работа по разработке стратегического плана организации на 2011 – 2013 годы, который успешно реализовывался в рамках трех программ: Программа организационного развития и волонтерского движения, Программа здоровья и социального благополучия ЛГБТ и Программа лоббирования и адвокации прав ЛГБТ. По истечении трех лет на основе анализа реализации стратегического плана 2011 – 2013 годов был разработан новый стратегический план на следующий период – 2014 – 2016 годы. При подготовке текущего стратегического плана были проведены фокус-группы с партнерскими организациями, журналистами, психологами, бенефициарами (пожилыми геями, посетителями офиса, активными участниками мероприятий), родителями и родственниками ЛГБТ, аутрич-работниками и членами сената организации. В стратегический план на 2014 – 2016 годы были включены следующие программы:

Программа расширения организационных возможностей, Программа лоббирования и адвокации прав ЛГБТ, Программа развития сообщества ЛГБТ и Программа здоровья ЛГБТ.

Тем самым, работа с сообществом была выделена в отдельную программу, целью которой является развитие консолидированного, социально активного и мотивированного сообщества ЛГБТ. Впервые в стратегический план была включена работа по развитию феминистского движения.

РЕБРЕНДИНГ

Для повышения узнаваемости центра в 2013 году было принято решение провести ребрендинг организации, в ходе которого был разработан новый организационный стиль и логотип «ГЕНДЕРДОК-М», включивший в себя как международный символ борьбы за равноправие ЛГБТ – розовый треугольник, так и национальный мотив – лозу с виноградным листом. Тем самым нынешний логотип отражает одновременно как значимость организации на территории самой Молдовы, так и ее активное участие в международном ЛГБТ-движении. Дизайнерская компания, занимавшаяся ребрендингом, разработала брэндбук организации, который включает в себя правила пользования организационным стилем и примеры его использования для дизайна промоматериалов.

ся материалами сайта в социальных сетях. Новый сайт получил высокую оценку, как партнеров центра и журналистов, так и специалистов по коммуникации и связям с общественностью.

БИБЛИОТЕКА

Фонд библиотеки и видеотеки организации определенно является ее достоянием. В течение пяти лет нам удалось значительно пополнить его как художественной, так и специализированной литературой по психологии, юриспруденции, социологии и т.д. Бенефициары и студенты разных молдавских вузов активно пользовались читальным залом центра, а также могли брать книги для чтения и написания курсовых и дипломных работ. Кроме того, в офисе регулярно проводились показы художественных и документальных фильмов из видеотеки организации.

О РАБОТЕ ЗА РУБЕЖОМ

«ГЕНДЕРДОК-М» продолжил свою работу в качестве ресурсного центра для других ЛГБТ-организаций в постсоветском регионе. Так, при поддержке «Civil Rights Defenders» два года подряд председатель и директор центра оказывали консультативную помощь молодой минской организации «ГейБеларусь». В результате этого сотрудничества были разработаны не только стратегический план ассоциации «ГейБеларусь» на три года, но и такие важные организационные документы, как Этический кодекс организации, политика волонтерства, был пересмотрен Устав и изменена организационная структура, а также прописаны функциональные

обязанности сотрудников в соответствии с целями и задачами программ, включенных в стратегический план. В рамках регионального сотрудничества Центр «ГЕНДЕРДОК-М» провел большую работу:

- ▶ оказал консультативную помощь организации «PINK» (Армения) по лоббированию и адвокации недискриминационных политик,
- ▶ оказал помощь николаевской ассоциации «Лига» (Украина) в подготовке и проведении фестиваля «Радужная весна» в городе Николаев,
- ▶ оказал консультативную помощь организации «Гендер и развитие» (Азербайджан) по организационному развитию и по работе со средствами массовой информации,
- ▶ провел тренинги для николаевской ассоциации «Лига» (Украина) на темы «Домашнее насилие и методы работы с жертвами», «Психологические методы работы с ЛГБТ», «Работа с родителями ЛГБТ-людей»,
- ▶ оказал консультативную помощь николаевской ассоциации «Лига» (Украина) по работе с родителями лесбиянок, геев, бисексуалов и трансгендеров,
- ▶ провел образовательную сессию «Гендерное равенство» в Чернигове для правозащитных организаций постсоветского пространства,
- ▶ оказал консультативную помощь днепропетровской ассоциации «Наша организация» (Украина) по разработке стратегического плана организации.

КОНФЕРЕНЦИИ

Ежегодно руководство и сотрудники организации принимали участие в конференции ассоциации «ИЛГА-Европа», которая является крупнейшим и самым значимым мероприятием для европейского ЛГБТ-движения. Представители и представительницы Центра «ГЕНДЕРДОК-М» участвовали в воркшопах и обсуждениях, прошедших в рамках следующих конференций:

«Выражение наших различий, противостояние нашим предрассудкам, развитие наших союзов», 2010, Гаага (Нидерланды),

«Права человека и «традиционные ценности»: противостояние или диалог?», 2011, Турин (Италия),

«Продвижение равноправия для ЛГБТИ в трудные экономические времена», 2012, Дублин (Ирландия),

«Семья имеет значение! Взывая к сердцам и умам», 2013, Загреб (Хорватия),

«Движение: Направляя устойчивые изменения», 2014, Рига (Латвия).

В 2014 году на ежегодной конференции «ИЛГА-Европа» в Риге председатель Центра «ГЕНДЕРДОК-М» был награжден дипло-

мом от имени организаций-членов и сотрудников «ИЛГА-Европа» «за неоценимый вклад, преданность и приверженность международному правозащитному ЛГБТ-движению». На той же конференции исполнительный директор организации была избрана Общим собранием членов «ИЛГА-Европа» представительницей европейского региона в Совете Всемирной ассоциации лесбиянок, геев, бисексуалов, трансгендеров и интерсексов «ИЛГА».

В 2012 году координатор Программы лоббирования и адвокации прав ЛГБТ приняла участие во всемирной конференции «ИЛГА» на тему «Всеобщие права – всеобщее уважение»; два года спустя исполнительный директор организации приняла участие в конференции ассоциации «ИЛГА» под названием «Декolonизация наших тел».

Также в 2011, 2012 и 2013 годах сотрудники центра принимали участие в ежегодном общем собрании членов международной организации ЛГБТК-молодежи и студенчества «ИГЛИО», которое проходило в Амстердаме (Нидерланды), Николаеве (Украина) и Копенгагене (Дания) соответственно.

В 2011 – 2012 годах координатор Программы развития сообщества ЛГБТ (на тот момент ассистент Программы лоббирования и адвокации прав ЛГБТ) занимал должность члена Исполнительного правления Национального совета молодежи Молдовы. В 2012 – 2013 годах он являлся членом Исполнительного правления «ИГЛИО». В рамках данного мандата в 2013 году он был директором учебного курса «Равноправие в действии: Мобилизация ЛГБТК-молодежи вокруг Рекомендаций Совета Европы о мерах по борьбе с

дискриминацией по признакам сексуальной ориентации и гендерной идентичности», проведенного для молодых ЛГБТК-активистов и активисток в Европейском молодежном центре в Страсбурге (Франция). В период 2010 – 2014 годов он принял участие в следующих международных мероприятиях:

Конференция «Гендер-квир университет: Ставя под сомнение нормы в системе высшего образования», 2010, Страсбург (Франция),

Информационный тур для активистов и активисток из Восточной Европы и Центральной Азии «ЛГБТ в Германии» по приглашению

Министерства иностранных дел Германии, 2011, Берлин (Германия),

Встреча ОБСЕ/БДИПЧ гражданского общества по мониторингу и документированию преступлений на почве ненависти, расизма и нетерпимости, и Дополнительное совещание по человеческому измерению в области борьбы с преступлениями на почве ненависти, расизма и нетерпимости, 2012, Вена (Австрия),

Региональная конференция «Остановим насилие: ЛГБТ права – права человека» для ЛГБТ-активистов и сотрудников посольств США в Восточной Европе и на Балканах, 2012, Тирана (Албания),

Форум ОБСЕ/БДИПЧ гражданского общества по свободе собраний и ассоциации, и Дополнительное совещание по человеческому измерению в области свободы собраний и ассоциации, 2012, Вена (Австрия),

Конференция «Права лесбиянок, геев, бисексуалов и трансгендеров в Европе», 2013, Париж (Франция),

Конференция «Дни защитников гражданских прав», 2013, Стокгольм (Швеция),

Конференция «Дни защитников гражданских прав», 2014, Стокгольм (Швеция),

5-й Европейский трансгендерный совет, 2014, Будапешт (Венгрия).

Координатор Программы здоровья ЛГБТ принял участие в следующих конференциях:

XVIII Международная конференция по СПИДу, 2010, Вена (Австрия),

Европейская конференция «ВИЧ в европейском регионе – единство и многообразие», 2011, Таллинн (Эстония),

Конференция по будущему предотвращению ВИЧ среди МСМ в Европе «Мужчины, секс и ВИЧ», 2011, Стокгольм (Швеция),

Национальная конференция по ВИЧ/СПИДу, Кишинев, Молдова. «Нулевая тенденция: ноль новых случаев ВИЧ, ноль дискриминации и ноль смертей в результате СПИДа», 2013, Кишинев (Молдова),

Конференция по гепатитам и ВИЧ «ВИЧ и вирусные гепатиты: Проблемы своевременного тестирования», 2014, Барселона (Испания).

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ПРАЙД-ФЕСТИВАЛИ

По приглашению Посольства Нидерландов в Германии в июне 2013 года координатор Программы развития сообщества ЛГБТ принял участие в 35-м берлинском прайд-параде «Christopher Street Day». В июне 2014 года исполнительный директор и координатор Программы лоббирования и адвокации прав ЛГБТ представили Центр «ГЕНДЕРДОК-М» на самом масштабном прайд-фестивале Европы – Европрайде, который состоялся в столице Норвегии Осло. В августе того же года исполнительный директор и координатор Программы развития сообщества ЛГБТ представили организацию и Молдову на самом большом прайд-фестивале Скандинавии – Стокгольмском прайде.

ЛОББИРОВАНИЕ И АДВОКАЦИЯ

«ГЕНДЕРДОК-М» – региональный лидер в борьбе с дискриминацией

КОАЛИЦИЯ И ЗАКОН О НЕДИСКРИМИНАЦИИ

С 2005 года Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» является членом Коалиции по Недискриминации, состоящей из правозащитных неправительственных организаций Молдовы. Коалицией был разработан проект закона по предотвращению дискриминации, и начато его продвижение на правительственном уровне.

Первоначально документ назывался «Закон о противодействии и борьбе с дискриминацией». Он вызвал недовольство христианских ассоциаций синтагмой «сексуальная ориентация», включенной в закон. В результате консультаций с европейскими партнерами, закон был переименован в закон «О равенстве шансов», а синтагма «сексуальная ориентация» сохранилась лишь в статье 7, которая предусматривает запрет дискриминации на основе сексуальной ориентации в сфере занятости и трудоустройства. В

мае 2012 года закон, он уже назывался «Закон об обеспечении равенства», был принят Парламентом РМ.

Закон вступил в силу 1 января 2013 года. Центр «ГЕНДЕРДОК-М» стал первой организацией, которая обратилась в суд, воспользовавшись положениями этого закона, и выиграла судебное дело, в котором был признан факт дискриминации, а именно домогательства и векторизации.

Настоящим законом предусмотрен институциональный механизм предупреждения и борьбы с дискриминацией и обеспечения равенства - Совет. «ГЕНДЕРДОК-М» наряду с другими НПО выдвигал кандидатуры на членство в Совете по предупреждению и ликвидации дискриминации и обеспечению равенства, а также осуществлял мониторинг интервьюирование кандидатов. С сентября 2013 года Совет начал свою деятельность. На сегодняшний день в него входят 5 дружественных к ЛГБТ правозащитников, юристов и других специалистов.

В 2012 году организации - члены коалиции, следуя совету внешнего оценщика, приняли решение официально зарегистрировать Коалицию в качестве неправительственной организации в Министерстве юстиции. «ГЕНДЕРДОК-М» стал одним из учредителей новой неправительственной организации - «Коалиции за недискриминацию».

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ СУДЕБНЫЕ ДЕЛА

В 2010 году Стратегическое судопроизводство стало одним из приоритетных направлений в работе организации «ГЕНДЕРДОК-М». Это стало возможным благодаря сотрудничеству с высококвалифицированным адвокатом, магистром в области прав человека Дойной Иоаной Стрэйстяну. Совместно с ней «ГЕНДЕРДОК-М» разработал «Политику Стратегических судебных дел», которой организация придерживалась на протяжении последних пяти лет.

В 2011 году в рамках программы Лоббирования и адвокации прав сообщества ЛГБТ был успешно реализован проект «Делая защиту от дискриминации реальной». Этот проект осуществлялся при финансовой поддержке Программы развития ООН (ПРООН). Проект положил начало постоянной и систематической работе в области Стратегических судебных дел. За пять последних лет «ГЕНДЕРДОК-М» инициировал 30 судебных дел по следующим критериям:

Преступления на почве ненависти –	8 дел,
Речи ненависти, призывы к ненависти и дискриминации –	13 дел,
Дискриминация –	4 дела,
Юридическое признание гендера –	3 дела,
Свобода выражения мнения –	1 дело,
Опека над ребенком –	1 дело.

Было вынесено 16 окончательных судебных решений в пользу организации и/или истцов, которым центром была оказана юридическая поддержка.

Остальные дела находятся на разных стадиях рассмотрения, включая Апелляционный суд и Высшую судебную палату.

СТРАСБУРГСКИЙ СУД ПОСТАНОВИЛ...

Одним из важных событий, как для организации, так и для всего сообщества ЛГБТ Молдовы стало решение Европейского суда по правам человека, который удовлетворил иск Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М» по делу «ГЕНДЕРДОК-М» против Молдовы», признав неправомерным отказ кишиневских властей в согласовании манифестации, которая должна была состояться 27 мая 2005 года в рамках фестиваля «Радуга над Днестром».

Страсбургский суд постановил, что власти Кишинева нарушили статью 11 (право на свободу мирных собраний), статью 13 (право на эффективное средство судебной защиты), а также статью 14

(запрет дискриминации) Конвенции о защите прав человека и основных свобод. То есть, впервые в истории современной Молдовы нашей стране было указано на несоблюдение статьи 14, запрещающей дискриминацию людей по какому-либо признаку. Согласно вынесенному вердикту, власти Молдовы выплатили Центру информации «ГЕНДЕРДОК-М» 8110 евро в качестве компенсации за нанесенный ущерб, а также 2900 евро в качестве компенсации судебных издержек.

Еще одно подобное дело относительно нарушения права на свободу собраний для ЛГБТ Молдовы находится на рассмотрении в Европейском суде по правам человека. Оно касается случая проявления дискриминации со стороны городских властей Кишинева в отношении активистов и союзников Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М», которые в мае 2010 года намеревались провести публичную акцию в поддержку принятия антидискриминационного закона в центре молдавской столицы. Тогда мэр Кишинева Дорин Киртоакэ обратился в суд с иском против неправительственной организации с требованием перенести место проведения публичной ЛГБТ-акции из центра города на периферию. Апелляционная палата Кишинева удовлетворила иск градоначальника, а Высшая судебная палата отказалась признать решение нижестоящей инстанции дискриминационным.

Согласно статистике «ИЛГА-Европа», представленной на ежегодной конференции в октябре 2012 года, Молдова заняла первое место в Европе по количеству судебных дел на национальном уровне, связанных с сексуальной ориентацией и гендерной идентично-

стью. В декабре 2012 года Центр был награжден премией представительства ООН в Молдове «за работу в области борьбы с дискриминацией посредством проведения судебных процессов, защиты общественных интересов и просветительских мероприятий». В пояснительном меморандуме отмечено, что организация «является единственной в Молдове, защищающей интересы и права групп ЛГБТ на национальном и международном уровне». Эксперты назвали Центр информации «национальным рупором, региональным лидером», в частности, в сфере защиты прав лесбиянок, геев, бисексуалов и трансгендерных людей и, в целом, в борьбе с дискриминацией в более широком плане».

КОНСУЛЬТАЦИИ И СЕМИНАРЫ ДЛЯ СООБЩЕСТВА

Одной из важных форм юридической поддержки ЛГБТ является бесплатное консультирование бенефициариев по вопросам, связанным с посягательством на их права на основании их сексуальной ориентации или гендерной идентичности. С 2010 по 2014 год было проведено 146 юридических консультаций.

Кроме того, для ЛГБТ-сообщества проводились семинары с участием юриста. Семинары проводились по следующим темам:

- ▶ Процедура задержания полицией. Как себя вести во время задержания. Какие есть права у задержанного, и какие есть основания для задержания.
- ▶ Возраст согласия для вступления в сексуальные отношения.
- ▶ Что такое дискриминация, и как реагировать на акты дискриминации.
- ▶ Насилие в отношениях.
- ▶ Защити свои права сегодня, будь свободным завтра. О Всемирной Декларации Прав Человека и Законе о предотвращении и борьбе с дискриминацией.
- ▶ Я и полиция. Права и обязанности.
- ▶ Задай вопрос юристу.
- ▶ Имущественные отношения в однополых парах.

- ▶ Права и свободы ЛГБТ.
  - ▶ Предотвращение преступлений на почве ненависти.
- Был проведен семинар для out reach волонтеров по предотвращению

преступлений на почве ненависти с целью распространения информации среди бенефициариев, посещающих места встреч геев.

Кроме того, был проведен тренинг по документированию случаев дискриминации для 5 волонтеров организации, которые были обучены консультированию по правам человека, интервьюированию пострадавших от дискриминации, а также анкетированию.

ЛАГЕРЬ ДЛЯ ЛГБТ «СТЕРЕОТИПЫ, ПРЕДРАССУДКИ, СТИГМА И ДИСКРИМИНАЦИЯ»

В сентябре 2013 года состоялся лагерь для ЛГБТ на тему «Стереотипы, предрассудки, стигма и культурное разнообразие». В лагере приняли участие 20 человек, при этом был соблюден гендерный баланс. Целью проведения лагеря было выявление и обсуждение предрассудков и стереотипов участников. Важно было обсудить и интернализацию гомофобии, её характеристики и вред, который она наносит ЛГБТ-людям. Во второй части мероприятия участники лагеря получили информацию о гомофобии и дискриминации. Лагерь проходил в интерактивной форме с использованием видео и практических упражнений.

МОНИТОРИНГ И ДОКУМЕНТИРОВАНИЕ

Поскольку «ГЕНДЕРДОК-М» - правозащитная организация, одной из её основных задач является мониторинг и документирование случаев дискриминации и нарушений прав по критериям «сексуальная ориентация» и «гендерная идентичность».

Ежегодно организация выпускает отчет с описанием ситуации с соблю-

дением прав ЛГБТ в Молдове, подкрепленный конкретными случаями нарушений, зарегистрированных в Центре «ГЕНДЕРДОК-М» в рамках программы «Лобби и Адвокаси».

Также за последние 5 лет были составлены следующие тематические отчеты:

- ▶ Отчет по нарушениям экономических, социальных и культурных прав ЛГБТ в Молдове, который был представлен комиссии ООН по правам человека;
- ▶ Ежегодные отчеты по преступлениям на почве ненависти относительно ЛГБТ в Молдове для Бюро по демократическим институтам и правам человека ОБСЕ;
- ▶ Отчет о плохом обращении и дискриминации, основанной на ненависти по отношению к ЛГБТ-сообществу в Молдове для «Equal Rights Trust»;
- ▶ Альтернативный отчет по нарушению прав ЛГБТ за 2008-2010 года для UPR (Универсальный периодический отчет), на основании которого были даны рекомендации правительству Молдовы по соблюдению прав ЛГБТ-людей;
- ▶ Отчет по гомофобным высказываниям членов Парламента Молдовы (написан совместно с «ИЛГА-Европа»);
- ▶ Отчеты по стратегическим судебным делам.

Ситуация с соблюдением прав ЛГБТ в Республике Молдова постоянно озвучивалась и обсуждалась на всевозможных встречах и «круглых столах» с высокопоставленными чиновниками, представителями европейских организаций (Комиссия Европы по политикам добрососедства, Комиссия Европарламента по правам человека, делегация Европейского союза, Совет Европы, ОБСЕ, ПРООН), международных представительств, комиссий, делегаций и посольств.

ИССЛЕДОВАНИЕ

В 2011 году было проведено исследование о дискриминации и нарушениях прав человека среди ЛГБТ-сообщества. На основе исследования был составлен отчет-анализ случаев нарушений по отношению к ЛГБТ. Он показал, что 65% опрошенных в ходе исследования людей

из сообщества ЛГБТ сталкивались с проблемами, связанными с сексуальной ориентацией. Из оставшихся 35% (94 опрошенных), никогда не сталкивавшихся с подобными проблемами, 39% (37 опрошенных) ответили, что они не рассказывали о своей сексуальной ориентации никому, 23% (22 опрошенных) рассказывали только друзьям, и лишь 31% (25 опрошенных) рассказали о своей сексуальной ориентации членам семьи и друзьям. Количество столкнувшихся с проблемами из-за своей сексуальной ориентации у геев составляет 65%, у лесбиянок 49%.

И еще, на основании мониторинга проблем трансгендерных людей, и при непосредственном участии Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М», была создана рабочая группа по разработке механизма смены документов для транссексуалов.

ИНФОРМАЦИОННЫЕ КОМПАНИИ

В рамках проекта «Всё изменится к лучшему – egal.md» для того, чтобы голос тех, кто осуждает гомофобию, трансфобию и выражает поддержку ЛГБТ, был услышан, разработан сайт egal.md. Этим проект «ГЕНДЕРДОК-М» стремится показать молодым ЛГБТ, осознавшим свою сексуальную ориентацию или гендерную идентичность, что они не одиноки, и что даже в Молдове есть множество людей, которые принимают их, желают им счастья и считают равноправными. Помимо видеоподдержки, на сайте опубликованы истории ЛГБТ из Молдовы и видеообращения открытых геев и лесбиянок.

Идея создания сайта egal.md была заимствована у проекта из США «Всё изменится к лучшему» («IT GETS BETTER»).

Значимость молдавского проекта «Всё изменится к лучшему – egal.md» была оценена на международном уровне. С июля 2013 года сайт является в Молдове официальным представителем своего «родителя» «IT GETS BETTER». Таким образом, «Всё изменится к лучшему – egal.md» является первой инициативой, направленной на молодых ЛГБТ Восточной Европы, и в частности постсоветского пространства. Сайт был запущен в феврале 2013 года, на сегодняшний день на нём размещено 70 видеороликов и 60 личных историй. За два года функционирования сайт посетили около 34 тысяч уникальных пользователей.

«Слово может привести к преступлению». Цель этого проекта - предотвратить гомофобные речи со стороны политиков в предвыборной кампании. В рамках проекта был создан мультфильм «Не позволяйте собой манипулировать!». Кампания Центра «ГЕНДЕРДОК-М» призывает общественность, которая в предвыборный период становится мишенью грязных политических игр и пропаганды, осознать тот факт, что политики игнорируют реальные социальные проблемы в угоду выдуманной идее. Гражданам следует требовать от политиков решения настоящих вопросов, и не позволять им собой манипулировать.

ТРЕНИНГИ

За отчетный период было проведено 23 тренинга по сексуальной ориентации и гендерной идентичности для следующих групп слушателей: журналистов, волонтеров «Amnesty International Moldova», работников и волонтеров SPFM, членов Коалиции по недискриминации, работников и волонтеров CNR, участников «Youth in Action», сотрудников полиции, учителей, работников Центра по правам человека, юристов и адвокатов, слушателей Высшей школы журналистики, пограничников, рабочей группы по вопросам трансгендеров, работников «PEACE CORP». Кроме того, проведены тренинги в 14 школах городов и районов Молдовы в рамках «Caravana Nediscriminare», и 13 уроков для старшенкласников школ городов и районов Молдовы по предотвращению травли в учебных заведениях, в которых приняли участие 401 учащийся и 30 учителей.

СПЕКТАКЛИ

Сотрудники и волонтеры «ГЕНДЕРДОК-М» выступили в качестве консультантов и интервьюеров 2-х спектаклей, поставленных в «Teatru spațiatorie». Сценарий первого спектакля под названием «ROGVAIV» был основан на материалах принятия в Молдове Закона «Об обеспечении равенства». В нем отражены самые яркие высказывания публичных людей, выступивших за принятие закона, и гомофобные речи тех, кто был против.

Второй спектакль «Дорогая Молдова», можно нам совсем чуть-чуть поцеловаться» создан при участии непрофессиональных актеров, бенефициариев «ГЕНДЕРДОК-М», рассказывающих свои истории о том, каково быть в молдавском обществе гомосексуальным человеком или родственником гомосексуальных людей (родителями или детьми). Этот спектакль имел большой успех - триж-

ды выезжал на гастроли в Германию, где занял первое место на театральном фестивале «Burgerbuhnenfestival». К слову, оба спектакля были показаны в рамках фестиваля «Радуга над Днестром» в 2013 и 2014 годах.

ПУБЛИЧНЫЕ АКЦИИ

За пять лет с 2010 по 2014 год включительно было организовано 19 протестов, маршей, флэшмобов и других публичных акций, посвященных правам ЛГБТ на мирное собрание, Всемирному Дню борьбы с гомофобией и трансфобией, kiss-in, Любви против ненависти, правам на семью, противостоянию дискриминации, Закону о запрете пропаганды гомосексуальности в странах СНГ, уличным домогательствам, приезду гомофоба - Пола Камерона и другим вопросам. Работники, волонтеры и бенефициарии Центра приняли участие в 11 протестах, маршах, флэшмобах и публичных акциях партнерских организаций, посвященных предотвращению насилия в семье, акциям «Стоп насилие над женщинами» и «No hate speech», Дню Европы, дискриминации беженцев, дискриминации и гонениям ромов, равенству полов, организованных в поддержку Закона «О недискриминации» и с требованием рассекретить архивы КГБ, за право на голосование людей с ограниченными возможностями и за свободу вероисповедания.

РАБОТА С ПРЕССОЙ

В последние годы вопросы ЛГБТ являются одними из наиболее рейтинговых и противоречивых при обсуждении их как в молдавском медиапространстве, так и в обществе в целом. Осознавая тот факт, что массмедиа формирует отношение к ЛГБТ в обществе, работники и волонтеры «ГЕНДЕРДОК-М» уделяли особое внимание работе с журналистами и студентами – будущими работниками СМИ. За пять лет было проведено 3 тренинга для журналистов и 3 урока для Высшей шко-

лы журналистики на тему «Сексуальная ориентация, гендерная идентичность, правильная терминология».

Следует заметить, что сотрудники организации дали более 80 интервью по вопросам соблюдения прав ЛГБТ в Молдове, по Закону о недискриминации, судебным делам, которые ведет организация, а также другим вопросам, связанным с ЛГБТ в Молдове, для телеканалов, радиостанций, газет и онлайн медиа («Jurnal TV», «Молдова1», «ProTV», «Euro TV», «Jurnal Fm», «Europa Libera», «Prime», «TV2», «Publica TV», «Canal Regional», «Jurnal de Chisinau», «TVC21», «Adevarul», «NT», «TV 7», «Radio Chisinau», «Unimedia», comersant.md, «Комсомольская правда», «Голос России», discriminare.md, «Би Би Си», «Телеканал МИР»). Также сотрудники «ГЕНДЕРДОК-М» приняли участие более чем в 30-ти передачах и дебатах на телеканалах «AltTV», «Jurnal TV», «Canal Regional», «Publica TV», телевидении Сороч и «Prime TV».

Было проведено 17 пресс-конференций на следующие темы:

«В поддержку закона о Свободе Собраний»,

«Запрет ЛГБТ-марша» с участием Марии Корнелиссен, депутата Европарламента, и Максима Анмегияна, программного директора «ИЛГА-Европа»,

«Говорим «нет» религии в школах»,

«В поддержку Закона «О предотвращении и борьбе с дискриминацией»,

«Призыв к парламенту, церкви и обществу не допускать речи ненависти и призывы к насилию и дискриминации в отношении ЛГБТ»,

«Анонс фестиваля «Радуга над Днестром» - ежегодно,

«Исследование в рамках проекта «ИЛГА-Европа» «Facing existing discrimination»,

«Осуждение за преступление на почве ненависти»,

«Итоги года по стратегическим судебным делам»,

«Судебное решение по делу «Олег Брега против privesce.eu»,

«Экстремистские группы в Молдове», «Результаты судебных разбирательств»,

«Разоблачение псевдоспециалиста Пола Камерона»,

Были разосланы в различные СМИ три пресс-релиза на темы:

«Заявления со стороны депутата ЛДПМ Петра Влаха о запрете членства для ЛГБТ в их партии»,

«Смена гражданских документов для трансгендеров»,

«Судебное решение по делу сайта mdn.md».

Представители «ГЕНДЕРДОК-М» приняли участие в 3-х «круглых столах», организованных совместно с журналистами. Темы «круглых столов»: «Речи ненависти», «Этичное освещение тем, связанных с маргинализированными меньшинствами», «Толерантность по отношению к социально-уязвимым людям».

ПУБЛИКАЦИИ

За пять лет были подготовлены к изданию и изданы:

Гид для журналистов «Как правильно писать об ЛГБТ». Брошюра была разработана в помощь работникам СМИ, чтобы при написании материалов они избегали использования оскорбительной или некорректной лексики. Эта брошюра должна способствовать повышению профессионального подхода в освещении ЛГБТ-вопросов.

«Знай свои права». Брошюра предназначена для лесбиянок, геев, бисексуальных и трансгендерных людей (ЛГБТ). Её основной задачей является информирование о самых распространённых нарушениях прав ЛГБТ в Республике Молдова, а также предоставление рекомендаций для защиты своих прав. Текст брошюры содержит ссылки на законодательство Республики Молдова и выдержки из его отдельных статей.

ФЕМИНИЗМ

С 2014 года одним из направлений работы с обществом ЛГБТ в «ГЕНДЕРДОК-М» было обозначено развитие феминистской группы, которая впоследствии, по идее, станет активной частью феминистского движения в Республике Молдова.

Началом этой работы стал тренинг «Право быть женщиной», на котором была создана активная феминистская группа, обсуждены её действия и вовлечённость в движение за права женщин в Молдове. Программа тренинга включала следующие темы: социальные гендерные роли; история феминизма и его направления; влияние патриархата на женщин; проблемы, с которыми сталкиваются женщины в Молдове; разработка плана действий феминистской группы.

МОНИТОРИНГ ПРЕССЫ

В 2011 и 2012 годах было выплачено 10 стипендий как журналистам и блогерам, так и отдельным печатным изданиям, например, Бельцкой газете «СП», газете «Эксперт новостей» и газете «Ziarul de Garda».

Год	Тон, в котором была освещена тема	Язык, на котором написан материал		Итого
		русский	румынский	
2010	позитивный	18	134	152
	негативный	7	156	163
	нейтральный	8	76	84
Итого материалов за 2010				399
2011	позитивный	61	237	298
	негативный	35	214	249
	нейтральный	28	77	105
Итого материалов за 2011				652
2012	позитивный	49	96	145
	негативный	32	127	159
	нейтральный	73	101	174
Итого материалов за 2012				478
2013	позитивный	22	97	119
	негативный	84	71	155
	нейтральный	164	256	420
Итого материалов за 2013				694
2014	позитивный	54	91	145
	негативный	68	93	161
	нейтральный	125	161	286
Итого материалов за 2014				592

СЕМИНАРЫ ДЛЯ СТУДЕНТОВ

За пять отчетных лет было проведено 36 семинаров на тему «Основные аспекты сексуальности человека». Слушателями таких семинаров в основном были студенты факультетов психологии и социальных ассистентов различных вузов города Кишинёва (Педагогический университет им. Иона Крянгэ, ULIM, Молдавский государственный университет, Университет уголовного права и криминологии, Политехнический университет). Большая часть семинаров была проведена по инициативе преподавателей вузов в рамках обучающей студенческой практики. С 2010 по 2014 год включительно на вышеназванных

семинарах обучение прошли 654 студента, в том числе 538 девушек и 116 парней.

Участники семинаров получили устные консультации и различные информационные материалы о сексуальной ориентации и гендерной идентичности человека, о специфике работы с людьми из сообщества ЛГБТ. В работе семинара использовались различные интерактивные методы. Также участники семинаров могли задать вопросы и получить на них ответы от одного из представителей сообщества ЛГБТ (камин-аут), что несомненно делало семинар особенно эффективным.

По наблюдениям работников организации, в последние годы наблюдается тенденция к распространению в молодежной среде толерантного отношения к ЛГБТ. Молодые люди быстрее принимают и стараются понять новую и ранее непонятную информацию о тех или иных явлениях в природе и обществе.

СЕМИНАРЫ ДЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ГРУПП

В 2010 – 2014 годах Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» пристальное внимание уделял работе с различными

профессиональными группами - психологами, медицинскими работниками, полицейскими, журналистами, специалистами различных НПО, которые оказывают консультационные услуги. В основном, как и со студентами, с ними проводились семинарские занятия. Большая часть семинаров была проведена по запросу, исходящему от самих профессиональных групп, что связано с появлением у них потребности в получении информации о специфических аспектах работы с ЛГБТ, возникающей у них во время исполнения профессиональных обязанностей.

За 5 лет было проведено 9 семинаров на тему «Основные аспекты сексуальности человека», на которых присутствовало 159 ныне продолжающих работу специалистов самых разных областей знаний. Участники семинаров получили устную информацию и различные информационные материалы о сексуальной ориентации и гендерной идентичности человека, о специфике работы с людьми из сообщества ЛГБТ. В процессе семинаров были использованы различные интерактивные методы.

Участники семинара дали высокую оценку полученной ими информации, так как она была не только очень полезна, но и изменила их мировоззрение.

развитие сообщества

Помогаем стать

социально активными

На протяжении последних пяти лет Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» продолжал работу в области организации и проведения информационных, просветительских, культурных и развлекательных мероприятий для ЛГБТ, их семей и близких, а также для их союзников и всех граждан Республики Молдова, заинтересованных в получении правдивой информации о сексуальной ориентации, гендерной идентичности и гендерном выражении. Так, в период с 2010 по 2013 годы в Центре с разной периодичностью проводились дискуссионные клубы, кинопросмотры, артклубы и информационные семинары на различную тематику: личностный рост, борьба с внутренней гомофобией, камин-аут и взаимоотношения с родителями, однополые семьи, насилие и преступления на почве ненависти и т.п. Многие другие мероприятия: публичные дебаты, флеш-мобы, ателы и вечеринки, - проводились в различных общественных местах (клубы, диско, кафе, конференц-залы, парки), дружественных ЛГБТ, в том числе и в рамках ежегодного фестиваля «Радуга над Днестром», Международного дня борьбы с гомофобией и трансфобией, Дня камин-аута, Дня памяти убитых трансгендеров, Всемирного дня прав человека.

В связи с тем, что с 2010 года

особое внимание Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М» уделялось решению правовых вопросов, связанных с дискриминацией ЛГБТ и преступлениями на почве ненависти, сотрудники организации почувствовали, что теряют прежнюю связь с сообществом. Поэтому, начиная с 2014 года, работа с бенефициарами центра становится одним из приоритетных направлений – в рамках нового стратегического плана, принятого на 2014 – 2016 годы, появляется Программа развития сообщества ЛГБТ, координатором которой назначается Артём Завадовский, прежде занимавший должность ассистента Программы лоббирования и адвокации прав ЛГБТ.

Цель программы - систематизация и активизация той работы, которая велась на протяжении предыдущих лет, и которая была направлена на развитие консолидированного, социально активного и мотивированного сообщества ЛГБТ в

Республике Молдова. В рамках стратегии по географическому расширению деятельности «ГЕНДЕРДОК-М» в регионах с марта 2014 года на регулярной основе начинают приводиться тематические семинары для представителей гей-сообщества города Бельцы. А в городе Тирасполе начинают работать австрийцы, которые организуют мероприятия по пропаганде безопасного сексуального поведения, в ходе которых ведется поиск путей для консолидации геев, лесбиянок, бисексуалов и трансгендерных людей Приднестровья. В то же время в Кишиневе в рамках программы осуществляется работа по совершенствованию форм и методов организации и проведения различных мероприятий для ЛГБТ и их союзников, для повышения видимости организации и ее услуг, в том числе посредством выпуска и распространения визуальной продукции.

Одним из крупных достижений программы и Центра информации

«ГЕНДЕРДОК-М» в целом является реализация проекта «Всё изменится к лучшему – egali.md», запуск которого состоялся 5 февраля 2013 года. Названный информационный портал является официальным представителем своего американского «родителя» «IT GETS BETTER». Повторимся, сайт egali.md был разработан для того, чтобы голос тех, кто осуждает гомофобию, трансфобию и выражает поддержку ЛГБТ, был услышан. Данный проект призван показать молодым ЛГБТ, осознавшим свою сексуальную ориентацию или гендерную идентичность, что они не одиноки и что даже в Молдове есть множество людей, которые принимают их, желают им счастья и считают их равноправными. Таким образом, «Всё изменится к лучшему – egali.md» является первой инициативой, предназначенной для молодых ЛГБТ Восточной Европы в целом и постсоветского пространства в частности.

здоровье ЛГБТ

В здоровом теле – здоровый дух

СООБЩЕСТВО ЛГБТ ВЫБИРАЕТ БЕЗОПАСНЫЙ СЕКС

В 2010 – 2014 годах Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» в рамках программы «Здоровье сообщества ЛГБТ» продолжил работу в сфере охраны здоровья сообщества ЛГБТ. Следует признать, что это давний и успешно развивающийся участок деятельности неправительственной организации.

За пять лет:

Было реализовано географическое и количественное расширение целевой группы (включая Бельцы, где с целевой группой работает АТИС, и Тирасполь, где австрийцы осуществляют два нанятых австрий-работника).

Решена проблема доступа бенефициариев к средствам защиты (презервативам и смазкам).

Налажена регулярная полевая работа – 12 профессионально подготовленных работников выходят в «поле» пять раз в неделю.

Инициирована карточная система учета (карточная регистрация) бенефициаров.

МСМ признаны и включены в Национальную программу по предотвращению и контролю за ВИЧ/СПИД и ИППП.

Программа «Здоровье сообщества ЛГБТ» активно участвует в заседаниях СНС (Национальный совет по координированию национальных программ по профилактике и контролю за ВИЧ/СПИД, за инфекциями, передающимися половым путем,

и за туберкулезом) и технических рабочих групп в рамках СНС с правом голоса.

Налажена работа по добровольно-консультационному и тестированию – услуга, доступная в ГДМ с 26 ноября 2013 года.

Больница дерматологии и коммуникабельных болезней в сотрудничестве с другими ключевыми игроками, среди которых и ГДМ, разработала Стандарт по ДКТ для уязвимых групп с использованием быстрых тестов по слюне. Стандарт по ДКТ одобрен Приказом Министерства здравоохранения (№1162 от 18.10.2013).

В настоящее время «ГЕНДЕРДОК-М» располагает сертифицированными специалистами в области ДКТ, прошедшими тренинг по ДКТ и получившими допуск к работе.

Консультанты в кабинетах добровольного консультирования и тестирования по всей республике (62 кабинета), включая Приднестровье, получили знания по теме «Сексуальная ориентация, как компонент человеческой сексуальности, сексуальное поведение, стигма и дискриминация, стереотипы, работа с МСМ, повышение осведомленности специалистов в работе с МСМ».

В 2011 году - «Сообщество ЛГБТ выбирает безопасность», при финансовой поддержке Фонда Сороса в Молдове (\$ 9380,0).

В 2012 году - «Сообщество ЛГБТ и МСМ выбирают безопасность в сексуальном поведении», при финансовой поддержке Фонда Сороса в Молдове (\$ 31823,0).

В 2012 году - «Организационная и просветительская работа с МСМ третьего возраста: «Наш ответ ВИЧ/СПИДу», при финансовой поддержке фонда amfAR (The Foundation for AIDS Research) (\$ 19975,0)

В 2013 году - «Сообщество ЛГБТ и МСМ выбирают безопасность в сексуальном поведении», при финансовой поддержке Фонда Сороса в Молдове (\$ 18324,0 + 16588,0 Euro).

В 2014 году - «Сообщество ЛГБТ и МСМ выбирают безопасность в сексуальном поведении», при финансовой поддержке Фонда Сороса в Молдове (30700,0 Euro)

Следует отметить и тот факт, что руководитель программы «Здоровье сообщества ЛГБТ» Вячеслав Муляр 30 ноября 2011 года был удостоен премии «Красная лента» и Диплома за заслуги в области исключительной вовлеченности и приверженности национальному ответу ВИЧ/СПИДу. Диплом и премия вручены Минздравом и ЮНЭЙДС Молдова.

С УЧЕТОМ ПОТРЕБНОСТЕЙ БЕНЕФИЦИАРИЕВ

За последние пять лет потребность в психологической помощи у людей из сообщества ЛГБТ увеличилась на треть. Особенно часты обращения с различными негативными эмоциональными состояниями – такими, как депрессия, чувство

тревоги или страха, бессонница, а то и паника. Причем в большей степени это характерно для бенефициариев женского пола (приблизительно 52%).

Следует заметить, что такие состояния являются следствием страха перед возможным аутигом. Люди из сообщества ЛГБТ боятся, что кто-то расскажет членам их семей или родственникам, коллегам по работе (учебе) или соседям о их сексуальной ориентации. Их пугает улица: а, вдруг, прохожие узнают о их гомосексуальности и побьют их, или набросятся на них с оскорблениями, будут угрожать им расправой.

Другой причиной страхов является внутренняя гомофобия.

С проблемами, связанными с coming out, больше обращаются мужчины (63%). Из года в год количество таких обращений растет. Однако растет и доверие к помощи психолога организации.

Из-за конфликтов в семье за психологической помощью обращается равное количество мужчин и женщин. В основном конфликты с родителями возникают на почве сексуальной ориентации детей. Нередко ссоры заканчиваются физическим и психологическим насилием. Многие из таких бенефициариев центра остаются один на один со своими экономическими проблемами – без жилья и без средств к существованию.

Для того чтобы выявить проблему, Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» провел исследование, оценивающее эмоциональное состояние его бенефициариев и причины психологических расстройств.

Другой блок проблем, заставляющих обращаться к психологу за помощью, связан с отношениями внутри сообщества ЛГБТ. Как правило конфликты возникают на уровне взаимоотношений однополых пар либо с другими членами сообщества. Срывы происходят из-за неверия в собственные силы, из-за страха быть отвергнутым или не поддержанным

в чем-то, что жизненно важно с точки зрения клиента. В таких случаях к психологу чаще обращаются женщины (60%).

Параллельно с индивидуальными консультациями проводились встречи с родителями, чьи дети являются членами сообщества ЛГБТ. В результате большинство родителей приняли сексуальную ориентацию и гендерную идентичность своих детей, соответственно повысилось и качество жизни как детей, так и самих родителей.

А еще проводились семинары и тренинги для членов сообщества ЛГБТ. Темы – самые разные. Наиболее востребованными оказались тренинги и семинары по вопросам эффективного общения и уверенности в себе, психологических реакций на инфекции, передающиеся половым путем, на другие темы сексуального здоровья, а также влияние стресса на здоровье, и по проблемам психологической адаптации людей третьего возраста.

Работа психолога не ограничивалась психологическими консультациями, тренингами и семинарами для людей из сообщества ЛГБТ, их друзей и близких. Одновременно предоставлялась информация по вопросам сексуальной ориентации и гендерной идентичности и гражданскому обществу. Эти темы поднимались на тренингах и семинарах, организованных для студентов, полицейских, учителей, врачей, военных психологов, работников таможенной службы и других.

Накопленным опытом работы в области индивидуального и группового консультирования людей из сообщества ЛГБТ, организации групп поддержки для ВИЧ-положительных, родителей и людей третьего возраста, психолог и другие работники Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М» постоянно делились с коллегами из Украины и России.

коротко о важном

Конференция «PRECIS» – как это было?

Очередным этапом развития «ГЕНДЕРДОК-М» стал проект «PRECIS», который помог Центру не только приобрести многочисленных партнеров и друзей, но и дал возможность делиться опытом, выйти на новый уровень – на уровень регионального ресурсного центра для молодых ЛГБТ-организаций, работающих на постсоветском пространстве.

По окончании пятилетнего проекта, в 2011 году молдавские правозащитники провели заключительную конференцию проекта, на которую собрали более 100 делегатов из Молдовы, Армении, Азербайджана, Грузии, Казахстана, Кыргызстана и Украины, а также несколько десятков представителей международных организаций и фондов. В рамках конференции прошли 4 пленарные сессии, 14 семинаров (воркшопов), ярмарка НПО, Meeting of leaders LGBT organizations and management, пресс-конференция, прощальный ужин и вечер дружбы, в котором приняли участие звезды молдавской эстрады.

Открывая заключительную конференцию проекта, председатель центра «ГЕНДЕРДОК-М» Алексей Марчков напомнил, насколько социально значимым был этот проект, ведь он стал первым, и в некотором смысле единственным, ориентированным на членов сообщества ЛГБТ не одной, а семи стран постсоветского пространства. Он назвал «PRECIS» школой гражданского мужества – за достигнутые результаты в области правовой защиты, школой здорового образа жизни – за проведенные профилактические ме-

роприятия, школой организационного строительства – за полученный опыт в этом направлении работы.

На конференции с докладами выступили директор «СОС-Нидерланды» Koen van Dijk, парламентский адвокат Тудор Лазэр, директора по правам ЛГБТ международной организации Human Rights Watch Boris Dittrich, посол по правам человека МИД Нидерландов Lionel Veer.

Как известно, «PRECIS» – проект, направленный на профилактику ВИЧ/СПИДа и консолидацию сообщества ЛГБТ в странах СНГ. Поэтому сама программа была поделена на несколько разделов, каждому из которых посвятили отдельную часть заключительной конференции. На так называемых воркшопах участники проекта рассказали о своих достижениях и планах на будущее.

Проблеме ВИЧ/СПИДа в рамках заключительной конференции было уделено, пожалуй, самое большое внимание. На воркшопе, посвященном профилактике ВИЧ, выступили глава управления по политикам общественного здоровья при Министерстве здравоохранения Алена Сербуленко, ассистент программы «Здоровье и социальное благополучие ЛГБТ» Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М» Вячеслав Муляр, руководители других неправительственных организаций стран – участниц проекта «PRECIS», а также исполнительный директор «ГЕНДЕРДОК-М» Анастасия Данилова.

Самая острая проблема стран постсоветского пространства – дискриминация сообщества ЛГБТ. В некоторых странах власти еще даже не понимают,

что часть общества продолжает оставаться изгоем, в других начали задумываться, а может, действительно, что-то не так, в третьих, под давлением европейских структур, стали разрабатывать и даже пообещали в скором времени принять закон о недискриминации.

В любом случае для начала следует отметить высокую заслугу правозащитников и активистов сообщества ЛГБТ в том, что вся эта кампания по предотвращению дискриминации в обществе вообще была начата. А как действовать дальше, рассказала эксперт Европейского отделения Международной ассоциации лесбиянок и геев «ИЛГА-Европа» Beth Fernandez.

Адвокат Дойна Иона Стрэйстяну из Молдовы отметила, что в других странах, как и в нашей, наверняка существуют законы, гарантирующие определенные права всем гражданам. Но они не в состоянии защитить гея или лесбиянку от дискриминации. Поэтому, сказала эксперт, сейчас отечественное Министерство юстиции готовит свой проект закона о предупреждении и борьбе с дискриминацией. Однако у нее и ее коллег появились вопросы к этому документу, и целый ряд замечаний был направлен его авторам.

Представитель казахской организации Вален-

тина Рагоза сказала, что в их стране пока вообще отрицают и замалчивают феномен дискриминации. А в Армении ситуация с антидискриминационным законодательством усложняется рели-

гиозным аспектом. Кроме того, по словам председателя организации «Мы за гражданское равенство» Карена Бадаляна, армянское общество не только не готово к принятию сообщества ЛГБТ и его прав, но и в целом еще не принимает такое понятие, как права человека. Что касается Украины, то здесь пытались создать базу для предупреждения дискриминации еще с 2004 года. Но должного лоббирования и продвижения документа не было, а потому он завис, так и не дойдя до парламента. Антидискриминационного законодательства в Грузии пока также не существует. Кроме того, власть здесь настроена очень гомофобно, на нее не действуют никакие уговоры или же авторитет европейских структур. Хотя, им, конечно, не наплевать, что скажет Совет Европы.

Эксперт Европейского отделения Международной ассоциации «ИЛГА-Европа» Nigel Warner предложил всем правозащитникам воспользоваться этим небезразличием местных

Одним из увлекательных мероприятий в рамках заключительной конференции стала ярмарка неправительственных организаций. Все страны-участницы проекта представили литературу, отражающую результаты их работы. Особой глубиной и качеством отличаются исследования

либо проспекты и брошюры рекомендательного характера.

властей к словам и к отношению европейских структур при лоббировании антидискриминационного законодательства. Каждые два года Совет Европы получает отчеты, написанные по результатам мониторинга реформ в стране, а значит, каким-то, пусть не самым значительным образом, эта структура может повлиять на власть.

Правозащитники, специалисты из разных областей и эксперты различного уровня обсуждали еще огромный перечень вопросов. Отдельно проходили сессии по проблемам трансгендеров и вопросам, связанным с отношениями между родителями и их гомосексуальными детьми. Представители разных стран делились опытом о том, как разбивать стереотипы, работать по консолидации сообщества ЛГБТ, обеспечивать безопасность публичных мероприятий.

Огромной популярностью у участников конференции пользовался воркшоп, на котором рассказывалось, как общаться с финансирующими организациями и привлекать спонсоров. Как отметил программный директор «ИЛГА-Европы» Максим Аннегикян, практически все спонсоры смотрят на несколько составляющих организации – наличие лидеров и команды, демократическую структуру, конкретное видение потребностей и нужд. Важно также, чтобы НПО каким-то образом «засветилось» и было заметным в обществе.

По окончании заключительной конференции «ГЕНДЕРДОК-М», как организатор мероприятия, подготовил для всех участников несколько сюрпризов. Во-первых, это короткометражный фильм или, точнее говоря, демонстрация фотографий, на которых видно, как прошли эти пять лет. Это и официальные встречи с европейскими экспертами, и совместные поездки на прайды в другие страны, и тренинги, и минуты, когда можно позволить себе расслабиться.

Второй сюрприз можно назвать одновременно и подарком. Каждому представителю организации, участвовавшей в проекте, досталось по одной частичке от большого панно с названием проекта. Она будет напоминать о том, насколько важен, своевременен и полезен был «PRECIS». А главное, глядя на этот кусочек от общей картины, нельзя забыть, что проект подружил представителей семи стран. Он сплотил сотни правозащитников ради одного – сделать мир лучше.

Фестиваль «Радуга над Днестром» 2010-2014

Прайд-фестиваль лесбиянок, геев, бисексуальных и трансгендерных людей Молдовы «Радуга над Днестром» – это крупнейшее мероприятие года, которое имеет особое значение не только для ЛГБТ-движения в Молдове, но и всего постсоветского пространства. Программа фестиваля ежегодно включает информационные, социальные, культурные и политические мероприятия, направленные на повышение видимости ЛГБТ-людей в Молдове, привлечение внимания к их актуальным проблемам, а также информирование общества о сексуальной ориентации и гендерной идентичности, о принципах равенства и недискриминации.

С 2013 года открытие фестиваля начинается с подъема радужного флага у офиса Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М». Как правило, на торжественной церемонии присутствуют гости: представители партнерских организаций, как из Молдовы, так и из-за рубежа, дипломаты и журналисты.

Традиционным мероприятием Прайда является возложение цве-

тов и памятной гирлянды к Монументу жертвам репрессий. Тем самым организаторы и гости Прайда воздают дань памяти ЛГБТ, ставшим в разные годы жертвами репрессий и насилия.

Еще одной хорошей прайдовской традицией является награждение специалистов из различных областей за их активный вклад в социальную интеграцию ЛГБТ-сообщества. Награждение проходит на Вечере гордости в присутствии многочисленных гостей. В честь награжденных организуется праздничный концерт с участием звезд молдавской эстрады.

Еще одним знаковым мероприятием фестиваля «Радуга над Днестром» является вечеринка по пропаганде безопасного сексуального поведения. Последние два года она начинается с флешмоба, посвященного памяти жертв СПИДа. Поэтому не случайно по окончании короткого митинга

участники и гости фестиваля отпускают в небо белые воздушные шары внутри которых еще долго не гаснет огонек. «Пусть это будет нашей весточкой тем, кто умер от СПИДа, чтобы они знали: мы помним о них и сделаем все, чтобы остановить ВИЧ», - сказал председатель Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М» Алексей Марчков на флешмобе в 2014 году.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ КОНФЕРЕНЦИИ

Одни из главных информационных мероприятий Прайда - конференции, на которых обсуждаются насущные проблемы ЛГБТ в Молдове. Поэтому прайдовские конференции собирают за одним столом правозащитников Молдовы, ЛГБТ-активистов из соседних стран, представителей международных структур и партнерских организаций. На протяжении пяти отчетных лет конференции являлись неотъемлемой частью Прайда, вот их темы и краткое описание:

2010 год. «Роль неправительственных организаций в решении проблем трансгендерных людей».

ЛГБТ-активисты из Молдовы, Казахстана, Кыргызстана, Азербайджана, Украины, Грузии, России обсудили основные проблемы, с которыми сталкиваются трансгендерные люди в регионе, а именно: нехватка или полное отсутствие специалистов, способных выписывать гормонотерапию, отсутствие механизмов по юридическому признанию гендера, низкая активность и видимость самих транс-

сексуальных людей. Также на конференции выступили представитель «ИЛГА-Европа» Максим Анмегилян (ныне сотрудник OSF), который ознакомил участников с делами в ЕСПЧ по трансгендерным вопросам, и депутат Европейского Парламента Марая Корнелисен, которая рассказала о положении трансгендерных людей в Европе.

2011 год. «О правах сообщества ЛГБТ в современной Молдове и возможностях для эффективной борьбы с дискриминацией».

Эта конференция собрала правозащитников Молдовы, а также представителей миссии ОБСЕ в Молдове и делегации Европейского Союза для обсуждения вопросов: каким должен быть закон о недискриминации в Молдове, каковы предпосылки для его принятия, что способствует и что мешает скорейшему принятию закона.

2012 год. «Круглый стол», посвященный принятию закона об обеспечении равенства.

Проведение «круглого стола» стало идеей Министерства юстиции РМ.

2013 год. «Партнерство - ключ к успеху».

Эта конференция была посвящена 15-летию Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М», на нее были приглашены представители практически всех партнерских организаций, с которыми мы сотрудничали на протяжении многих лет.

2014 год. «Является ли Молдова лидирующим государством в области обеспечения прав ЛГБТ в регионе?»

ПУБЛИЧНЫЕ АКЦИИ И МАРШИ

2010 год. Акция протеста у Примэрии «Закон один для всех».

2011 год. Радужный флэшмоб на месте, где был остановлен автобус в 2008 году.

2012 год. Марш равенства был заменен «круглым столом».

2013 год. Первый Марш равенства - первые 350 метров под защитой государства.

2014 год. Первый полноценный Марш равенства. Участники марша прошли по заранее выбранному маршруту от его начала и до конца. По завершении марша состоялся короткий митинг. Контрманифестанты вели себя, как и прежде, агрессивно. Но благодаря слаженной работе правоохранительных органов обошлось без жертв и без опасных эксцессов.

СОЦИАЛЬНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ

Еще одной целью Прайда является социализация и консолидация ЛГБТ-сообщества. Хорошей формой мероприятия, отвечающего этой задаче, стал Прайд-хаус, который проводился в рамках Прайда три года подряд:

в 2010, 2011 и 2012 годах. Прайд-хаус представляет собой несколько параллельно идущих воркшопов, дискуссионных клубов, мастерских. Каждый и каждая из участниц могут выбрать мероприятие на свой вкус.

За три года во время Прайд-хауса прошли две дискуссии на тему «Родители и дети: камин-аут в семье»; семинары: «Подготовка и проведение тренингов», «Риторика насилия и насилие риторики», «Квир-теория»; мастерские: «Арт-терапия», «Сделай открытку для депутата», «Денупаж».

ДОКУМЕНТАЛЬНЫЙ МАРАФОН-2012

С 2013 года количество дней проведения Прайда увеличилось вдвое: если с 2010 по 2012 год фестиваль проходил в течение всего лишь трех дней, то программы последних двух Прайдов (2013 и 2014 годов) включали в себя шесть дней. Это позволило дополнить фестиваль публичными дебатами, живой библиотекой, мероприятиями под открытым небом, спектаклями и выставками.

Например, в 2012 году последний день прайда был посвящен искусству кино и театра. Все мероприятия дня были объединены общим названием - «Документальный марафон». В программу входила демонстрация двух фильмов и просмотр спектакля. После каждого из них предполагалась дискуссия с их создателями.

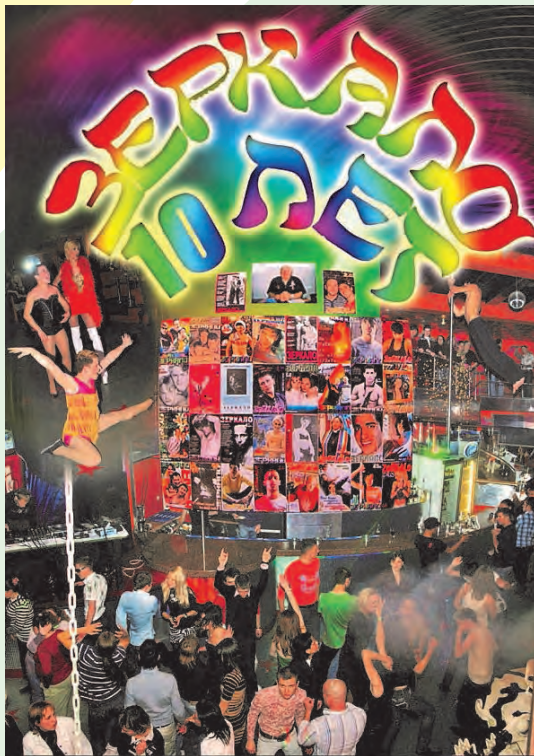

«Зеркальное» отражение жизни

Общая информация. Всего за пять лет - с 2010 по 2014 год включительно было выпущено 14 номеров журналов: в 2010 году – 2 номера, в последующие четыре года – по 3 номера в год. Тираж каждого номера колебался от 500 до 550 экземпляров. Большинство номеров вышло объемом в 24 страницы (№ 1 и 2 за каждый отчетный год), а № 3 за 2011 - 2014 годы вышли объемом в 32 страницы каждый.

О содержании журнала. Номер первый за каждый отчетный год посвящался тем событиям, которыми жило сообщество ЛГБТ в конце прошлого - начале текущего года, в том числе общему собранию членов организации. Второй номер каждого отчетного года посвящался очередному прайду, а третий – материалам второго полугодия текущего года.

Следует отметить, что авторы публикаций старались осветить все события, происходящие в сообществе ЛГБТ, причем, как в Молдове, так и за рубежом. Что касается зарубежной информации, то она была представлена в основном событиями, имеющими решающее значение для ЛГБТ-движения. Например, публиковались отчеты об участии представителей Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М» в годовой конференции «ИЛГА-Европа», заявления европейских и мировых общественных и государственных структур, касающиеся прав ЛГБТ, а также отчеты с прайд-парадов, тренингов и семинаров, в которых принимали участие представители «ГЕНДЕРДОК-М». В журналах, вышедших в отчетный период, нередко можно встретить и статьи о том, чем и как помогали работники Центра «ГЕНДЕРДОК-М» дружественным и партнерским организациям.

Несмотря на важность международной тематики, на протяжении всего отчетного периода приоритет все же оставался за освещением событий из жизни сообщества ЛГБТ Республики Молдова. Как мы уже сказали, в журналах можно найти и подробное описание общих и отчетно-выборных собраний членов организации, ежегодных фестивалей «Радуга над Днестром», почти всех публичных мероприятий, а также тренингов и семинарских занятий. Особое внимание авторами статей и корреспонденций уделялось работе Центра «ГЕНДЕРДОК-М» в области

лоббирования прав сообщества ЛГБТ, стратегическим судебным делам и пропаганде безопасного сексуального поведения, другим темам. Не было ни одной встречи групп поддержки для МСМ третьего возраста и родителей бенефи-

циаров Центра «ГЕНДЕРДОК-М», которые бы не нашли своего отражения в журнале. Иначе говоря, «Зеркало» по-настоящему стало отражением жизни сообщества ЛГБТ в Молдове.

Перспективы. К сожалению, следует констатировать и тот факт, что постепенно интерес к печатному изданию у представителей сообщества ЛГБТ угас, у «Зеркала» стало меньше читателей. Сегодня его читают только в библиотеке офиса. Кроме того, несколько экземпляров каждого выпуска расходятся среди участников группы поддержки для МСМ третьего возраста, а также тех, кто еще не обзавелся компьютером либо не мыслит себя без печатного органа (таких немного – несколько десятков человек). Читают печатное издание и те, кто впервые посещает Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М». Небольшое количество экземпляров расходится во время вечеринки по пропаганде безопасного сексуального поведения и других культурно-развлекательных мероприятий. Иначе говоря, все больше людей читают статьи и корреспонденции о жизни с о о б щ е с т в а ЛГБТ в Молдове в электронной версии на сайте Центра информации

и «ГЕНДЕРДОК-М», а не в журнале, отпечатанном типографским способом. В связи с этим было принято решение о переходе на электронную версию издания журнала «Зеркало». Уже в 2015 году будет выпущено два таких номера.

Группы поддержки

В ГРУППЕ ОНИ ПОВЗРОСЛЕЛИ ЕЩЕ НА ПЯТЬ ЛЕТ

Родоначальниками групп поддержки в центре информации «ГЕНДЕРДОК-М» стали геи третьего возраста, когда в начале апреля 2002 года они собрались на свою первую встречу.

Сегодня сложно посчитать общее количество таких встреч – их было много. Но то, что вскоре они стали носить регулярный характер, следует отметить особо. Долгое время уже немолодые люди встречались четыре раза в год. Встречи проходили либо за городом, если организовывался летний лагерь, либо в однодневных экскурсиях по историческим местам Молдовы, либо в офисе за дискуссиями на самые разные темы.

Начиная с июля 2013 года, появилась возможность собирать группу один раз в месяц. Теперь встречи организуются на самые разные темы. Бывают тренинги и семинарские занятия по вопросам, связанным с продвижением безопасного сексуального поведения, бывают поездки по историческим местам с выходом на природу. А бывают самые обычные, но так необходимые для геев третьего возраста, встречи в офисе, на которых идет неформальный разговор о наболевшем, в том числе о безопасном сексуальном поведении, о здоровом образе жизни, а еще тут поздравляют тех, кто в текущем месяце справляет день рождения. К слову, именинников не только поздравляют, но и вручаются им подарки.

Не обходятся такие встречи без игр и викторин. Победителям всевозможных конкурсов вручаются призы, в том числе и от мастера резьбы по дере-

ву – участника группы поддержки Михаила. В офисе можно получить новую литературу, выпускаемую центром, средства защиты от ВИЧ и ИППП, а также информацию по самым разным вопросам. Практически на каждой встрече речь заходит и об оказании помощи тому, кто заболел или попал в беду, принимаются совместные с «ГЕНДЕРДОК-М» решения о помощи тем, кто в ней нуждается.

Всем участникам группы нравятся встречи на выезде, особенно с ночевкой. Для них разрабатываются специальные программы. Например, в июле 2014 года особый интерес вызвал семинар о психологических аспектах взаимоотношений в однополых парах, когда один из партнеров ВИЧ-положительный. Наряду с обсуждением теоретических вопросов, на этом семинаре звучало много живых рассказов, взятых из реальной жизни участников группы поддержки. А вечером состоялся показ художественного фильма «Обыкновенное сердце», полностью совпадающего с тематикой семинара.

Нельзя не сказать и о том, что уже стало традицией одно из собраний группы посвящать встрече Нового года. В офисе (а иногда и вне его) накрывается стол, к собравшимся за праздничным столом с поздравлени-

ем обращаются исполнительный директор центра «ГЕНДЕРДОК-М» и Дед Мороз. Потом проводятся конкурсы и викторины с призами для победителей, и, конечно же, организуются танцы. К слову, самым малоимущим геям в этот день вручается небольшая сумма денег, чтобы они могли купить необходимые продукты к праздничному столу и с достоинством отметить новогодние праздники.

Иначе говоря, такие встречи очень важны для одиноких людей, какими являются геи третьего возраста. Большинство из них не имеет другого круга общения. И, как сказал один из участников группы, «может, мы потому еще живем, что нам стало интересно жить». В настоящий момент в списке числится около 50 человек, однако регулярно приходят на встречи 15 – 20 человек.

Группа поддержки является открытой. Если кто-то из геев или MSM в возрасте от 50 лет пожелает стать ее участником, можно позвонить по телефону 0 (22) 288860 или 069142822 руководителю группы поддержки для геев третьего возраста Алексею Марчкову.

РОДИТЕЛИ СТАЛИ ПРОЯВЛЯТЬ ИНИЦИАТИВУ

За отчетный период группа поддержки родителей и родственников людей из сообщества ЛГБТ стала более многочисленной. На сегодняшний день список молодых ЛГБТ, сделавших камин-аут, и чьи родители участвовали в мероприятиях организации насчитывает 76 человек.

Всего было организовано 17 встреч, из которых 4 совместные – родители и дети. За это время в группе появилось 20 новых родителей.

Группа родителей из Молдовы стала активно развивать отношения с родителями ЛГБТ из других стран. Были проведены 4 совместные встречи родителей ЛГБТ разных стран в Одессе и Кишинёве. Участники этих встреч в ходе общения узнали об общих проблемах, поделились своим опытом жизни и работы в группе.

Следует заметить, что в этот период возросла и общественная активность некоторых родителей. Они начали проявлять инициативу, активно поддерживают новых родителей, присоединившихся к группе поддержки позже. Они помогают детям, родители которых не знают о сексуальной ориентации своих чад.

Отдельные родители стали принимать активное участие в различных публичных мероприятиях, в том числе проводимых в рамках фестиваля «Радуга над Днестром», даже там, где присутствуют телевизионные каналы. Они вместе со всеми участниками фестиваля возлагают цветы к памятнику Жертвам репрессий, активно участвуют в «Живой библиотеке», в публичных шествиях и театральных постановках. Они дают интервью журналистам.

Иначе говоря, в группе образовался костяк активистов, через которых другие родители высказывают пожелания получить новую информацию о том, как защищать права своих детей, какой вклад они могут внести в развитие движения сообщества ЛГБТ в Молдове, и чем могут быть полезными в работе Центра информации «ГЕНДЕРДОК-М». Четверо из группы поддержки стали членами организации, а ещё несколько человек изъявили желание стать ими в 2015 году. Они полагают, что членство в организации позволит им быть более активными в продвижении прав и свобод своих детей.

Оказывая поддержку трансгендерным людям

В ПЕРВЫЕ трансгендерные люди пришли в Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» в 2007 году, обратившись за помощью в решении вопросов дискриминации на основании гендерной идентичности и гендерного самовыражения, а также за психологической и социальной поддержкой. Со временем по инициативе трансгендерной сотрудницы центра сформировалась группа поддержки для трансгендеров по принципу «равный – равному», которая стала собираться на регулярной основе как в офисе Центра «ГЕНДЕРДОК-М», так и за его пределами. В 2010 – 2014 годах на встречах обсуждались такие вопросы, как психологический комфорт, гендерная идентичность и гендерное самовыражение, смена имени и пола в актах гражданского состояния, дискриминация, трудоустройство, взаимоотношения с окружающими, заместительная гормональная терапия и другие.

В настоящее время группа собирается по мере необходимости, некоторые участники продолжают оказывать друг другу неформальную поддержку в во-

просах, касающихся перехода из одного гендера в другой. Центр информации «ГЕНДЕРДОК-М» продолжает оказывать трансгендерным людям бесплатную и конфиденциальную помощь в вопросах юридического признания гендера в официальных документах, предоставляя услуги квалифицированного адвоката и поддерживая связь с комиссией по гендерной дисфории при Министерстве здравоохранения, которая занимается постановкой диагноза «транссекуализм», без которого, к сожалению, трансгендерным людям в Молдове нельзя поменять паспортное имя и пол. За отчетный период с помощью адвокатской поддержки Центра «ГЕНДЕРДОК-М» пятерым трансгендерным людям удалось в судебном порядке добиться юридического признания их гендерной идентичности и сменить документы. В центре также работает штатный психолог, который готов оказать квалифицированную помощь трансгендерным людям бесплатно и конфиденциально.

Исполнение бюджета за 2010-2014гг.

Фондодатель	Цель финансирования	Финансовые поступления 2010-2014 (в Евро)					Расходы 2010-2014 (в Евро)						
		2010	2011	2012	2013	2014	ИТОГО поступления	2010	2011	2012	2013	2014	ИТОГО расходы
Sigrid Rausing Trust	Поддержка общей деятельности организации	38 838	44 959	48 143	45 280	46 944	224 144	33 043	49 870	49 245	33 319	38 706	204 183
СОС Нидерланды		206 161	84 323				290 484	212 548	84 323				296 871
ИЛГА-Европа	Документирование случаев дискриминации и других правонарушений в отношении ЛГБТ	4 500			9 201		13 701	2 855	1 972		15 659		20 466
Фонд Сороса в Молдове	Продвижение безопасного сексуального поведения среди геев и МСМ. Поддержка сайта egalit.md. Информационная кампания против речей ненависти	7 000	6 914	37 715	36 050	38 600	126 279	7 000	6 914	37 091	36 674	38 600	126 279
Защитники гражданских прав	Продвижение прав сообщества ЛГБТ посредством информирования и адвокации		44 930	62 063	41 912	53 755	202 640		45 000	62 053	39 956	53 754	200 763
ПРООН	Продвижение прав сообщества ЛГБТ посредством стратегических судебных дел и информирования		7 252	3 572			10 824		4 825	3 572			8 397
MATRA	Информационно-образовательная работа с ЛГБТ и их близкими			21 445			21 445			21 498			21 498
amfAR	Предотвращение ВИЧ/СПИДа среди МСМ			11 653	3 670		15 323			4 699	10 624		15 323
Миффин РМ	Компенсация по решению ЕСПЧ			11 010			11 010						
Трансгендерная Европа	Документирование случаев преступлений на почве ненависти и других правонарушений в отношении трансгендерных людей					12 468	12 468					4 820	4 820
Американская ассоциация юристов «Инициатива верховенства права»	Продвижение прав сообщества ЛГБТ посредством стратегических судебных дел и информирования				23 807	37 665	61 472				16 360	41 155	57 515
Институт «Открытое общество»	Продвижение и защита прав сообщества ЛГБТ				14 700	31 111	45 811				15 432	18 432	33 864
ЮНИСЕФ Молдова	Исследование о восприятии подросткового возраста молодежью ЛГБ				2 265	1 407	3 672				2 265	1 107	3 372
Посольство Великобритании в Молдове	Поддержка сайта egalit.md Организация мероприятий Прайда				520	820	1 340				520	816	1 336
Офис Верховного комиссара ООН по правам человека	Проведение образовательных мероприятий на Прайде					1 479	1 479					1 104	1 104
Офис ООН Молдова	Премия ООН в области прав человека			768			768						
Анонимный донор	Стратегические судебные дела			4 000			4 000				3 948		3 948
Human Rights Adviser	Проведение тренинга по вопросам ЛГБТ				381		381					381	381
ИТОГО		256 469	188 358	200 369	177 766	224 229	1 047 241	255 446	192 904	182 106	171 170	198 494	1 000 120

GENDERDOC-M

**FIVE-YEAR
ACTIVITY
REPORT**

Years 2010 – 2014

Chişinău – 2015

Contents

we about ourselves and our friends about us

- Five years of true victories 3
- To stop and take a look back 4
- GENDERDOC-M
Information Centre in 2009–2014** 5
- Without GENDERDOC-M there would
have not been LGBT emancipation 7
- GENDERDOC-M and
CIVIL RIGHTS DEFENDERS:
10 years of fruitful cooperation** 8
- GENDERDOC-M –
Our Reliable Partner in Moldova** 9
- GENDERDOC-M Centre is renowned
for actively representing interests
of LGBT community** 10
- Through mass media, GENDERDOC-M
managed to show general public true
face of the LGBT community** 11

organisational development

- Organisation's reputation grows
in the country and abroad** 13
  - ▶ General Assemblies and Board Meetings
  - ▶ Strategic Plan
  - ▶ Rebranding
  - ▶ Library
  - ▶ International work
  - ▶ Conferences
  - ▶ International Pride Festivals

lobby and advocacy

- GENDERDOC-M is the regional leader
in the anti-discrimination field** 19
  - ▶ Non-discrimination Coalition
and Anti-discrimination Law
  - ▶ Strategic Litigation
  - ▶ Counselling
and seminars for LGBT community
  - ▶ Camp for LGB people on the theme
"Stereotypes, Prejudices, Stigma and
Discrimination"

- ▶ Monitoring and Documentation
of LGBT Rights Violations
- ▶ Information campaign
- ▶ Trainings
- ▶ Performances
- ▶ Public Actions
- ▶ Working with Mass Media
- ▶ Publications
- ▶ Monitoring of mass media
- ▶ Feminism
- ▶ Seminars for students
- ▶ Seminars for professional groups

community development

- We motivate LGBT people to
become socially active** 29

LGBT health

- LGBT Community Chooses Safety** 31
  - ▶ LGBT community chooses safer sex
  - ▶ Considering Beneficiaries' Needs

briefly about important things

- PRECIS conference:
How was it?** 34

- Rainbow over Dniester
Festival 2010 – 2014** 37

- ▶ International conferences
- ▶ Public rallies and Marches
- ▶ Social activities for LGBT community
and its friends
- ▶ Documentary Marathon 2012

- 'Mirror' reflection
of LGBT community's life** 40

- Support groups** 42
  - ▶ In the support group,
they became five years older
  - ▶ Parents Began to Take the Initiative

- Supporting transgender people** 44

budget implementation in 2010 – 2014

**Alexei
MARCICOV,**
Chairman
of GENDERDOC-M
Information Centre

ALL people have such stages in life which they transcribe into their own history. In my life, one of those stages was the period between 2010 and 2014. These five years of mine completely intertwined with the GENDERDOC-M Information Centre's reporting period. And the starting point was the closing period of PRECIS, a unique project not only for GENDERDOC-M, in terms of significance, but also personally for me. It has turned GENDERDOC-M into a truly professional human rights organization and also resource centre for non-governmental organisations in the post-Soviet space and made me a professional human rights defender.

This period was followed by another historically important moment: Lesbians, gays and bisexuals were partially recognised as a social group that requires state protection from discrimination. Unfortunately, gender identity is not explicitly mentioned in it. I had dreamed

we about ourselves and our friends about us

Five years of true victories

of a law that would ensure a bit more equality for LGBT people since the establishment of the GENDERDOC-M Information Centre. And my dream partly came true. The Law on Ensuring Equality was adopted by the Parliament in 2012.

And yet, after the dramatic 2008 events, it seemed that the LGBT community's desire to come out to mass public activities was lost once and for all. But, thank God, I was wrong. Sensing the taste of freedom once one wouldn't be able to live the same way any more. That's why the year after the Law on Ensuring Equality had been adopted we walked the short, in terms of distance, but long, in terms of spiritual significance, March for Equality. Its organisers and participants were protected by the police from the aggressive counter-demonstrators. Thus, the Moldovan Government stated that LGBT people are entitled to equality in exercising their right to freedom of assembly.

Thus, the Government of the Republic of Moldova has stated that LGBT people are entitled to have equal rights and be protected; however, the Government and Parliament are yet to walk the talk and ensure that LGBT people's rights are granted and respected.

To stop and take a look back

ONCE, when I was crossing the GENDERDOC-M Information Centre's threshold, I thought that working in this organisation would be a dream job for me. That was an impossible dream. However, some five years later I became the executive director of one of the strongest, most experienced and professional LGBT organisations in Eastern Europe.

It occurred that this reporting period coincided with the time of my directorship, and only during the report preparation period was I able to really understand and appreciate the huge amount of

work, which had been completed by the GENDERDOC-M team, and the successes, which we had been able to achieve with the help from our partners, volunteers and community members.

Often, in the routine of writing project proposals and reports and carrying out strategic litigation and training sessions, we have no time to stop and take a look back saying to ourselves, "We've done a lot. We're great!" Now, having finished this report, I want to do exactly this – to express my gratitude, first of all, to all staff and volunteers and, of course, to all professionals, as well as to all partners thanks to whom you are holding this publication in your hands.

Anastasia Danilova,
Executive Director of the
GENDERDOC-M Information
Centre

GENDERDOC-M Information Centre in 2009–2014

FIRST arrived in Chişinău in April 2009, in the immediate wake of the dramatic events surrounding the elections of that month, Parliament had just been burnt and tens of people remained in custody. Ultimately, circa 700 persons would allege that they had been beaten by police during the events, in which several people were killed.

I arrived on a Saturday, checked into my hotel and headed straight to the final event of the 2009 Rainbow over Dniester Pride Festival, a party in a club on Bernardazzi Street. A friend of mine had put me in contact with Boris Balaneţkii – at that time the GENDERDOC-M director – and Boris had invited me to come along. It was a great party. I remember vividly the drag queen beauty pageant and karaoke contest. And I met people that night who remain friends to this day. But it was, of course, a subdued and difficult evening – 2009 Rainbow over Dniester Festival was entirely a private, secret event, both because of the political turmoil, but also because a peaceful rally in 2008 had been stopped by a violent mob, assisted by secu-

rity services. A video of the events of 2008 – still on YouTube – is a frightening, depressing and ugly record of massive public bullying.

How far GENDERDOC-M has come since then! In 2010 and 2011, the Chişinău municipality banned another peaceful rally, but allowed counter-demonstrations. Anti-LGBT movements became more prominent in Moldova, and key members of Moldova's leadership made statements intolerable anywhere, and certainly not befitting the government of a country intent on upholding its international human rights obligations. As these issues climbed the list of international concern surrounding Moldova, we watched with our own kind of pride as GENDERDOC-M evolved into a skilled, thoughtful and highly competent human

Claude Cahn,
Human Rights Adviser
Office of the United Nations High
Commissioner for Human Rights
(OHCHR)

rights organisation – arguably Moldova’s best human rights organisation in any area.

And we are also proud that the United Nations has joined fully, openly and unequivocally in its support for GENDERDOC-M’s

efforts to assist Moldova in becoming a democratic country, celebrating Moldova’s beautiful diversity with “tolerance, pluralism and broadmindedness”, in the powerful words of the European Court of Human Rights. We have celebrated with sincere joy the successes led by GENDERDOC-M in finally holding Rainbow over Dniester Festival in 2012, and in holding the March for Equality without even minimal challenge in 2013. A photograph of Anastasia Danilova holding aloft the rainbow flag from the podium and howling with joy is one of the most enduring images of the beauty of human liberation that I have seen.

Of course, challenges lie ahead: new movements on the Internet openly entrap gay men. In September, the office of GENDERDOC-M was actually attacked, for the first time since 2009. As the human rights challenges facing LGBT communities in Moldova, we will work with GENDERDOC-M to find appropriate methods for addressing them. And we are confident that – not too long in the future – this work will ultimately be successful: full dignity for lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people in the Republic of Moldova, celebrated by everyone as full and equal members of the human family.

20 November 2014,
Chişinău

Without GENDERDOC-M there would have not been LGBT emancipation

GENDERDOC-M is one of the few civil society organisations who represent concrete interests of a concrete circle of people in our society. Few organisations can cite this as an example. GENDERDOC-M Information Centre does not allow for compromise and does not betray principles of equality and human rights. This is exactly what other associations should learn from the Centre.

GENDERDOC-M is the civil society organisation and not a professional consultative association whose number is great in Moldova. This is what lies in its naturalness and harmonious understanding of its bold civic stance. Perhaps, there is no other similar organisation in Moldova who would overcome so many stereotypes on its way and not only in society. If there had been no GENDERDOC-M, there would have not been the movement towards LGBT emancipation.

Serghei Ostaf,
Director of the Human Rights
Resource Center “CRDO”

GENDERDOC-M and CIVIL RIGHTS DEFENDERS: 10 years of fruitful cooperation

SINCE 2004 Civil Rights Defenders has partnered with GENDERDOC-M Information Centre to increase awareness of and access to information concerning the LGBT community. Joint efforts have also aimed at combating prejudice and improving the position of the community in the Republic of Moldova. This cooperation includes publications and resources that inform and empower LGBT persons living in the country. To improve the media reporting on LGBT issues, GENDERDOC-M has trained journalists and conducted extensive media monitoring. The most recent analysis has shown that over the last several years the media reports on LGBT issues have become more neutral and less prejudiced or biased. This is an important achievement in not only protecting citizens' right to freedom from discrimination, but also in improving the public's perception, and overcoming stereotypes and prejudice.

GENDERDOC-M – Our reliable partner in Moldova

GENDERDOC-M Information Centre certainly stands out as a strategic organisation with great impact. In recent years, we at ILGA-Europe have been impressed by the well-developed strategy and thought-through advocacy on the adoption of the Moldovan anti-discrimination law, which resulted not only into the adoption of an LGBT-inclusive anti-discrimination law, but also effective mechanisms to protect the rights of the LGBT community in the country. There is also so much to learn from the GENDERDOC-M team on effective

cooperation with police on the organisation of safe Pride events, on successful strategic litigation, as well as on working with older gay people, among many other activities. Another notable strength of the organisation has been its capacity to continuously improve its democratic structures to ensure transparency and accountability. In short, GENDERDOC-M has grown even stronger as a credible, effective and respected partner in Moldova and at a European level over the past five years. For this, I sincerely congratulate the many dedicated, intelligent and compassionate people of the GENDERDOC-M team.

Evelyne Paradis,
Executive director
of ILGA-Europe

GENDERDOC-M Centre is renowned for actively representing interests of LGBT community

ALTHOUGH I'd been familiar with the GENDERDOC-M Information Centre's activity since 2001, our partnership began in 2010, when the organisation set a goal to apply the available domestic legislative provisions in protecting LGBT people and to develop new LGBT-friendly legal tools.

The organisation's image has evolved throughout all these years thanks to the perseverance it manifested in demanding equal treatment of LGBT people and punishment for the humiliating attitude and offence. GENDERDOC-M is well known in the legal circuits and in the society in general as the organisation that actively represents interests of LGBT people, has sanctioned hate speech and fought discrimination in court. The organisation has managed to establish a clear practice of legal gender recognition for transgender individuals in the absence of any clear document change procedure implemented by the State Registry Offices.

Nevertheless, exercising the right to the freedoms of assembly and ex-

pression, violation of LGBT people's rights, and hate crimes still represent urgent issues that can and must be resolved in the nearest future. I can firmly state that the endeavours made by the GENDERDOC-M Information Centre during the past years have brought a number of positive changes to the legislation and LGBT people's social life in the Republic of Moldova. No wonder the old saying goes: "Knock, and the door will be opened for you. Ask, and it shall be given to you".

Doian Ioana Străisteanu,
Lawyer and
human rights expert

Through mass media, GENDERDOC-M managed to show general public true face of the LGBT community

LOOKING back at the last five years of the organisation's activity, I can certainly affirm that GENDERDOC-M has gone from adolescence to maturity from the viewpoint of many aspects and not only raising awareness about LGBT people's rights and problems, but also in raising awareness among the general public. I've seen GENDERDOC-M's activists manifest solidarity with diverse discriminated groups and not only with those from Moldova.

In 2010 and 2011, GENDERDOC-M was occasionally present in the local informational space but only in the context of the anti-discrimination bill. Now I've noticed a significant qualitative and quantitative leap. GENDERDOC-M is more and more visible and, it should be underlined, in a positive context. Of course, the leap is determined by several indirect factors such as Moldova's direction towards the European Union and, consequently, Moldo-

van society's thawing (including mass media outlets) with regard to diversity acceptance.

The principal factor still remains GENDERDOC-M's own organisational maturation. Its activists are becoming more active in raising public awareness and organising a lot of public events that often draw the media's attention. An immense piece of GENDERDOC-M's work for LGBT people is carried out by providing them services and counselling, which is becoming more and more visible. I see a greater openness of gays and lesbians: More of them choose not to conceal their sexual orientation anymore and disclose it to society, in front of TV cameras and have no more fear to participate in the March for Equality held by GENDERDOC-M annually.

I also note maturation in regards to on-line presence (an element that shouldn't be neglected in the Information Age). GENDERDOC-M has managed

to launch an exceptional platform egalim.md, inspired by the U.S.-based It Gets Better Project, bringing LGBT people closer to the general public which is a very important thing to do. I am convinced that, in great measure, those who discriminate or manifest a negative attitude towards LGBT people, in fact, do not know these people and have never talked to a gay or a lesbian to see that they are just like anybody else.

GENDERDOC-M has managed to show a different 'face', to 'reform' its website which looks magnificent. It is more attractive than the previous version and is easy to navigate, where one (including a journalist) can find necessary data.

Adding one more personal

observation, I'd like to say that GENDERDOC-M has managed to formulate its main message more clearly and convey it more and more often throughout the last two years. It is the message that LGBT people do not demand special rights but rather that they fight for the equal rights enjoyed by the rest of Moldovan citizens, thus having managed to decrease (maybe insufficiently) and to neutralise negative and discriminatory reactions and, especially, stereotypes about this community.

Alla Ceapai,
Radio Free Europe/
Radio Liberty

organisational development

Organisation's reputation grows in the country and abroad

GENERAL ASSEMBLIES AND BOARD MEETINGS

The members and Board of organisation became exactly the people who helped the staff in their uneasy work in the field of promoting LGBT equality in 2010 – 2014. The work in the field of promoting anti-discrimination legislation, obtaining the true right to the freedom of assembly for

Between 2010 and 2014, six Board meetings, three report-and-election assemblies and two general assemblies of organisation's members took place. At the Board meetings, general and report-and-election assemblies, the executive director's and staffers' reports about the completed work were heard; reports of the Censorship Committee about the account of financial means and assets were presented, and GENDERDOC-M's staff list was approved. Almost at every assembly, the organisation's membership and membership fee were discussed. The Board, as well as the general assembly, spent time on discussing the issues related to the carrying out of public activities, peaceful demonstration, and the Rainbow over Dniester Festival. One

of the assemblies considered the question of introducing amendments to the organisation's statutes with regards to the change of legal address, change of organisation's name, and delegating GENDERDOC-M the right to

the LGBT community, and defending rights and freedoms of the GENDERDOC-M Information Centre beneficiaries was consolidated as never before, particularly in the interconnection of all organisational structures and among the general assembly, Board, Censorship Committee and organisation's staff.

represent interests of LGBT community in court and other state bodies. At the report-and-election assemblies the Board and Chairperson were elected.

Also, during the reporting period, the number of organisation's members increased. At the beginning of 2010, GENDERDOC-M had 21 members. At the report-and-election assembly held in December 2014, there were already 37 members; among them six were honorary members. It should be underlined that only in January 2014 there were elected 11 new members, and five former members were granted the title of honorary members of GENDERDOC-M. It is also important that at the report-and-election assembly held in 2012, for the first time in history, parents of gays and lesbians were elected as members, and the organisation's Board was more than 50 per cent renewed, what is more, with young gays and lesbians.

STRATEGIC PLAN

At the end of 2010, the preparatory work for the elaboration of the organisation's 2011 – 2013 Strategic Plan had been completed. It was successfully implemented within three organisational programmes: Organisational Development and Volunteers' Movement Programme, LGBT Health and Well-being Programme, and the LGBT Rights Lobby and Advocacy Programme. Upon the three years' completion, based on the assessment of the implemented 2011 – 2013 Strategic Plan, a new strategic plan for 2014 – 2016 was elaborated. During the preparatory work for the current strategic plan, a number of consultations in the form of focus groups with partner organisations, journalists, psychologists, beneficiaries, parents and relatives of LGBT

people, outreach workers and organisation's Board were carried out. In the 2014 – 2016 Strategic Plan were included following programmes: the Capacity Building Programme, LGBT Rights Lobby and Advocacy Programme, LGBT Community Development Programme, and LGBT Health Programme. Thereby, the work with the LGBT community was included in a separate programme, whose aim is to develop a consolidated, socially active and motivated LGBT community. For the first time, the work on developing a feminist movement was included in the strategic plan.

REBRANDING

To increase GENDERDOC-M's visibility, in 2013 it was decided to conduct organisation's rebranding within which a new organisational style and logo were elaborated. The logo design combined the international symbol of the fight for LGBT equality, the pink triangle, and a national motif, the grape leaf. Thus, the current logo simultaneously reflects the organisation's significance on the territory of Moldova, as well as in the international LGBT movement. The design company that conducted the rebranding process elaborated the organisation's brand book, which includes guidelines on the correct use of organisational style

and examples of designs. A well-structured, user-friendly, accessible, and modern website was elaborated in 2013 and launched at the beginning of 2014. The elaboration of a new website was one of the principal recommendations included in GENDERDOC-M Communication Strategy elaborated in 2012. The new website, www.gdm.md, contains following pages: the organisation's official documents based on which GENDERDOC-M functions, audit reports, news, information about staff, an event calendar, strategic litigation section, volunteer application form, online library, search engine, training request form, online questionnaire on human rights violations, discrimination and hate-motivated incidents against LGBT people, as well as the option of sharing website materi-

LIBRARY

The organisation's book and media library definitely represents its assets. During the past five years we have managed to significantly extend it with artistic literature and books in the fields of psychology, law, sociology etc. Our beneficiaries and students from various Moldovan universities actively visited the centre's reading room, as well as checked out books for reading and course paper and thesis writing. Also, the office hosted screenings of feature and documentary films from the organisation's media library.

INTERNATIONAL WORK

GENDERDOC-M continued working as a resource centre for other LGBT organizations in the post-Soviet space. Thus, owing to the Civil Rights Defenders' support, two years in a row, the organisation's chairman and executive director provided consultation help to the young Belarusian association 'GayBelarus'. As a result of this collaboration, GayBelarus elaborated a three-year strategic plan, as well as other such important documents as the Code of Ethics and volunteer work policy. GayBelarus members and staff revised their statutes and changed their organizational structure, as well as defined responsibilities of all staffers in accordance with programme aims

and objectives as mentioned in the strategic plan.

Within the regional cooperation activity, GENDERDOC-M Information Centre:

- ▶ provided consultation on lobbying and advocating for anti-discrimination policies to the association 'PINK Armenia' (Armenia),
- ▶ helped Mykolayiv Association for Gays, Lesbians and Bisexuals 'LiGA' to prepare and carry out the Rainbow Spring Festival in Mykolayiv, Ukraine,
- ▶ provided consultancy on organisational development and work with mass media to the association 'Gender and Development' (Azerbaijan),
- ▶ held trainings on domestic violence and methods of victim counseling, methods of psychological counseling for LGBT people and work with parents of LGBT people for Mykolayiv Association for Gays, Lesbians and Bisexuals 'LiGA' (Ukraine),
- ▶ provided consultation on the work with parents of lesbian, gay, bisexual and transgender people for Mykolayiv Association for Gays, Lesbians and Bisexuals 'LiGA' (Ukraine),
- ▶ held a training session on gender equality for human rights organizations from the post-Soviet region in Chernihiv (Ukraine),
- ▶ provided consultation on strategic planning for the association 'Nasha organizatsiya' from Dnepropetrovsk, Ukraine.

CONFERENCES

Annually, the organisation's leadership and staff participated in ILGA-Europe conference, which is the greatest and most significant LGBTI movement event in all of Europe. GENDERDOC-M Information Centre representatives partook in workshops and discussions that were carried out within following conferences:

- ▶ Expressing our differences, challenging our prejudices, developing our alliances, 2010, The Hague (Netherlands),
- ▶ Human Rights and "Traditional Values": clash or dialogue?, 2011, Turin (Italy),
- ▶ Advancing LGBTI equality in challenging economic times, 2012, Dublin (Ireland),
- ▶ Family matters! Reaching out to hearts and minds, 2013, Zagreb (Croatia),
- ▶ MOVEMENT: Leading Sustainable Change, 2014, Riga (Latvia).

In 2014, at the ILGA-Europe annual conference held in Riga, the Chairman of GENDERDOC-M Information Centre was awarded with a certificate of acknowledgement

by ILGA-Europe member organisations and staff for the "tireless support of and contribution to the Eastern European LGBTI movement". At the same conference, ILGA-Europe conference delegates elected executive director of GENDERDOC-M to represent European region in the Board of ILGA World. In 2012, LGBT Rights Lobby and Advocacy Programme Coordinator participated at the ILGA World Conference under the theme "Global Rights, Global Respect" held in Stockholm, Sweden. Two years later, in 2014, the organisation's executive director took part in the ILGA World Conference titled "Decolonizing our bodies" held in Mexico City, Mexico.

Also, in 2011 – 2013, GENDERDOC-M staff participated at the General Assemblies of IGLYO (International LGBTQ Youth and Student Organisation), which were held in Amsterdam (Netherlands), Mykolayiv (Ukraine), and Copenhagen (Denmark) respectively. In 2011 – 2012, the LGBT Community Development Programme Coordinator (then LGBT Rights Lobby and Advocacy Programme Assistant) was member of the Executive Board of the National Youth Council of Moldova. In 2012 – 2013, he was member of IGLYO Board. Within the mandate, in 2013, he served as the course director of the Study Session "Equality in Action: Mobilising LGBTQ youth around the Council of Europe Recommendation on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity" carried out for young LGBTQ activists at the European Youth Centre in Strasbourg (France). During 2010 – 2014, he participated in the following international events:

- ▶ Conference "Gender

Queer University: Questioning Norms in Higher Education", 2010, Strasbourg (France),

- ▶ Information Tour "LGBT in Germany" for activists from Eastern Europe and central Asia at the invitation of the Federal Foreign Office, 2011, Berlin (Germany),
- ▶ Conference "Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Rights in Europe", 2013, Paris (France),
- ▶ OSCE Civil Society Meeting on Monitoring and Reporting on Hate Crimes, Racism and Intolerance and Supplementary Human Dimension Meeting on Combat-

ing Racism, Intolerance and Discrimination in Society through Sport, 2012, Vienna (Austria),

- ▶ Regional Workshop "Stop the violence: LGBT rights are human rights", 2012, Tirana (Albania),
- ▶ OSCE Supplementary Human Dimension Meeting on Freedom of Assembly and Association, 2012, Vienna (Austria),
- ▶ Conference "Defenders' Days", 2013, Stockholm (Sweden),
- ▶ Conference "Defenders' Days", 2014, Stockholm (Sweden),
- ▶ 5th European Transgender Council, 2014, Budapest (Hungary).
The LGBT Health Programme Coordinator participated in following conferences:
- ▶ XVIII International AIDS Conference, 2010, Vienna (Austria),
- ▶ Conference "HIV in European Region, Unity and Diversity", 2011, Tallinn (Estonia),
- ▶ The Future of HIV Prevention among MSM in Europe Conference "Men, sex and HIV", 2011, Stockholm (Sweden),
- ▶ National HIV/AIDS Conference "Zero tendency: Zero new HIV infections, zero discrimination, zero AIDS-related deaths", 2013, Chişinău (Moldova),
- ▶ Conference "HIV and Viral Hepatitis: Challenges of Timely Testing and Care", 2014, Barcelona (Spain).

INTERNATIONAL PRIDE FESTIVALS

At the invitation of the Dutch Embassy in Germany, the LGBT Community Development Programme Coordinator participated at the 35th Christopher Street Day Parade held in Berlin, Germany, in 2013. In June 2014, executive director and LGBT Rights Lobby and Advocacy Programme Coordinator represented GENDERDOC-M Information Centre at the biggest European Pride festival, EuroPride, which took place in Oslo, Norway. In August 2014, executive director and LGBT Community Development Programme Coordinator represented the organisation and Moldova at the biggest Pride Festival in Scandinavia – Stockholm Pride.

lobby and advocacy

GENDERDOC-M is the regional leader in the anti-discrimination field

NON-DISCRIMINATION COALITION AND ANTI-DISCRIMINATION LAW

Since 2005, GENDERDOC-M Information Centre is a member of the Non-discrimination Coalition consisting of non-governmental human rights organisations from Moldova. The Coalition elaborated a draft law on preventing and combating discrimination and maintained its promotion among governmental agencies. The initial title of the draft law was "Law on Preventing and Combating Discrimination". In 2011, it stirred opposition from different Christian associations because it contained sexual orientation in the list of protected grounds, which had been included in the law. As a result of consultations with Moldova's European partners, the draft law's title was changed into the "Equal Opportunities Law", and the sexual orientation criterion was mentioned

only in the Article 7, which prohibits discrimination in the field of employment and occupation. In May 2012, it bore the title "Law on Ensuring Equality" and was adopted by Parliament. The law entered into force on 1 January 2013. GENDERDOC-M Information Centre was the first organisation who submitted a court complaint based on the law provisions on behalf of a woman, who had been subjected to discrimination by her ex-husband. The case was subsequently won. In the judgment, the fact of discrimination, namely harassment and victimisation, in other than employment area was officially recognised. The present law foresaw establishment of an institutional mechanism to prevent and combat discrimination, as well as to ensure equality, the Council. GENDERDOC-M, along other non-governmental organisations, put forward candidates to the elected position of the Council member and monitored the election process based on eval-

uation of candidate's resume and an interview with the election commission consisted of members of Moldovan Parliament. The Council commenced its activity in September 2013. As of today, it consists of five LGBT-friendly members – human rights defenders, lawyers and professionals. In 2012, organisations, members of the Non-discrimination Coalition, following the recommendation by an external assessment expert, made a decision to officially register this coalition as a non-governmental organisation at the Ministry of Justice. GENDERDOC-M became one of the founding members of this newly established association.

STRATEGIC LITIGATION

In 2010, strategic litigation became one of the GENDERDOC-M's pivotal directions of work. This was possible thanks to the quality cooperation with the experienced lawyer and human rights expert Doina Ioana Străisteanu. Together with her, GENDERDOC-M elaborated Strategic Litigation Policy which has been in use during the last five years.

In 2011, within the LGBT Rights Lobby and Advocacy Programme, the project "Making Protection from Discrimination Real" was successfully implemented. This project was possible thanks to the financial support by the United Nations Development Programme. It marked the beginning of continuous and systematic work in the field of strategic litigation. During the last five years, GENDERDOC-M Information Centre initiated 30 lawsuits based on the following criteria:

- ▶ Hate crimes – 8 cases,
- ▶ Hate speech, incitement to hatred and discrimination – 13 cases,
- ▶ Discrimination – 4 cases,

- ▶ Legal gender recognition – 3 cases,
- ▶ Freedom of expression – 1 case,
- ▶ Child custody – 1 case.

In total, 16 final judgments were issued in favour of the organisation and/or plaintiffs whom GENDERDOC-M had provided free legal aid. The remaining cases are being examined including at the Court of Appeal and the Supreme Court of Justice.

One of the most important achievements for organisation, as well as for the entire LGBT community, was the judgment of the European Court of Human Rights, who had satisfied GENDERDOC-M's claim in the case "GENDERDOC-M vs. Moldova" recognising the refusal by Chişinău city authorities to allow a peaceful rally, which was to take place on 27 May 2005 during the Rainbow over Dniester Festival, illegitimate. The Strasbourg Court ruled that the Chişinău City authorities had violated Article 11 (freedom of assembly), Article 13 (right to an effective remedy), and Article 14 (prohibition of discrimi-

nation) of the European Convention on Human Rights. Namely, for the first in the history of our country, Moldova was charged for violating Article 14, which prohibits discrimination of people on any ground. According to the judgment, Moldovan authorities paid GENDERDOC-M Information Centre €8110 in moral damages and €2900 in court expenses. A similar case regarding violation of the right to freedom of assembly for LGBT people in Moldova is being currently examined by the European Court of Human Rights. It regards discrimination against GENDERDOC-M activists and their allies by Chişinău city authorities that happened in 2010 when the activists intended to hold a public rally in support of adoption of the anti-discrimination law in the city centre of Moldovan capital. Back then, the Mayor of Chişinău, Dorin Chirtoacă, went to court with a claim against the organisation demanding relocation of the public LGBT rally from the city centre to the city outskirts. Chişinău Court of Appeal satisfied Mayor's claim whereas the Supreme Court of Justice refused to recognise the judgment by the lower court instance as discriminatory. According to the ILGA-Europe statistics presented at the annual conference in 2012, Moldova ranked first in Europe in terms of the number of court cases concerning sexual orientation and gender identity at the national level.

In December 2012, GENDERDOC-M Information Centre was granted the Human Rights Award by the UN Office in Moldova for "its work on combating discrimination through litigation, advocacy and awareness-raising activi-

ties". In the explanatory award Memorandum it said that GENDERDOC-M is "the only organisation in the country defending LGBT rights at the national and international levels". Experts called the Centre "the national human rights voice, as well as a regional leader, in the field of the rights of lesbian, gay, bisexual and transgender people, as well as combating discrimination broadly".

COUNSELLING AND SEMINARS FOR LGBT COMMUNITY

One of the pivotal forms of legal support provided to the LGBT community is offering of the free legal counselling on issues concerning violation of one's rights on grounds of sexual orientation and/or gender identity. From 2010 to 2014, in total 146 legal consultations were carried out. Besides this, seminars with lawyers were carried out for LGBT community members. The seminars were held on the following themes:

- ▶ Police detention procedure. How to act if one is detained. What rights the detainee has and on what grounds one can be detained.
- ▶ The age of consent for consensual sexual activity.
- ▶ Discrimination and how one should react to an act of discrimination.
- ▶ Domestic violence.

- ▶ Defend your rights today and be free tomorrow. On the Universal Declaration of Human Rights and the Law on Preventing and Combating Discrimination.
- ▶ Police and I. Rights and obligations.
- ▶ Questions for a lawyer.
- ▶ Property relations in same-sex couples.
- ▶ Rights and freedoms of LGBT people.
- ▶ Preventing hate crimes.

One seminar on preventing hate crimes for outreach workers was carried out with the purpose of raising their awareness about the issues and further dissemination of received information among beneficiaries who visit gay cruising areas. Besides this, a training course

on document- ing cases of rights violations was held for five volunteers who were skilled to counsel people on human rights, interview victims of discrimination, and fill in respective questionnaires.

CAMP FOR LGB PEOPLE ON THE THEME "STEREOTYPES, PREJUDICES, STIGMA AND DISCRIMINATION"

In September 2013, a camp on the theme "Stereotypes, Prejudices, Stigma and Discrimination" was carried out for 20 LGB community members. The aim of the camp was to identify and discuss the prejudices and stereotypes participants had and overcome them. However, it was also important to discuss the internalisation of homophobia, its characteristics and the harm it causes LGBT people. In the second half of the activity, participants received information on homophobia and discrimination. All camp activities were carried out in an interactive way with assistance of video aid and practical exercises.

MONITORING AND DOCUMENTATION OF LGBT RIGHTS VIOLATIONS

Since GENDERDOC-M Information Centre is a human rights organisation, one of its main tasks is to monitor and document cases of discrimination and violations of rights on grounds of sexual orientation, gender identity and expression. Annually, the organisation produces a report on the situation with observance of LGBT rights in Moldova with concrete examples of violations documented within the LGBT Rights Lobby and Advocacy Programme. Also, during the last five years the following thematic reports were issued:

- ▶ Report on violation of economic, social and cultural rights of LGBT people in Moldova presented to the respective UN Committee,

- ▶ Annual reports on hate crimes against LGBT people in Moldova for the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights,
- ▶ Report on ill-treatment and discrimination based on hatred towards LGBT people in Moldova for the Equal Rights Trust;
- ▶ Alternative report on the violations of LGBT people's rights in 2008 – 2010 for the Universal periodic Review (UPR) based on which Moldovan Government received a number of recommendations to ensure respect of LGBT people's rights;
- ▶ Report on homophobic speech by members of Moldovan Parliament (written together with ILGA-Europe);
- ▶ Reports on strategic litigation.

The situation with observance of LGBT people's rights in Moldova was always voiced and discussed at all meetings and round tables with high-profile officials, representatives of European institutions (European Commission for Enlargement and European Neighbourhood Policy, European Commission on Human Rights, European Union Delegation, Council of Europe, OSCE, UNDP), international representations, commissions, delegations and foreign embassies.

In 2011, a survey on discrimination and human rights violations among 220

lesbians and gays was conducted. Based on the collected data, an analytical report on the instances of human rights violations in the lesbian and gay community was drawn. It revealed that 65% of respondents from the lesbian and gay community had faced various problems due to their sexual orientation. From the remaining 35% (94 respondents had never faced similar problems) 39% (37 respondents) said they had not disclosed their sexual orientation to anybody, 23% (22 respondents) had come out to their friends only, and only 31% (25 respondents) had come out to their families and friends. The percentage of people who had faced problems due to their sexual orientation was 65% among the gay men and 49% among the lesbian women. Also, based on the analysis of the problems faced by transgender people, and with direct involvement of the GENDERDOC-M Information Centre, a

working group on the elaboration of the legal gender recognition mechanism for transsexual people was established.

INFORMATION CAMPAIGN

Within the project “It Gets Better – egal.md” the egal.md website aimed at making the voices of those who condemn homophobia and transphobia and express support for LGBT youth heard was launched. This GENDERDOC-M project aspires to show the LGBT youth, who have realised their sexual orientation or gender identity, that they are not alone and that there are other people in Moldova who accept them, wish them happiness and consider them equal. Besides the video messages of support, the website shares different LGBT stories from Moldova and video messages by out gays and lesbians.

The project idea was inspired by the U.S.-based It Gets Better Project. The significance of the Moldovan project “It Gets Better – egal.md” was recognised internationally. In July 2013, it became official international affiliate of the It Gets Better Project in Moldova. Thus, egal.md is the first initiative of such kind aimed at LGBT youth in Eastern Europe, and namely on the post-Soviet space.

The website was launched in February 2013. Currently, it has a collection of more than 70 video messages and 60 personal stories. Since its launch, it was visited by more than 34 thousand unique visitors.

“A Word Can Lead to a Crime” project aimed at preventing homophobic speech by politicians during the national parliamentary elections in November 2014. Within the project, an animated video called “Do not be manipulated!”, was produced and distributed on social media and

several TV channels. The GENDERDOC-M campaign called on the general public, who become a target of dirty political games and propaganda during election period, to become aware of the fact that politicians ignore real social problems in favour of invented ideas. By the means of the animated video, the public was urged to demand politicians to resolve true issues and not to be manipulated.

TRAININGS

During the reporting period, in total 23 training courses on sexual orientation and gender identity were conducted for the following groups: journalists, volunteers, Amnesty International Moldova, Family Planning Society of Moldova (SPFM), members of the Non-discrimination Coalition, staff and volunteers of the National Roma Center, Youth in Action training participants, police, staff of the Human Rights Center of Moldova (ombudsman institution), students of the Advanced Journalism School, Border Police, cross-ministry working group on legal gender recognition, and staff of Peace Corps Moldova. Besides this, 14 training sessions were conducted in Moldovan urban and rural schools within the Non-discrimination Caravan project, as well as 13 anti-bullying lessons for 401 high school students and 30 teachers.

PERFORMANCES

The GENDERDOC-M Information Centre staff and volunteers were interviewed and consulted for two theatre performances staged by the independent theatre company, teatr-spălătorie. The script of the first documentary play, ROGVAIV (abbreviation of the first letters of each rainbow colour) was based on materials and news pieces that came out during the public debate around adoption of the anti-discrimination draft law in spring 2011. It reflected most infamous instances of homophobic hate speech by the Moldovan political elite in 2011 and statements of support towards LGBT community by some influential public personae.

The second performance, “Dear Moldova, can we kiss just a little bit?”, was staged together with a group of non-professional actors who are beneficiaries of the GENDERDOC-M Information Centre and who told their stories of what it meant to be gay for his or her relative (parent or child) in Moldova. This performance enjoyed huge success. It was shown three times in Germany, where it won the first prize at the Burgerbuhnenfestival. Both performances were shown at the Rainbow over Dniester Festival in 2012 and 2014.

In 2012, the then LGBT Rights Lobby and Advocacy Programme Assistant, Artiom Zavadovschi, staged a mono performance “Coming Out” hosted by teatr-spălătorie on the occasion of the International Coming Out Day. The documentary performance, based on Artiom’s personal experience of growing up gay in his hometown of Bălți, which also addressed the anti-homosexual ordinance adopted by the Bălți City Council in February 2012, was shown three times.

PUBLIC ACTIONS

During the five years, between 2010 and 2014, in total 19 protest rallies, marches, flash-mobs and other public demonstrations on LGBT rights were held. They were dedicated to the LGBT people’s right to the freedom of assembly, International Day against Homophobia and Transphobia, took form of a kiss-in, raised the issues of “love vs. hate”, right to family, discrimination, anti-LGBT legislative initiative in Russia, Ukraine and other countries, street harassment, homophobic pseudo-scientist Paul Cameron’s visit to Moldova and others. The GENDERDOC-M staff, volunteers and beneficiaries participated in 11 rallies, marches, flash-mobs and other public actions held by partner organisations, which were dedicated to the issues of countering domestic violence, violence against women, hate speech, discrimination against refugees, discrimination against Roma people, supporting anti-discrimination legislation, supporting declassification of KGB archives, supporting the right to vote of people with disabilities, supporting freedom of religion, and Europe Day celebrations.

WORKING WITH MASS MEDIA

In recent years, LGBT issues have become ones of the highest-rated and most controversial discussion topics in the Moldovan mass media, as well as in the society in general. Being aware of the fact that mass media forms public attitudes towards LGBT people in society, GENDERDOC-M staff and volunteers paid particular attention to the work with journalists and students, future mass media professionals. During the last five years, there were three training courses and three lectures on sexual orientation, gender identity and

correct LGBT terminology conducted for journalists and students of the Advanced Journalism School. It should be noted that the organisation's staff gave more than 80 interviews on the issues of LGBT rights in Moldova, anti-discrimination legislation, litigation, and other LGBT-related topics for the TV channels, radio stations, newspapers and on-line media (Jurnal TV, Moldova-1, ProTV, Euro TV, Jurnal FM, Radio Free Europe/Radio Liberty, Prime, TV2, Publika TV, Canal Regional, Jurnal de Chişinău, TVC21, Adevărul, NIT, TV7, Radio Chişinău, Unimedia, kommersant.md, Komsomolskaya Pravda, Voice of Russia, discriminare.md, BBC, MIR TV channel). Also, GENDERDOC-M staff participated in more than 30 TV talk shows and debates aired on AltTV, Jurnal TV, Canal Regional, Publika TV, SorTV, and Prime TV channel.

17 press conferences were organised on the following themes:

- ▶ Supporting the Law on Freedom of Assembly
- ▶ On the ban of the LGBT rally with participation of the Member of European Parliament, Marije Cornelissen, and ILGA-Europe Programmes Director, Maxim Anmeghichean
- ▶ Saying No! to teaching religion in schools
- ▶ Supporting the Law on Preventing and Combating Discrimination
- ▶ Appealing to Parliament, Church and society to prevent hate speech against LGBT people
- ▶ On the launch of the Rainbow over Dniester Pride Festival – annually
- ▶ Presenting results of the survey “Facing Existing Discrimination” conducted together with ILGA-Europe
- ▶ On the hate crime perpetrator's sentence
- ▶ Year results of strategic litigation
- ▶ Court judgment in the case “Oleg Brega vs. privesc.eu”

- ▶ Activity of extremist gangs in Moldova
- ▶ Litigation results
- ▶ Exposing the pseudo-scientist Paul Cameron

Three press statements on the following issues were sent to the mass media:

- ▶ Statement by the member of Parliament, Piotr Vlah about the ban for gay people to be members of the Liberal Democratic Party
- ▶ Change of identity documents for transgender people
- ▶ Judgment of the case “GENDERDOC-M vs. mdn.md website”

The GENDERDOC-M representatives participated at three round-table discussions carried out together with journalists. The discussions covered such themes as hate crimes, ethic coverage of issues related to marginalised minorities, and tolerance towards socially vulnerable groups.

PUBLICATIONS

During the past five years following publications were released:

The guide for journalists “How to Write About LGBT People Correctly”. The booklet was elaborated as an aide to mass media professionals to improve their language in terms of avoiding use of humiliating or incorrect vocabulary and better professional approach when covering LGBT issues.

The booklet “Know Your Rights” was elaborated for lesbian, gay, bisexual and transgender people. It mainly aims at raising their awareness about the most frequently violations of LGBT rights in Moldova, as well as at providing them recommendations how to defend their own rights. The booklet text contains references to the current Moldovan legislation and excerpts from its concrete articles.

FEMINISM

Since 2014, one of the GENDERDOC-M Information Centre's areas of work with the LGBT community has been designated the development of a feminist group that subsequently, in theory, will join the mainstream feminist movement of Moldova. The starting point of the work in this direction became the training course “The Right to Be a Woman”, where an active feminist collective was established and its further actions and involvement in the women's rights movement of Moldova were discussed. The training course agenda included discussion of

such topics as the social gender norms, history and directions of feminism, influence of patriarchy on women in Moldova, and elaboration of the feminist group's action plan.

SEMINARS FOR STUDENTS

Throughout the five reporting years, there were 36 seminars held on the topic “Fundamental aspects of human sexuality”. The seminars were mostly attended by the psychology and social work department students from various Chişinău-based universities (Ion Creangă Pedagogical University, Free International University of Moldova (ULIM), Moldova State University, University of Criminal Law and Criminology, and Technical University). A large number of seminars were held based on the university teachers' initiative in the framework of the student training practice. From 2010 to 2014, 654 students par-

MONITORING OF MASS MEDIA

In 2011 and 2012, a total of 10 scholarships were given to journalists and bloggers, as well as to concrete publications, e.g. the SP newspaper from Bălţi, Expert Novostey and Ziarul de Gardă newspapers from Chişinău.

Year	Tonality of coverage	Language of material		Total
		Russian	Romanian	
2010	positive	18	134	152
	negative	7	156	163
	neutral	8	76	84
Total number of materials in 2010				399
2011	positive	61	237	298
	negative	35	214	249
	neutral	28	77	105
Total number of materials in 2011				652
2012	positive	49	96	145
	negative	32	127	159
	neutral	73	101	174
Total number of materials in 2012				478
2013	positive	22	97	119
	negative	84	71	155
	neutral	164	256	420
Total number of materials in 2013				694
2014	positive	54	91	145
	negative	68	93	161
	neutral	125	161	286
Total number of materials in 2014				592

ticipated in the aforementioned seminars, 538 of whom were women and 116 were men.

The seminar participants received theoretical knowledge and various information materials on sexual orientation and gender identity and the specifics of service provision to LGBT people by means of various interactive methods of information delivery. Seminar participants also had an opportunity to ask questions and receive answers from an LGBT person, who would come out in front of them. This method undoubtedly increased seminar effectiveness.

According to remarks made by the organisation's staff for the last several years, the growing tendency of LGBT acceptance among youth has become particularly visible. Youngsters tend to accept and understand new phenomena and previously incomprehensible information about various natural and societal phenomena much quicker.

SEMINARS FOR PROFESSIONAL GROUPS

In 2010 – 2014, GENDERDOC-M Information Centre paid particular attention to the awareness raising work

with various professional groups: psychologists, medical workers, police, journalists, representatives of different service providing NGOs. Mostly, that work was carried out in the form of a training course. A great number of those trainings were delivered upon a request received from the representatives of professional groups themselves, which can be explained by their need of information on specific aspects of work with LGBT people, an issue that arises during the performance of their professional duties.

During the five reporting years, there were nine training courses held on the topic "Fundamental aspects of sexual orientation and gender identity", which were attended by 159 professionals from various fields of activity. The training participants received theoretical knowledge about sexual orientation and gender identity and specifics of work with LGBT people by means of various interactive methodologies.

Training participants highly appreciated the information that they received and voiced an opinion that the information provided was very useful and that it had changed their world outlook.

community development

We motivate LGBT people to become socially active

For the past five years, GENDERDOC-M Information Centre has continued its work in the field of organising and carrying out informational, educational, cultural and entertainment activities for the LGBT people, their families and friends, as well as for the community allies and all citizens of Moldova interested in receiving reliable information on sexual orientation, gender identity and expression. Thus, between 2010 and 2013, at varying intervals, there were discussion clubs, film screenings, art clubs and informational seminars held on different topics: personal development, overcoming internalised homophobia, coming out and interaction with parents, rainbow families, violence and hate crimes, etc. Many other activities, such as public debates, flash-mobs, workshops, and parties were held in various public LGBT-friendly places (clubs, cafes, conference halls, parks), including within the annual Rainbow over Dniester Festival, International Day against Homophobia and Transphobia, Coming Out Day, Transgender Day of Remembrance, and Human Rights Day.

Due to the fact that, beginning from 2010, GENDERDOC-M Information Centre's par-

ticular attention was paid to solving legal issues bound up with discrimination and hate crimes against LGBT people, the organisation's team felt they were losing the formerly established communication with the community. That is why beginning from 2014 GENDERDOC-M's work with its beneficiaries becomes one of the priority directions. Within the new 2014 – 2016 strategic plan, the LGBT Community Development Programme was established. It is coordinated by Artiom Zavadovschi who previously held the post of the Lobby and Advocacy Programme Assistant.

The Programme aims at systematizing and reviving the work done in previous years and which was directed at developing a consolidated socially active and motivated LGBT community in the Republic of Moldova.

Within the strategy on expanding GENDERDOC-M's geographic activity in

LGBT Community Chooses Safety

LGBT COMMUNITY CHOOSES SAFER SEX

From 2010 to 2014, the GENDERDOC-M Information Centre continued working in the field of LGBT healthcare within the LGBT Health Programme. It should be recognised that it has been a long-standing and successful area of work for the non-governmental organisation. During the past five years:

- ▶ The target group has been extended geographically and quantitatively (including the cities of Bălți, where the youth-friendly health centre ATIS works directly with the target group, and Tiraspol, where outreach work is done by two employed outreach workers).
- ▶ The issue of beneficiaries' access to means of protection (condoms and lubricants) has been solved.
- ▶ The field work has been established (12 professionally trained outreach workers visit cruising areas of Chişinău five times per week).
- ▶ The beneficiary card-based account system (card registration) has been adopted.
- ▶ Men who have sex with men (MSM) have been recognised as a vulnerable group and included in the National HIV/AIDS and STI Prevention and Control Programme.
- ▶ The LGBT Health Programme actively participates at the meetings of

the National Coordinating Council on HIV/AIDS, STI and Tuberculosis Prevention and Control, as well as at meetings of the Council's working groups, enjoying the right to vote.

- ▶ The work on voluntary counselling and testing (VCT) has been initiated. This service has been provided by GENDERDOC-M since 26 November 2013.
- ▶ The Dermatology and Communicable Diseases Hospital, in collaboration with other key stakeholders, including GENDERDOC-M, has elaborated the standard on voluntary counselling and saliva-based testing for vulnerable groups. The VCT standard was approved by the order №1162 issued by Ministry of Health on 18 October 2013.
- ▶ Currently, GENDERDOC-M manages a referral system of VCT medical professionals, who have been trained in the field of VCT and certified to work in this area.
- ▶ The counselling staff of VCT offices across the country (62 offices), including the Transnistrian region, have acquired knowledge in the field of sexual orientation, sexual behaviour, stigma, discrimination,

other regions, beginning from March 2014, regular thematic seminars for the local gay community are held in Bălți. In Tiraspol, outreach workers organise activities aimed at promoting safer sexual behaviour, within which new ways of consolidating local lesbian, gay, bisexual and transgender people are sought. At the same time, in Chişinău, within the programme's framework, the work on improving forms and methods of organising and carrying out various activities for the LGBT community and their allies is done – to enhance the visibility of organisation and its services, including by means of production and distribution of visual products.

One of the greatest GENDERDOC-M's achievements is the It Gets Better

– egali.md Project, which was launched on 5 February 2013. It is one of the official international affiliates of the U.S. It Gets Better Project. We reiterate, egali.md website was designed so the voice of those who condemns homophobia and transphobia, and express support towards LGBT youth was heard. This project aims to show LGBT youth, who have realised their sexual orientation or gender identity, that they are not alone and that there are many people, even in Moldova, who accept them, wish them happiness and consider them equal in all rights. Thus, the It Gets Better – egali.md Project is the first LGBT initiative of such kind in Eastern Europe in general and in the post-Soviet space in particular.

During the five reporting years, the LGBT Health Programme implemented the following projects:

- ▶ 2010 – LGBT Community Chooses Safer Sexual Behaviour, funded by Soros Foundation-Moldova (\$8962).
- ▶ 2011 – LGBT Community Chooses Safety, funded by Soros Foundation-Moldova (\$9380).
- ▶ 2012 – LGBT Community and MSM Choose Safer Sexual Behaviour, funded by Soros Foundation-Moldova (\$31823).

- ▶ 2012 – Organizational and Educational Work with Third-age MSM: Our Response to HIV/AIDS, funded by amfAR (The Foundation for AIDS Research) (\$19975)
- ▶ 2013 – LGBT Community and MSM Choose Safer Sexual Behaviour, funded by Soros Foundation-Moldova (\$18324. + €16588).
- ▶ 2014 – LGBT Community and MSM Choose Safer Sexual Behaviour, funded by Soros Foundation-Moldova (€30700)

It is worth mentioning that on 30 November 2011 the LGBT Health Programme Coordinator Veaceslav Mulear was awarded the Red Ribbon Award and the Diploma for Achievements in the Field of Considerable Involvement and Commitment to the National HIV/AIDS Response granted by the Ministry of Health and UNAIDS Moldova.

CONSIDERING BENEFICIARIES' NEEDS

During the last five years, the need for psychological counselling among LGBT community members has tripled.

stereotypes, work with MSM, and raised their awareness on how to work with MSM.

- ▶ The Guidelines on HIV Prevention among Key Populations has been approved by the order № 1553 of Ministry of Health on 26 December 2013. It was elaborated by the HIV Prevention Department of the National Public Health Centre in collaboration with key stakeholders, including GENDERDOC-M.
- ▶ Collaboration with the youth-friendly health centres (Neovita in Chişinău and ATIS in Bălţi) and LGBT-friendly medical professionals has been established.
- ▶ In 2014, the standard called "Package of services in the field of HIV prevention among men who have sex with men (MSM)" was elaborated and attached to the National HIV/AIDS and STI Prevention and Control Programme. Currently, it is awaiting approval by the Ministry of Health.
- ▶ The support groups for elderly MSM and HIV+ gay men are successfully maintained. Their meetings are held on the regular basis (at least once a month).

In particular, people frequently seek psychological counselling with regards to various negative emotional states such as depression, anxiety or fear, insomnia and even panic. This is slightly more characteristic of female beneficiaries (around 52%).

It should be noted that such states are caused by the fear of possible outing. LGBT people are frightened by the fact that somebody could disclose their sexual orientation or gender identity to their family members or relatives, colleagues, classmates or neighbours. They are frightened by the fact that people on streets might learn about their homosexuality or gender identity and beat or insult them, or would threaten them with violence. Another reason for fears is the internalised homophobia and transphobia.

Men tend to turn to the psychologist with the coming out related issues (63%). Year in year out, the number of such cases grows. However, the trust in the assistance provided by organisation's psychologist increases, too.

Due to family conflicts, an equal number of men and women seek psychological support. Generally, conflicts with parents are caused by their children's sexual orientation or gender identity. Often, quarrels end with physical and psychological violence. Many beneficiaries, who have ended up in such situations, face economic problems: They are left homeless and destitute.

To show the extent of this issue, GENDERDOC-M Information Centre has conducted a study on the beneficiaries' emotional state and causes of their psychological disorders.

Another set of problems making people seek psychological support is related to the relationships within the LGBT community. As a rule, conflicts arise at the

level of interactions within the same-sex couples or with other community members. Breakdowns happen due to self-doubt, fear of being rejected or not supported in some way, which is crucial in the client's opinion. Women tend to address with such cases more often (60%).

Along with individual counselling, sessions with parents of LGBT children were held. As a result, a majority of parents accepted their children's sexual orientation or gender identity; respectively, the quality of children's as well as parent's life improved.

Seminars and training for LGBT individuals were carried out, too. Their topics varied. The most popular seminars and trainings proved to be those on effective communication and confidence, psychological reactions to the sexually transmitted infections and other sexual health related issues, as well as the effects of stress on human health, and psychological adaptation of the elderly.

Psychologist's work wasn't limited to psychological counselling, trainings and seminars for LGBT individuals, their friends and relatives. Simultaneously, the fundamental information on sexual orientation and gender identity was delivered to the representatives of civil society. These topics were raised at trainings and seminars carried out for students, police, teachers, doctors, military psychologists, border police personnel and others.

The GENDERDOC-M Information Centre's psychologist and other staff constantly shared accumulated experience in the field of individual and group counselling for LGBT people, HIV-positive gay men, parents of LGBT children, and elderly gay men with their colleagues from Ukraine and Russia.

briefly about important things

PRECIS conference: How was it?

Another step in the GENDERDOC-M development was the PRECIS Project, which helped the organisation not only obtain numerous partners and friends but also provided an opportunity to share experiences and ascend to a new level – the level of a regional resource centre for newly-founded LGBT organisations from the post-Soviet space.

At the end of the five-year-long project, in 2011, Moldovan activists held the closing project conference which united over 100 delegates from Moldova, Armenia, Azerbaijan, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, and Ukraine, as well as several dozens of representatives of international organisations and foundations. Within the conference framework took place four plenary sessions, 14 workshops, an NGO fair, a common meeting of LGBT organisations' leadership and management, a closing dinner and a friendship night where Moldovan entertainment artists performed.

Opening the project's closing conference, the Chairman of GENDERDOC-M Information Centre Alexei Marcicov reminded everyone of how socially significant the project had been, because it had become the first – and, in a particular sense, the only – project designated to LGBT communities not only from one but seven countries in the post-Soviet space. He called PRECIS the school of civic courage for the results that had been achieved in the field of human rights

defense and the school of healthy lifestyle for the activities implemented in the field of HIV/AIDS prevention, as well as the school of capacity building for the experience gained in this field.

The conference delegates heard speeches of the COC Netherlands director Koen van Dijk, Moldovan Ombudsman Tudor Lazăr, advocacy director of the LGBT Rights Program at Human Rights Watch Boris Dittrich, and the Dutch Human Rights Ambassador Lionel Veer.

As it is known, the PRECIS Project was aimed at HIV/AIDS prevention and LGBT community consolidation in the CIS region. That's why the project programme itself was divided into several pillars, each of which received a fair share of attention at the closing conference. At the conference workshops, project participants and stakeholders shared their achievements and plans for future.

The issue of HIV/AIDS, perhaps, received the most attention at the closing conference. The workshop on HIV prevention saw speeches by the Head of Public Health Policy Department at the Ministry of Health Aliona Serbulenco, LGBT Health and Well-being Programme assistant at GENDERDOC-M Veaceslav Mulear, leaders of other PRECIS project participating organisations, and the executive director of GENDERDOC-M Anastasia Danilova.

The most acute problem of the post-Soviet countries is discrimination against LGBT people. In some of the

countries, authorities do not even comprehend the fact that part of society still remains an outcast, while in others they started to think that it may be something wrong indeed, whereas in the rest of the states authorities began to elaborate and even promised to adopt shortly the anti-discrimination law under the pressure from the European structures.

In any case, the high merit of human rights defenders and LGBT rights activists should be noted and in what regards the commencement of the campaign on discrimination prevention among general public in general. And the Programmes and Policy Officer at ILGA-Europe Beth Fernandez told participants what the next steps in this direction would be.

The Moldovan lawyer Doina Ioana Străisteanu noted that in other countries, just like in ours, there certainly existed laws guaranteeing particular rights to all citizens. However, they were unable to protect LGBT people from discrimination. That's why, she said, the Moldovan Ministry of Justice had been preparing its own bill on preventing and combating discrimination. However, the lawyer and her colleagues had a lot of questions

concerning the draft law, and they had submitted a number of observations to its authors.

The representative of Kazakhstan's LGBT organisation Valentina

Ragoza said that in their country the discrimination phenomenon is generally denied or ignored. In Armenia, the situation with anti-discrimination legislation is aggravated by the religious aspect. Besides that, according to the Chairperson of 'We for Civil Equality' organisation Karen Badalyan, the Armenian society is not yet prepared not only to accept LGBT people and their rights but also does not accept human rights as such in general. What regards Ukraine, activists tried to establish a basis for discrimination prevention there as back as in 2004. However, there had been no due lobbying to promote the bill, and that's why it got suspended without reaching the Parliament. The anti-discrimination in Georgia was also non-existent. Besides that, authorities manifested extreme forms of homophobia, and no persuasion or authority by the European structures could change the situation, although, of course, Georgian

authorities still cared what the Council of Europe would say.

The ILGA-Europe expert, Niger Warner, suggested that all human rights defenders take advantage of their governments' worries about what European structures would say and do and lobby adoption of anti-discrimination legislation through the European officials. Every other year the Council of Europe received reports on the results of on-going reforms in the country which means that in some way – maybe not the most significant – this political structure could influence local governments.

Human rights defenders, professionals in different fields, and various level officials further discussed a great number of other topics from the agenda. There were separate sessions on the transgender issues and relations between parents and their LGBT children. Representatives of different countries shared their experiences in the area of shattering stereotypes, consolidating LGBT communities, and ensuring the safety of public activities.

The workshop on how to communicate with funders and raise funds proved to be very popular among conference participants. As the Programmes Director at ILGA-Europe Maxim Anmeghichean noted, almost all funders looked at several components of organisation: presence of leaders and teams, democratic structure, concrete vision of

needs and requirements. It is also important for the NGO to somehow get in the “spotlight” and be visible in society.

One of the captivating conference events was the non-governmental organisation fair. All project participating countries presented publications reflecting on the results of their work. Publications of various studies or leaflets with recommendation enjoyed particular in-depth analysis and quality.

At the closing of the conference, GENDERDOC-M, as the event organiser, prepared several surprises for participants. Firstly, there was a short video reflecting the five years of project implementation, including meetings with European experts, joint visits with Prides in other countries, training courses, and fun moments.

The second surprise could be also called a gift. Each representative of the project participating organisation received a piece of the big plaque with the project title – PRECIS. It reminds recipients of how important, timely and useful the PRECIS Project was. Most importantly, looking at that piece of the bigger image, one cannot forget that the project made the representatives of seven countries friends. It united hundreds of human rights defenders around one goal: to make the world a better place for us all.

Rainbow over Dniester Festival 2010 – 2014

The Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Pride Festival ‘Rainbow over Dniester’ is the biggest annual event holding particular significance not only for the Moldovan LGBT movement but also for the entire post-Soviet space. The festival programme contains information, social, cultural and political activities aimed at increasing LGBT people’s visibility in Moldova, drawing public attention towards the urgent problems they face, as well as informing the general public about the issues of sexual orientation, gender identity and expression, equality and non-discrimination.

Since 2013, the festival has opened with a rainbow flag-raising ceremony at the GENDERDOC-M Information Centre premises. As a rule, the ceremony is attended by invited guests: representatives of partner organisations from Moldova and elsewhere, diplomats and mass media.

The traditional Pride Festival activities comprise of the flower-laying ceremony at the Monument to Martyrs of Political Repressions. Thus, Pride Festival organisers and guests pay tribute to those LGBT people who were subjected to political repression and vi-

olence throughout different times.

Another good Pride Festival tradition is awarding professionals from various fields for their contribution to the social integration of LGBT community. The award ceremony takes place during the Pride Celebration Night in the presence of numerous guests. The ceremony is followed by a concert of famous Moldovan performers in honour of award recipients.

Another significant ‘Rainbow over Dniester’ Festival event is the safer sex promotion party. For the past two years it kicked off with a dedication to the commemoration of AIDS victims. That’s why, at the end of a short rally, participants release white balloons with small flashing lights inside them into the air. “Let

it be our message to those who died from AIDS so that they know that we remember them and will do everything possible to stop HIV”, said the Chairman of GENDERDOC-M Information Centre Alexei Marcicov at the event in 2014.

INTERNATIONAL CONFERENCES

One of the principal information Pride Festival events is the conference where pressing issues of LGBT people in Moldova and the region are discussed. That's why Pride Festival conferences gather various groups in one room: human rights defenders from Moldova, LGBT activists from neighbouring countries, representatives of international structures and partner organisations. During the five reporting years, conferences were an indispensable part of the festival programme. Here are their topics and a brief description:

2010. The Role of Non-governmental Organisations in Solving Transgender People's Problems.

LGBT activists from Moldova, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Azerbaijan, Ukraine, Georgia and Russia discussed the main problems faced by transgender individuals in the region and namely the lack or complete absence of medical professionals in the field of transition-related healthcare, lack of legal gender recognition mechanisms, and low activism and visibility of transgender people themselves. Also, the floor was taken by the representative of ILGA-Europe Maxim Anmeghichean (currently working at Open Society Foundations), who made a presentation about transgender cases at the European Court of Human Rights, and the Member of European Parliament Marije Cornelissen, who spoke about the

situation of transgender people in Europe.

2011. Rights of LGBT People in Present-day Moldova and Possibilities for Effective Combating of Discrimination.

This conference united human rights defenders from Moldova, as well as representatives of the OSCE Mission to Moldova and EU Delegation to Moldova for the discussion of issues that the anti-discrimination law should have included in Moldova, what the prerequisites for its adoption were, and what helped and hindered the speedy adoption of the law.

2012. Round Table Discussion on the Adoption of the Law on Ensuring Equality.

The initiative to hold the round table belonged to the Ministry of Justice of the Republic of Moldova.

2013. Partnership Is the Key to Success.

This conference was dedicated to the GENDERDOC-M Information Centre's 15th anniversary. It was attended by representatives of almost all partner organisations with whom we had collaborated throughout the years.

2014. Is Moldova Regional Leader in Ensuring LGBT people's Rights?

PUBLIC RALLIES AND MARCHES

2010. Protest rally 'Law Is One for All' in front of Chişinău City Hall.

2011. Rainbow Flashmob on the spot of the 2008 bus attack.

2012. The March for Equality was replaced with a round table discussion.

2013. First March for Equality – first 350 meters walked under the police protection.

2014. Second March for Equality. Participants walked the pre-established route from its beginning to the end. A small rally concluded the March. Counterdemonstrators manifested aggression as they had done before. However, thanks to the coordinated work of the police there were no casualties or serious incidents.

SOCIAL ACTIVITIES FOR LGBT COMMUNITY AND ITS FRIENDS

One more goal pursued by the Pride Festival is the consolidation of LGBT community. An optimal format for an event that corresponded to this task was organisation of the Pride House activity, which was carried out within the Pride Festival for three consecutive years – in 2010, 2011 and 2012. The Pride House represents several activities such as workshops, discussions, art clubs and others that are taking place simultaneously. Each participant could choose an event to attend based on personal preferences.

During the three Pride House activities there were two discussions on 'Parents and children: Coming out in the family', seminars 'Preparing and carrying out trainings', 'The rhetoric of hate and hate of rhetoric', 'Queer Theory', and workshops 'Art Therapy', 'Make a greeting card for the Member of Parliament' and 'Decoupage'.

DOCUMENTARY MARATHON 2012

Beginning in 2013 the duration of the Pride Festival has doubled. If between 2010 and 2012, festival lasted for only three days, programme of the following two Pride Festivals (2013 and 2014) were extended to six days. This allowed us to complement the festival with public debates, Human Library, open-air events, performances and exhibitions.

For example, in 2012, the last Rainbow over Dniester Festival day was dedicated to the arts of cinema and theatre. All activities were united under the same concept, Documentary Marathon. The programme included screening of two documentary films and a documentary theatre performance, which were followed by the Q&A sessions with their production teams.

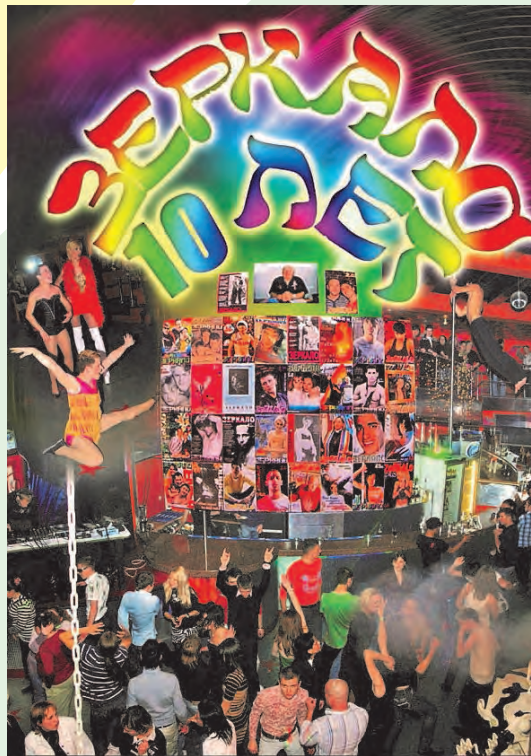

'Mirror' reflection of LGBT community's life

General information. Overall, between 2010 and 2014, there were 14 issues released of the Zerkalo (Russian: Mirror) magazine: in 2010 – two issues, in the following years – three issues per year. The circulation of each number varied between 500 and 550 copies. Most of the issues had 24 pages in total (numbers 1 and 2 for each reporting year), while number 3, released in 2011 – 2014, had 32 pages each.

About magazine's content. The first number of each reporting year is dedicated to the developments in the LGBT community that took place at the end of the previous year and at the beginning of this year, including the general assembly of organisation's members. The second number of each reporting year is dedicated to the annual Pride Festival, Rainbow over Dniester; the third one is dedicated to the events that took place in the second half of the year.

It should be noted that the authors of the publications tried to cover all LGBT events which took place in Moldova, as well as abroad. What regards the news from abroad was that it was mostly represented by the events crucial for the LGBT movement. For example, there were published reports on participation of the GENDERDOC-M Information Centre representatives at the annual ILGA Europe conference, LGBT-related statements by the European and global public and governmental agencies, as well as the accounts from Pride Parades, trainings and seminars, in which GENDERDOC-M representatives participated. In the magazine issues released in the reporting period, one can see a number of articles about

what kind of assistance GENDERDOC-M employees provided to the friendly and partner organisations.

Despite the importance of the international coverage during the entire reporting period, priority was still granted to the reflection of developments in the Moldovan LGBT community. As it has already been mentioned, one can find in the magazine a detailed description of general and report-and-election assemblies of organisation's members, annual Rainbow over Dniester Festivals, almost all public activities, as well as trainings and semi-

nars. A particular attention was paid to GENDERDOC-M's work in the field of lobbying and advocating for the rights of LGBT people, strategic litigation cases, and promotion of the safer sexual behaviour,

as well as to other subjects. There wasn't a single meeting of the support group for MSM of the third age or that of the parents of GENDERDOC-M's beneficiaries which wouldn't be covered in the magazine. In other words, Zerkalo truly became a reflection of LGBT community's life in Moldova.

Prospects. Unfortunately, it should be also stated that gradually LGBT community's interest towards this printed publication has faded. Zerkalo has a smaller readership. Today, it is read only in the GENDERDOC-M library. Besides that several copies of each issue are distributed among the members of the support group for MSM of the third age, as well as among those who do not have a computer at home or who cannot imagine his life without a printed medium (they are few –

dozens of people). Those who visit GENDERDOC-M Information Centre also read the publication. A small number of copies are distributed at the safer sexual behaviour promotion parties and other cultural and entrainment activities. In other words, more and more people read articles and pieces of news about Moldovan LGBT community's life online – on the

GENDERDOC-M website, and not in the printed magazine. In connection with this fact, it was decided to release Zerkalo only electronically. In 2015, there will be two electronic issues published.

Support groups

IN THE SUPPORT GROUP, THEY BECAME FIVE YEARS OLDER

Gays in the third age became the ancestors of all GENDERDOC-M Information Centre's support groups when, in the beginning of April 2002, they gathered together at the first meeting.

Today it's hard to count the total number of such meetings – there have been many. However, it should be particularly noted that soon they started to be held regularly. For a long period of time, the elderly men would meet four times a year. Meetings were held either outside of Chişinău in the case of the retreat, in the form of a one-day field trip to historical sites of Moldova, or at the office around discussions on various topics.

Beginning from 2013, a new opportunity of holding meetings on a monthly basis arose. Now meetings are carried out on a variety of topics. There are trainings and seminars on the promotion of safe sexual behaviour and field trips to historical sites of Moldova. Also, there are regular meetings at the GENDERDOC-M office with informal discussions about everyday concerns, including healthy lifestyle and group members' birthday celebrations. By the way, birthday people are not only congratulated, but also receive presents.

Such meetings also have games and quizzes. Winners of various competitions receive prizes, including the ones from the woodcarving master Mikhail, a support

group member. In the office, participants can receive new publications released by GENDERDOC-M, means of protection from HIV and STIs, as well as information on a variety of issues. Almost at every meeting there arises the issue of providing assistance to those who have become ill or got into trouble. The decision to help those who seek assistance is made together with GENDERDOC-M.

All support group members like partaking in retreats. For them, there are elaborated special programmes. For instance, in July 2014, a particular interest drew the retreat seminar on psychological aspects in the same-sex couples' relationship where one of the partners is HIV-positive. Along with the theoretical discussion, that seminar saw a lot of personal accounts from participants' lives. In the evening, a screening of the television film, *The Normal Heart*, whose topic coincided with the seminar's film, took place.

One cannot avoid saying that one of the support group meetings is traditionally dedicated to the New Year's celebration. At the office (and occasionally outside the office), there's a celebration table

and attendees are greeted by the GENDERDOC-M executive director, as well as Santa Clause. This is followed by contests and quizzes with prizes for the winners and, of course, dancing. By the way, the neediest elderly gays are given a small amount of money so they can purchase goods necessary for a decent New Year's celebration.

In other words, such meetings are crucial for single people such as the gays of the third age. Majority of them lack any other circle of communication. As one of the group members put it, "maybe we're still alive because it's become interesting to live for us". At the moment, the list numbers around 50 people; however, meetings are regularly attended by 15 – 20 men.

The support group is open. If any gay or MSM over 50 would like to join it, he can reach the support group coordinator Alexei Marcicov by the telephone number 022 288860 or 069142822.

PARENTS BEGAN TO TAKE THE INITIATIVE

During the reporting period, the support group for parents and relatives of LGBT people increased in numbers. To date, the list of LGBT people who had come out to their parents and whose parents participated in organisation's activities comprises 76 names.

In total, there were 17 meetings held, four of which were joint meetings of parents and their children. During this period 20 new parents joined the group.

The Moldovan parent group began to actively establish contacts with parents of LGBT people from other countries. There were four joint meetings held with parents from different countries both in Odessa and Chişinău. Participants at those meetings had a chance to interact with each other, learn more about the common issues they faced and share experiences of their groups' activity.

It should be noted that during this period several parents also engaged in some public activism. They began to manifest initiative and provide support to new parents who had just joined the group. They also supported LGBT people whose parents were not aware of their children's sexual orientations and/or gender identities.

Some parents began to take active part in various public activities, including those held within the 'Rainbow over Dniester' Pride Festival, there were even TV cameras present. Together with other festival guests they laid flowers at the Monument to Martyrs of Political Repression, participated at the Human Library activity, came out to public marches and played in theatre performances. They gave interviews to the press.

In other words, the group has a core comprised of several activists through whom other parents voice their wishes to receive new information about how they can defend their children's rights, how they could contribute to the development of the LGBT movement in Moldova and how GENDERDOC-M Information Centre could benefit from their involvement. Four support group members became organisation members and several others also expressed their wish to join membership in 2015. They believe that their membership in the association will allow them to be more active in demanding rights and freedoms for their children.

Supporting transgender people

THE first time transgender people passed GENDERDOC-M Information Centre's threshold was in 2007. They turned for assistance in resolving the issues of discrimination on the ground of gender identity and gender expression, as well as for psychological and social assistance. In course of time, based on a transsexual woman's initiative, a peer support group for transgender people was established. Its meetings were carried out on the regular basis in the office and outside. In 2010 – 2014, such topics as psychological comfort, gender identity and gender expression, change of name and gender marker in legal documents, discrimination, employment relationships with other people, hormonal therapy and others were discussed at the group meetings.

Currently, the support group gathers based on the necessity, and some of its members contin-

ue helping each other informally in the transition-related matters. GENDERDOC-M Information Centre continues ensuring free and confidential assistance in the field of legal gender recognition for transgender people by providing services of an experienced lawyer and liaising with the Gender Dysphoria Commission under the Ministry of Health who issues certificates with the 'transsexualism' diagnosis, without which, unfortunately, transgender people cannot change their name and gender marker in their identity documents. During the reporting period, with GENDERDOC-M's legal support, five transsexual people were able to get their gender legally recognized in court and change name and gender marker in their legal documents. Organisation has a staff psychologist who provides quality assistance for transgender people for free and confidentially.

Budget implementation in 2010 – 2014

Funder	Objective of financing	Financial revenue 2010-2014 (in Euro)					Expenditure 2010-2014 (in Euro)					TOTAL expenditure	
		2010	2011	2012	2013	2014	TOTAL revenue	2010	2011	2012	2013		2014
Sigrid Rausing Trust	Support of the overall organisation's activity	38 838	44 959	48 143	45 280	46 944	224 144	33 043	49 870	49 245	33 319	38 706	204 183
COC Netherlands	Documenting cases of discrimination and other human rights violations against LGBT people	206 161	84 323		9 201		290 484	212 548	84 323				296 871
ILGA-Europe	Promoting safer sexual behaviour among gays and MSM Supporting equal.md website information campaign against hate speech	4 500					13 701	2 855	1 972		15 659		20 466
Soros Foundation-Moldova	Promoting LGBT rights through information dissemination and advocacy	7 000	6 914	37 715	36 050	38 600	126 279	7 000	6 914	37 091	36 674	38 600	126 279
Civil Rights Defenders	Promoting LGBT rights through strategic litigation and information dissemination		44 930	62 063	41 912	53 755	202 640		45 000	62 053	39 956	53 754	200 763
UNDP	Promoting LGBT rights through strategic litigation and information dissemination		7 252	3 572			10 824		4 825	3 572			8 397
MATRA	Information and education work with LGBT people and their families			21 445			21 445			21 498			21 498
amfAR	Preventing HIV/AIDS among MSM			11 653	3 670		15 323			4 699	10 624		15 323
Ministry of Finance of the RM	Compensation by ECtHR judgment			11 010			11 010						
Transgender Europe	Documenting cases of hate crime and other violations against transgender people					12 468	12 468					4 820	4 820
American Bar Association - Rule of Law Initiative	Promoting LGBT rights through strategic litigation and information dissemination				23 807	37 665	61 472				16 360	41 155	57 515
Open Society Foundations	Promoting and defending LGBT rights				14 700	31 111	45 811				15 452	18 452	33 864
UNICEF Moldova	Study on the perception of adolescence by LGB youth				2 265	1 407	3 672				2 265	1 107	3 372
UK Embassy in the Republic of Moldova	Maintenance of equal.md website and organisation of Pride Festival activities				520	820	1 340				520	816	1 336
Office of the UN High Commissioner for Human Rights	Organisation of education activities within Pride Festival					1 479	1 479					1 104	1 104
United Nations in Moldova	UN Human Rights Award			768			768						
Anonymous donor	Strategic litigation			4 000			4 000			3 948			3 948
Human Rights Center of the RM	Conducting training course on LGBT issues				381		381				381		381
TOTAL		255 469	188 358	200 369	177 786	224 229	1 047 241	255 446	192 904	182 106	171 170	198 494	1 000 120

